

KANSAINVÄLISET SUHTEET
YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA
LAPIN YLIOPISTO

SOVINNON POLITIIKKA KANADASSA

Sovinnon merkitys Kanadan ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa

Pro gradu -tutkielma

Vilma Kallio

Kevät 2023

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Sovinnon politiikka Kanadassa – Sovinnon merkitys Kanadan ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa

Tekijä: Vilma Kallio

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet, kansainväliset suhteet

Työn laji: Pro gradu -tutkielma_x Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 100

Vuosi: 2023

Kanada on pyrkinyt uudistamaan suhteensa alkuperäiskansoihin sovinnon politiikalla, jota tässä tutkielmassa tarkastellaan Kanadan totuus- ja sovintokomission jälkeiseltä ajalta vuoden 2015 lopusta vuoteen 2020 asti. Tutkielman tarkoituksena on selvittää Kanadan hallituksen sovinnolle antamia merkityksiä suhteessa alkuperäiskansoihin ja tarkastella kriittisesti Kanadan sovinnon politiikkaa. Aineiston läpikäyminen ja analyysi on toteutettu teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Tulosten tulkinta nojaa erityisesti poliittisen sovinnon teorioihin, joissa alkuperäiskansojen ja valtion väliset suhteet ymmärretään perustuvan kolonisaatiosta juontuvaan historialliseen konfliktiin. Tutkielma vastaa kysymykseen, *millaisia merkityksiä sovinnolle annetaan suhteessa alkuperäiskansoihin.*

Tutkimuskysymykseen vastataan kolmessa tulosluvussa. Ensimmäisessä käsitellään sovintoa *kaikkien kanadalaisten yhteisenä hyötynä*. Sovinto hyödyttää kaikkia kanadalaisia, sillä se merkitsee Kanadalle mahdollisuutta päästä irti menneisyyden taakasta, sovitella taloudelliset suhteet alkuperäiskansoihin ja kuroa umpeen sosioekonominen kuilu alkuperäiskansojen ja muiden kanadalaisten välillä. Kanada pääsee eteenpäin, kun myös alkuperäiskansat saadaan kehitykseen mukaan. Toinen tulosluku käsittelee sovintoa mahdollisuutena löytää *yhteisiä ratkaisuja tulevaisuuden moninaisiin haasteisiin*. Sovinnon kautta Kanada edistää ilmastokumppanuutta alkuperäiskansojen kanssa, vahvistaa alkuperäiskansayhteisöjä ja edistää siten vahvempaa Kanadaa sekä laajentaa sovinnon agendaa kattamaan myös muiden vähemmistöjen kokemuksia syrjinnästä ja rasismista. Kolmas tulosluku havainnollistaa sovinnon merkitystä Kanadalle *rajanvetoina ja uuden suhteen määrittelyinä*. Sovinnon merkitys näkyy haasteiden edessä omien rajojen vahvistamisena, tavoitteena korostaa suhteissa kumppanuutta ja yhteistyötä konfliktien sijaan sekä määrittellä alkuperäiskansasuhteen uutta suuntaa omista lähtökohdista käsin.

Kanadan sovinnon politiikka sisältää sekä edistyksellisiä että rajoittavia elementtejä. Kanada on sitoutunut uudistamaan suhteet alkuperäiskansoihin kunnioittaen alkuperäiskansojen oikeuksia, itsemääräämistä ja aiemmin solmittuja sopimuksia. Jotta suhteet voidaan todella uudistaa, täytyy sovintoa syventää: Kanadan on oltava valmis käsittelemään myös suhteiden vaikeita kysymyksiä sekä suhteita edelleen määrittävää konfliktia rakentavalla tavalla poliittisen sovinnon mukaisesti.

Avainsanat: *sovinto, Kanada, alkuperäiskansat, kolonialismi, konfliktin transformaatio*

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Sovinnon politiikka	5
2.1 Sovintoprosessit maailmalla	5
2.2 Alkuperäiskansat, Kanada ja kolonialismi	8
2.3 Sovinnon politiikan kehittyminen Kanadassa	11
3 Tutkielman teoreettinen tausta	14
3.1 Sovinto – kohti yhtenäisyyttä?	14
3.2 Konflikti valtion ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa	22
4 Tutkimuksen toteutus ja valinnat	27
4.1 Aineistosta	27
4.2 Menetelmä ja analyysin kuvaus	28
4.3 Tutkimuseettistä pohdintaa	31
5 Kaikkien kanadalaisten yhteinen hyöty	33
5.1 Irti menneisyyden taakasta	33
5.2 Taloudellisten suhteiden sovittelua	37
5.3 Kuilujen umpeen kuromista	43
6 Yhteisiä ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin	48
6.1 Kohti ilmastokumppanuutta	48
6.2 Vahvat yhteisöt – vahvempi Kanada	53
6.3 Sovinnon agenda laajenee	58
7 Rajanvetoja ja uuden suhteen määrittelyä	63
7.1 Omien rajojen vahvistamista	63
7.2 Yhteistyötä ja kumppanuutta konfliktien sijaan	68
7.3 Alkuperäiskansasuhteelle uusi suunta	72
8 Johtopäätökset	77
Lähteet	84

1 Johdanto

Kesällä 2021 Suomessa ja maailmalla uutisoitiin laajasti Kanadassa alkuperäiskansoille tarkoitettujen vanhojen asuntolakoulujen läheltä löytyneistä joukkohautoista, joista löydettiin ensin 215 lapsen ja muutamaa viikkoa myöhemmin 751 ihmisen jäänteet. Uutiset olivat järkyttäviä, mutta paljastuneiden joukkohautojen arvioitiin olevan vasta jäävuoren huippu. Kanadan kolonialistisen historian saatossa 1800- ja 1900-luvuilla alkuperäiskansojen lapset pakkolähetettiin asuntolakouluihin pois perheidensä ja yhteisöjensä luota, eikä moni lapsista palannut koskaan kotiin. (Yle Uutiset 2021a; Burtsoff 2021.) Pääministeri Justin Trudeau kuvaili alkuperäiskansalasten joukkohautojen olevan tuskallinen muistutus Kanadan historian synkästä ja häpeällisestä jaksosta (Yle Uutiset 2021a).

Asuntolakoulujen historia on kuitenkin ollut tiedossa jo pitkän aikaa. Pääministeri Stephen Harper pyysi asuntolakouluista selvinneiltä ja heidän perheiltään virallisesti anteeksi vuonna 2008 (Government of Canada 2018). Tämän jälkeen asuntolakoulujen historiaa ja vaikutuksia tutkimaan perustettiin totuus- ja sovintokomissio, jonka löydökset osoittivat, kuinka julmalla tavalla Kanadan kolonialistinen politiikka kulminoitui alkuperäiskansalasten kohteluun. Kouluissa lapset kokivat fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa, menettivät oman kielensä ja siteensä kulttuuriin ja yhteisöihin. Asuntolakoulut jättivät jälkeensä valtavasti pahoinvointia, terveysongelmia ja korkeita itsemurhatilastoja sekä sukupolvet ylittävän trauman, joka siirtyi kouluista selvinneiden lapsille ja jopa lapsenlapsille saakka. (Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015c, 108–109.) Asuntolakoulut ja niistä paljastuneet kauheudet ovat kuitenkin vain yksi Kanadan kolonialismin muoto ja kolonialistisen perinnön ilmentymä. Niiden kansallinen käsittely kuitenkin käynnisti Kanadan hallituksen nykymuotoisen sovinnon politiikan ja pyrkimyksen uudistaa Kanadan suhteet alkuperäiskansoihin – ensimmäisiin kansoihin, métiseihin ja inuiteihin – perustuen oikeuksien tunnustamiseen, kunnioitukseen, kumppanuuteen ja yhteistyöhön.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Kanadan sovinnon politiikkaa ja Kanadan sovinnolle antamia merkityksiä suhteessa alkuperäiskansoihin. Tutkielma on laadullinen ja aineistona on käytetty pääministeri Justin Trudeaun puheita, lausuntoja ja muita ulostuloja vuosilta 2015–2020, jotka käsittelevät sovintoa alkuperäiskansojen kanssa. Aineiston läpikäymisessä ja analyysissä olen hyödyntänyt teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Tutkielman teoreettinen viitekehys muodostuu

sovinnon teorioista, joista eniten painoarvoa on poliittisen sovinnon teoriolla, jota syvennetään alkuperäiskansakontekstiin sopivaksi. Tutkielmassa sovinnon teoria nojautuu käsitykseen, jonka mukaan Kanadan ja alkuperäiskansojen väliset suhteet ymmärretään perustuvan historialliseen konfliktiin, joka on saanut alkunsa kolonisaatiosta ja jota kolonialismin jatkuvat vaikutukset syventävät. Teoria toimii analyysin ja tulosten kriittisen tarkastelun tukena. Tutkielmassa vastataan kysymykseen, *millaisia merkityksiä sovinnolle annetaan suhteessa alkuperäiskansoihin.*

Sovinto ja sovinnon merkityksiä on kiinnostava tutkia ilmiön ajankohtaisuuden ja viime vuosien sovintoprosessien kehityksen vuoksi. Alkujaan sovinto on liittynyt vahvasti siirtymävaiheen yhteiskuntiin, joissa on toivuttu esimerkiksi sisällissodasta, apartheidistä tai kansanmurhasta. Alkuperäiskansojen kohdalla sovinnolla pyritään käsittelemään valtion toteuttamia historiallisia loukkauksia ja vääryyksiä alkuperäiskansoja kohtaan, joiden perintö kuitenkin jatkuu ja vaikuttaa alkuperäiskansoihin myös nykypäivänä. Sovinto onkin otettu keinoksi työstää menneisyyttä ja vaikeaa historiaa myös demokraattisissa, oikeusvaltioon perustuvissa ja ihmisoikeuksia verrattain tunnollisesti kunnioittavissa maissa kuten Kanadassa ja Pohjoismaissa. Kanadan lisäksi Norjassa, Suomessa ja Ruotsissa on käynnissä totuus- ja sovintokomissiot muun muassa saamelaisiin kohdistetun assimilaatiopolitiikan selvittämiseksi. Alkuperäiskansakysymyksissä sovinto yhdistyy kiinnostavalla tavalla kolonialismiin, alkuperäiskansojen oikeuksiin ja kysymykseen valtioiden ja alkuperäiskansojen välisistä oikeudenmukaisista suhteista. Sovinto valtion ja alkuperäiskansojen välillä peräänkuuluttaa konfliktin ja rauhan teemojen ymmärtämistä monipuolisemmin ja laajemmin. Koska kyse ei ole ilmeisestä väkivaltaisesta konfliktista ja sovintoa on ryhdytty edistämään myös maissa, joissa on vakaa rauha, haastaa sovinto katsomaan näennäisesti rauhanomaisten suhteiden laatua ja oikeudenmukaisuutta entistä tarkemmin ja kriittisemmin.

Valtaosa sovintoa koskevasta tutkimuskirjallisuudesta on englanniksi. Suomeksi sovinnosta löytyy jonkin verran tieteellisiä julkaisuja koskien historiallisia vääryyksiä ja anteeksiannon politiikkaa (ks. Löfström 2012; Forsberg 2012; Sjöblom 2022). Alkuperäiskansoja koskien saamelaisten sovintoprosessia käsittelevää tutkimusta on vasta hiljattain tehnyt esimerkiksi arktisen alkuperäiskansatutkimuksen tutkimusprofessori Rauna Kuokkanen (2020) englanniksi. Sovintotutkimus on saamelaisia koskevia pohjoismaisia sovintoprosesseja tutkivan väitöskirjatutkija Helga Westin käyttämä käsite, jonka ymmärrän tarkoittavan sovintokäsitysten ja sovintoprosessien monialaista tutkimista, johon tämän työn kontribuutio

on politiikkatieteellinen. Suomenkielistä tutkimusta sovintoprosesseista on todella vähän, minkä takia esimerkiksi käsitteet eivät ole vakiintuneita. Suomeksi sovinto ja sovittelu ovat vahvasti oikeustieteisiin ja teologiaan viittaavia käsitteitä. Keskustelua sovinnosta sovintoprosessin merkityksessä ei Suomessa vielä juurikaan käydä. Koska saamelaisten totuus- ja sovintokomissio tekee parhaillaan selvitystyötään saamelaisten kokemasta historiallisesta ja nykyisestä syrjinnästä ja sen vaikutuksista, on sovintoa erityisesti alkuperäiskansakontekstissa käsittelevän suomenkielisen tutkimuksen, käsitteistön ja keskustelun tarve todella ajankohtainen. Sovinnon politiikalla ja poliittisella sovinnolla taas on oma aikunsa Suomen ja Neuvostoliiton välisistä suhteista sotien jälkeen, mikä näkyi esimerkiksi presidentti Urho Kekkosen puheissa ja kirjoituksissa.¹ Tutkija Jan Löfströmin (2012, 10) mukaan keskustelua historian hyvittämisestä ja sovintoon liittyvistä teemoista ei ole ylipäätään käyty pitkään, sillä keskustelu anteeksiannosta, muistamisesta, korvauksista, sovituksista sekä hyvityksestä ”voimistui vasta 1980-luvun ja kylmän sodan päättymisen jälkeen”.

Suomessa Kanadan totuus- ja sovintokomissiota on pidetty esimerkkinä saamelaisten totuus- ja sovintokomission valmistelutyössä (Hedberg 2018). Vaikka tutkielma ei pureudu itse totuus- ja sovintokomission työhön tai sen muodostamiseen Kanadassa, on tärkeää tuottaa tietoa siitä, miksi valtiot lähtevät tavoittelemaan sovintoa sovintoprosessien kautta ja mitä sovinto niille ylipäätään merkitsee. Tämä tutkielma tukee osaltaan keskustelua sovinnosta valtion näkökulmasta sekä tuottaa tietoa sovinnon merkityksistä ja sovinnon politiikasta totuus- ja sovintokomission tekemän työn jälkeen, kun vastuu komission tulosten toimeenpanosta on siirtynyt hallitukselle. Sovinnon politiikan analysoiminen viiden vuoden ajalta on jo merkittävä ajanjakso sen arvioimiselle, miten sovintoprosessi on edennyt ja millaista politiikkaa Kanada on lähtenyt ajamaan. Koska Suomen kohdalla ja muissa Pohjoismaissa tämä vaihe on vielä edessä, saa Kanadan sovinnon politiikasta arvokasta vertailupohjaa ajankohtaiseen ja tulevaan tilanteeseen, jossa sovintotyötä lähdetään edistämään kansallisesti.

Tutkielman rakenne etenee niin, että ensin avaan sovinnon politiikkaa ilmiönä ja käyn läpi niin sovintoprosessien kehityskulkua maailmalla, Kanadan kolonialistista menneisyyttä kuin sovinnon politiikan taustaa Kanadassa. Seuraavaksi esittelen sovinnon käsitettä ja teoreettista

¹ Esim. Kekkonen, Urho (1977) 50. Tasavallan Presidentin kirjoitus Ulkopoliitika-lehden itsenäisyyden 60-vuotisjuhlanumerossa 4/1977. Kansalliskirjaston UKK-aineisto, DORIA-dokumenttiarkisto. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/11850/TMP.objres.4124.html?sequence=1&isAllowed=y> (haettu 12.4.2023).

keskustelua sen tarkoituksesta ja tavoitteista. Täsmennän sovinnon teoriaa niin, että se soveltuu erityisesti alkuperäiskansakontekstiin ja selittää valtion ja alkuperäiskansojen välisiä vahingoittuneita suhteita. Tämän jälkeen käyn läpi tutkielman aineiston valinnan, käytetyn menetelmän sekä analyysin vaiheet. Vastaan tutkimuskysymykseen esittelemällä kolme tulosta, joita jokaista käsitellään omissa tulosluvuissaan. Päätän tutkielman johtopäätöksiin, joissa pohdin sovinnon merkitystä ja mahdollisia jatkotutkimuskohteita.

2 Sovinnon politiikka

Tässä luvussa käyn läpi valtioiden harjoittaman sovinnon politiikan taustoja ja kehittymistä Kanadassa ja muualla maailmassa. Ensin esittelen tiiviisti eri totuus- ja sovintokomissioita sekä erilaisia sovintoprosesseja ympäri maailman ja hahmottelen sovinnon politiikan kehityskulkua sisällissotien jälkeisistä siirtymävaiheen yhteiskunnista historiallisia vääryyksiä sovitteleviin vakiintuneisiin demokratioihin. Seuraavaksi pohjustan Kanadan historiaa, Kanadan suhteita sen alkuperäiskansoihin sekä näiden kietoutumista kolonialismiin. Sovinnon tarve kumpuaa menneisyydestä, joten tutkielman kannalta on tärkeää avata Kanadan kolonialismin muotoa, ilmentymistä ja sen perintöä. Lopuksi syvennyn taustoittamaan sovinnon politiikkaa ja sen kehittymistä Kanadassa ennen tämän tutkielman tarkasteluajankohtaa.

2.1 Sovintoprosessit maailmalla

1980-luvulta alkaen erilaisia totuus- ja sovintoprosesseja, useimmiten totuuskomissioiden muodossa, on perustettu ympäri maailmaa selvittämään vakavia ihmisoikeusloukkauksia (Grey 2019, 37; Short 2005, 268). Alun alkaen komissiot keskittyivät vain selvittämään, mitä on todella tapahtunut, mutta ajan saatossa painopiste on siirtynyt yhä enemmän myös oikeudenmukaisuuden varmistamiseen sekä kohti sovinnon tavoitetta. Useimmiten totuus- ja sovintokomissiot ovat kuuluneet osaksi konfliktin jälkeisiä siirtymävaiheen yhteiskuntia. (Short 2005, 268–269.) Taustalla on tyypillisesti ollut yhteiskunnan syvä kahtiajako sekä esimerkiksi sisällissotia, rotuerottelua, kansanmurhia ja muita tavallisimmin hallitusten toteuttamia vakavia ihmisoikeusloukkauksia.

Sovinnon ja totuuden painotukset vaihtelevat tapauskohtaisesti. Esimerkiksi Perussa, Panamassa, Sri Lankassa ja Uruguayssa vastaavat prosessit ja komissiot ovat painottaneet totuuden selvittämistä eikä sovinto tai oikeuden saavuttaminen ole ollut välttämätöntä (Little & McMillan 2016, 522). Pohjois-Irlannissa totuutta tai oikeudenmukaisuutta ei ole sisällytetty sovintoprosessiin, ja toisaalta myös sovinnon korostaminen on koettu menneen askeleen liian pitkälle (Little 2017). Maailmanpolitiikan professori Teivo Teivainen on kuitenkin tuonut esiin, että vaikka esimerkiksi Chilen totuuskomissio oli mekanismina rajoittunut, auttoi se silti vakiinnuttamaan jonkin tasoista yhteistä ymmärrystä sorron ajasta (Teivainen 2000, 55).

Etelä-Afrikan totuus- ja sovintokomissio on yksi tunnetuimmista ja merkittävimmistä sovintoprosesseista, sillä aikanaan se oli vahvasti “toivoa antava esimerkki” niin maan sisäisesti kuin kansainväliselle yhteisölle (Ahonen 2018, 3, 7). Komissio perustettiin vuonna 1995 selvittämään apartheidin aikaisia ihmisoikeusrikkomuksia. Sovinto oli keskeinen osa muutosta, jolla tavoiteltiin yhtenäisempää apartheidin jälkeisestä yhteiskuntaa (Little 2017). Näkemys sovinnosta oli restoratiivinen ja prosessissa painotettiin anteeksiantoa, toisen asemaan asettumista ja hyvántahtoisuutta toista kohtaan sekä sovinnon teon terapeuttisuutta (Ahonen 2018, 3, 6). Viime vuosina myös kriittisemmät arvioinnit Etelä-Afrikan totuus- ja sovintokomissiosta sekä sen sisäistämistä sovintokäsityksestä ovat lisääntyneet (Maddison 2017, 156). Totuus- ja sovintokomissioita on ollut laajalti myös muualla Afrikassa kuten Ruandassa kansallinen yhtenäisyys- ja sovintokomissio (NURC) ja 2000-luvun alussa Etelä-Afrikan esimerkkiä seuraten Ghanassa ja Sierra Leonessa (Pillay & Scanlon 2008, 22–25).

Viimeisimpänä kehityskulkuna on nähty totuus- ja sovintokomissioiden rantautuminen myös vakaisiin länsimaisiin demokratioihin. Kuten totuus- ja sovintokomissiot pääosin, myös suurin osa sovintokäsityksistä ja sovinnon teorioista sijoittuu siirtymävaiheen kontekstiin, jolloin sovinto on tärkeä osa siirtymävaiheen oikeutta ja demokratisoitumista. Sen sijaan jo vakiintuneissa demokratioissa, sovinnolla pyritään käsittelemään historiallisia vääryksiä ja niiden vaikutuksia, eivätkä kaikki sovintokäsitykset ole tähän tarkoitukseen sopivia. (Bashir 2011, 130.) Kun siirtymävaiheen kontekstissa keskeistä on demokratiaan perustuvan poliittisen kulttuurin luominen, vakiintuneissa demokratioissa sovinnossa on kyse demokraattisen järjestelmän puutteiden korjaamisesta (ibid., 130–131). Kanada on tässä työssä toistaiseksi edistynein ja Kanadaa onkin pidetty esimerkkinä ensimmäisestä vakiintuneesta demokradiasta, joka on perustanut totuus- ja sovintokomission selvittämään alkuperäiskansoihin kohdistuneita historiallisia vääryksiä (McElhinny 2016, 9). Kanadan viisivuotisen totuus- ja sovintokomission jälkeen vastaavat komissiot on käynnistetty Pohjoismaissa koskien saamelaisiin ja muihin kansallisiin vähemmistöihin kohdistunutta assimilaatiopolitiikkaa ja syrjintää (ks. Dankersten & Arvidsson 2021). Rauna Kuokkasen (2020) mukaan monille alkuperäiskansoille totuus- ja sovintokomissiot edustavat mekanismia, jonka kautta voidaan paljastaa totuus ja julkisesti arvioida kolonisaation historiaa, assimilaatiota, maiden riistämistä ja muita valtioiden tekemiä vääryksiä sekä neuvotella uudelleen alkuperäiskansojen politiikkaa.

Jo 1990-luvun alusta lähtien sovinnon politiikkaa on työstyetty myös Australiassa, jossa sovinto on ollut tärkeä tapa muotoilla alkuperäiskansojen epätasa-arvoisuutta sekä käsitellä aboriginaalien ja valkoisten australialaisten välisiä suhteita (Little 2017, 202; Elder 2017, 74). *Council for Aboriginal Reconciliation* (CAR) perustettiin 1991 ja se oli 10 vuoden ajan keskeisin instituutio sovinnon eteenpäin viemisessä (Elder 2017, 78). Verrattuna konfliktin jälkeisiin siirtymävaiheen yhteiskuntiin, Australiaa on pidetty monin tavoin otollisena sovinnon edistämiseksi, siellä se on yhteiskuntana varsin liberaali, rotusorto laajalti tuomittu, loukatut uhrat muodostavat vain pienen, ei-uhkaavan vähemmistön koko väestöstä, vääryyksien tekijöitä ei juuri ole enää elossa ja harva puolustaisi julkisesti menneen ajan kolonialistista politiikkaa tai pitäisi sitä hyvänä ja oikeutettuna (Maddison 2016, 11). Vaikka keskustelua sovinnosta on käyty jo pitkään ja sen eteen on kampanjoitu vuosien ajan, ei lupauksia ole vielä lunastettu ja sovinnon edistämisen kannalta keskeiset instituutiot ovat hävinneet sovinnon politiikan kentältä (Little 2017, 201–202; Elder 2017, 86–90). Sovinto onkin osoittautunut paljon haastavammaksi ja monimutkaisemmaksi kuin osattiin odottaa (Maddison 2016, 11). Sovinnosta ja Australian sovinnon politiikasta on kattavasti kriittistä tutkimuskirjallisuutta, joka ottaa huomioon erityisesti kolonialismin perinnön sekä alkuperäiskansojen ja asuttajien väliset suhteet. Näiltä osin Australia onkin Kanadan sovinnon tarkastelun kannalta merkittävä esimerkki myös tässä tutkielmassa.

Alkuperäiskansoja koskien arktisella alueella Kanadan lisäksi sovintoa on yritetty tehdä myös Grönlannissa, jossa sovintokomission tie oli vaikea. 2014 perustetun Grönlannin sovintokomission tavoitteena oli käsitellä kolonialismin vaikutuksia, mutta tarkastelu rajautui vain Grönlantiin Tanskan kieltäytyessä sovintoprosessiin osallistumisesta. Tanskan silloinen pääministeri vetosi, ettei Tanska nähnyt tarvetta sovinnolle, vaan piti sitä Grönlannin sisäisenä asiana. (Rud 2017, 133–134.) Grönlannin sovintoprosessia on pidetty jossain määrin epäonnistuneena, eikä siitä ole yhtä kattavasti englanninkielistä tutkimusta kuin Australiasta tai Kanadasta. Kun Norjan, Suomen ja Ruotsin saamelaisia koskevat totuus- ja sovintokomissiot saavat työnsä valmiiksi, voi huomio Grönlannin sovintoprosessia kohtaan herätä uudelleen. Pohjoismaisten totuus- ja sovintokomissioiden seurauksena on mahdollista, että kysymys sovinnosta nousee ylipäätään vahvemmin osaksi arktista alkuperäiskansapolitiikkaa.

2.2 Alkuperäiskansat, Kanada ja kolonialismi

Alkuperäiskansat ovat asuttaneet Pohjois-Amerikkaa arviolta 10 000–14 000 vuoden ajan (Tully 2018, 84). Kanada valtiona sen sijaan perustettiin eurooppalaisen kolonisaation seurauksena. Osa Kanadan nykyisistä provinseista oli Ranskan ja sitten brittiläisen imperiumin vallan alaisia siirtomaita, kunnes Kanadan konfederaatio muodostettiin vuonna 1867 (Rice & Snyder 2008, 49–50; Lightfoot 2010, 99–100; Asch 2018, 31). Kanada ei ole itse ollut perinteinen siirtomaavalta niin, että sillä itsellään olisi ollut sen rajojen ulkopuolisia siirtomaita. Se on kuitenkin jatkanut eurooppalaisten kolonialismia oman maansa alkuperäisiä asukkaita kohtaan ja erottanut heidät omasta kielestä, kulttuurista ja henkisydestä sulauttaakseen heidät kanadalaisiksi. (Elgersma 2012, 90–91.)

Australialainen tutkija Patrick Wolfe (2006) on käsitteellistänyt Kanadan kontekstin kaltaisen kolonialismin muodon asuttajakolonialismiksi. Kolonialismi kuin myös asuttajakolonialismi on ymmärrettävä jatkuvana yhteiskunnallisena rakenteena eikä päättyneenä historian tapahtumana. Asuttajakolonialismin erityinen elementti liittyy maahan: ensisijainen motiivi alkuperäisväestön hävittämiselle on pääsy tietyille maa-alueille. Tarkoituksena on poistaa alkuperäiskansat heidän perinteisesti asuttamiltaan mailta ja korvata heidät uudisasukkailla eli asuttajilla. (Wolfe 2006.) Asuttajakolonialismissa maa nähdään kaikista arvokkaimpana ja haluttuna, koska asuttajat tekevät siitä uuden kotinsa mutta myös tulojen lähtee. Asuttajakolonialismin prosessi muuttaa maan omaisuudeksi ja rajoittaa ihmisten suhteet maahan tiukasti omistajuussuhteiksi. (Murdock 2018, 519.) Vielä yli 150 vuotta konfederaation jälkeen maa nähdään edelleen keskeisenä Kanadan vauraudelle (McGregor 2019, 141). Alkuperäiskansojen maiden riistäminen (*dispossession*) on ollut merkittävin tekijä köyhtymisen, heikon terveyden ja sosiaalisen stressin taustalla, joita alkuperäiskansayhteisöt kokevat kaikkialla Kanadassa (Rice & Snyder 2008, 52). Asuttajakolonialismille luonteenomaista on sen halu tehdä asuttajista maan alkuperäisiä asukkaita. Lopulta asuttajakolonialistista järjestelmää pidetään itsestään selvänä ja se määrittää yhteiskunnan poliittisia ja oikeudellisia rakenteita. (Kuokkanen 2020.)

Kanadassa kolonialismia on toteutettu lailla ja politiikalla, joita on vahvistettu rasistisilla uskomuksilla ja korostamalla tieteseen ja uskoon vedoten eurooppalaista yliveritaisuutta (Nagy 2017, 315–316). Esimerkiksi Australiassa maan katsottiin olevan *terra nullius* eli ei kenenkään maata. Kolonisaatio perustui alkuperäiskansojen ihmisyyttä halventavaan

kuvitelmaan, jonka mukaan alkuperäiskansat olivat ihmisiä vähempiä, joten kun uudisasukkaat kolonisoivat Australian, sitä ei pidetty ihmisten asuttama. (Little & McMillan 2016, 526). Myös Kanadassa alkuperäiskansojen ihmisyyttä kyseenalaistettiin ja kansoja arvoitettiin vertaamalla sivistyneimpinä pidettyihin eurooppalaisiin (Rice & Snyder 2008, 53). Kanadassa kuitenkin tunnustettiin rajatusti jonkinlainen alkuperäiskansojen omistusoikeus jo vuonna 1763, ja *terra nulliuksen* vahvistamisen sijaan brittiläiset neuvottelivat ja solmivat sopimuksia alkuperäiskansojen kanssa, joilla maiden omistajuudesta sovittiin (Lightfoot 2010, 99–100). Kuitenkin sitkeä myytti Kanadan kahdesta perustajasta – Ranskasta ja Englannista – sivuuttaa täysin alkuperäiskansojen olemassaolon ja merkityksen Kanadan historiassa sekä kieltää heidän yhteiskuntien, suvereniteetin ja historiallisten suhteiden olemassaolon (Rice & Snyder 2008, 53; Murdock 2018, 518–519).

Vuonna 1876 Kanadassa säädettiin intiaanilaki (*Indian Act*), joka teki alkuperäiskansoista Kanadan holhokkeja ilman kansalaisuutta, oikeuksia tai ääntä (Byrne, Clarke & Rahman 2018, 7). Alkuperäiskansoilta kiellettiin osallistuminen perinteisiin seremonioihin, alkuperäiskansanaisten asema heikennettiin sitomalla heidän alkuperäiskansastatuksensa miehen statukseen ja poistamalla heidät yhteisöjen johdosta, ja alkuperäiskansojen lapset lähetettiin asuntolakouluihin, joissa heidän täytyi puhua vierasta kieltä, harjoittaa kristinuskoa ja hylätä omat kulttuuriset opetukset (ibid., 9; Jacobs & Williams 2008, 122–124). Intiaanilain nojalla kaikki alkuperäiskansojen omat perinteiset hallintamuodot ja -järjestelmät kiellettiin ja korvattiin uusilla ulkoa tuoduilla järjestelmillä. Alkuperäiskansoille ei annettu äänioikeutta tai mahdollisuutta poliittiseen osallistumiseen kanadalaisessa yhteiskunnassa. (Ibid., 9, 13.)

Jo satoja vuosia jatkuneen kolonisaation seurauksena alkuperäiskansat kokevat syrjintää edelleen. Rasistiset stereotypiat vaikuttavat yhä alkuperäiskansojen kohteluun ja kielen, kulttuurin ja identiteetin tuhoamisen seurauksena alkuperäiskansat ovat joutuneet myös *sisäistetyyn kolonisaation* kohteeksi. Sisäistetty kolonisaatio tarkoittaa, että sen lisäksi, että sarron kohteena olevan kokee vihaa sortajia kohtaan, kohdistuu viha myös itse kolonisoituun, mikä näkyy itseinhona ja yhteisöjen sisäisinä ongelmina (Rice & Snyder 2008, 49; Humalajoki 2018, 9). Itsemurhatilastoissa ensimmäisten kansojen prosentti on lähes kaksinkertainen Kanadan muuhun väestöön verrattuna ja inuittien pienimmilläänkin laskettuna jopa kuusinkertainen, korkeimmillaan 11 kertaa suurempi kuin muun väestön. (Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015a, 161). Kolonialismin vaikutukset näkyvät ja

jatkuvat alkuperäiskansojen elämässä – kuilut alkuperäiskansojen terveydentilassa ja sosioekonomisessa asemassa muihin kanadalaisiin verrattuna ovat karuja esimerkkejä tästä.

Alkuperäiskansojen ja asuttajien välisissä poliittisissa ja taloudellisissa suhteissa sopimukset (*treaty*) ovat olleet merkittävässä asemassa jo pitkään (Egan 2012, 400). Kaikkialla nykyisen Kanadan alueella on lukuisia jo yli 100 vuotta sitten solmittuja sopimussuhteita (*treaty relationship*) alkuperäiskansojen ja asuttajien välillä (Tully 2000, 53). Varhaisimmat sopimukset solmittiin alkuperäiskansojen ja eurooppalaisten uudisasukkaiden välille rauhanomaisten suhteiden varmistamiseksi tai liittoumien luomiseksi. 1700-luvun loppupuolelle mennessä niistä oli muotoutunut hallinnon pääasiallinen keino alkuperäiskansojen maiden haltuunottoon. Se, mitä sopimusten katsottiin tarkoittavan, poikkesi usein huomattavasti osapuolten välillä. Silloisen Kanadan näkökulmasta sopimuksilla maa luovutettiin ja alkuperäiskansojen omistusoikeus maihin loppui. Hallinto tarjosi vuorostaan alkuperäiskansoille tarkoitettua reservaatteja, taloudellisia ja sosiaalisia palveluita sekä rajoitetut oikeudet metsästä, kalastaa ja pyytää perinteisillä mailla. Alkuperäiskansojen näkökulmasta sopimukset tarkoittivat rauhanomaisen rinnakkaiselon hyväksymistä eikä maiden luovutusta, sillä ajatus maan omistamisesta oli alkujaankin täysin vieras. (Egan 2012, 400.) Alkuperäiskansojen käsityksen mukaan sopimukset ovat eläviä ja ajassa kehittyviä, mikä edellyttää osapuolten välillä käytävää jatkuvaa vuoropuhelua ja tarkastelua, jotta sopimusten ehdot voidaan täyttää ja kohdentaa oikein (Tully 2000, 53).

Tutkija Brian Eganin mukaan 1900-luvulla Kanada hylkäsi sopimusten solmimisen, koska sillä oli hallussaan jo laajoja alueita. Lisäksi vallalla oli uskomus, että alkuperäiskansojen väkiluku oli rajussa laskussa sairauksien ja assimilaation seurauksena, minkä takia heitä ei nähty tulevaisuuden kannalta merkityksellisinä. 1970-luvulla asennoituminen sopimuksia kohtaan taas muuttui, sillä asenteet alkuperäiskansojen yhteiskunnallisesta asemasta alkoivat muuttua, valtio halusi päästä käsiksi mailla sijaitseviin luonnonvaroihin ja alkuperäiskansojen poliittinen toiminta ja maa-omaisuudet alkoivat saamaan tunnustusta. (Egan 2012, 400.) Esimerkiksi Brittiläisen Kolumbian alueella, joka oli pitkään pääosin luovuttamaton aluetta, sopimuksia ruvettiin solmimaan 1990-luvulla. Sopimusten solmimisprosessiin on kohdistunut kuitenkin paljon kritiikkiä. Prosessit ovat tulleet kalliiksi, mistä huolimatta sopimuksia ei ole saatu solmittua merkittävässä määrin. Myöskään oikeudenmukaisuuden ei ole katsottu toteutuneen lupauksista huolimatta ja alkuperäiskansat eivät ole olleet tasavertaisessa asemassa sopimuksia solmittaessa. (Nagy 2017, 329.)

Parhaimmillaan sopimusten solmimisen katsotaan kuitenkin vahvistaneen alkuperäiskansojen poliittista asemaa, ja sopimukset ovat määrittäneen mahdollisuuden suvereniteettien rinnakkaiselolle ilman toisen alistamista tai sisällyttämistä (Tully 2000, 53). Moni sovintonäkemyksellä nojaa vahvasti ajatukseen, että sopimukset ja niihin perustuvat suhteet ovat mahdollinen tai ainoa mahdollinen tie sovintoon alkuperäiskansojen ja Kanadan välillä.

2.3 Sovinnon politiikan kehittyminen Kanadassa

Vaikka huomio Kanadan sovintokysymyksissä on kiinnittynyt erityisesti 2008–2015 toimineeseen Kanadan totuus- ja sovintokomissioon, on Kanadassa ollut jo pitkään ennen varsinaista komissiota erilaisia pyrkimyksiä sovintoon (Humalajoki 2018, 3). Valtion vuonna 1991 perustama komissio *Royal Commission on Aboriginal Peoples* (RCAP) raportoi yli 3000 sivun verran alkuperäiskansojen tilanteesta Kanadassa (ibid., 10). RCAP totesi loppuraportissaan, että Kanadan hallitukset ovat 150 vuoden ajan toteuttaneet politiikkaa, joka on ollut väärin, ja valtion ja alkuperäiskansojen väliset suhteet edellyttävät perinpohjaista muutosta, rinnakkaiselon kansojen välisten *nation-to-nation*-suhteiden elvyttämistä (McGregor 2019, 142).

Politiikan tutkija Christa Scholtz (2019, 133) on tutkinut, miten Kanada on historiallisesti ymmärtänyt sovinnon itsensä ja alkuperäiskansojen välillä käyttäen tapauksina vuoden 1876 intiaanilakia, pääministeri Pierre Trudeauun Valkoista paperia vuodelta 1969 sekä alkuperäiskansojen oikeuksien juurruttamista perustuslakiin vuonna 1982. Menemättä tarkemmin lakien sisältöihin, käyn tässä yhteydessä läpi Scholtzin analyysia siitä, miten Kanada kulloinkin tulkitsi suhteitaan alkuperäiskansoihin ja millaista sovintoa se silloin tavoitteli.

Intiaanilaissa Kanadan parlamentti ilmaisi käsityksensä sen ja alkuperäiskansojen välisestä konfliktista, joka kulminoitui sivilisaatioon tai alkuperäiskansojen kohdalla käsitykseen sen puuttumisesta. Parlamentti esitti mahdollisuuden tehdä alkuperäiskansoista yhteensopivia muiden kanadalaisten kanssa: alkuperäiskansaan kuuluvasta voisi tulla kanadalainen sitten, kun hän hylkäisi taustansa ja osoitti, ettei se enää pätenyt hänen kohdallaan. Scholtz huomauttaa, että taakka sovinnosta ja kelpoisuuden osoittamisesta jäi alkuperäiskansojen harteille, sillä Kanada edellytti heidän korjaavan itse oletetut puutteensa tullakseen hyväksytyiksi Kanadan poliittisen yhteisön jäseniksi. (Scholtz 2019, 133–134.)

Scholtzin mukaan Valkoinen paperi poikkesi, mutta myös jakoi vuoden 1876 intiaanilain kanssa osittain samoja tavoitteita. Pääministeri Pierre Trudeau piti aiemmin vajavaisina ja sivistymättöminä pidettyjä alkuperäiskansoja rikkautena Kanadalle. Ongelmana oli, että intiaanilakiin nojaten alkuperäiskansoilla oli muista kanadalaisista poikkeava status, josta tulisi luopua tasa-arvoisen aseman saavuttamiseksi yhteiskunnassa. Tavoitteena oli, ettei Kanadalla olisi enää erillisiä laillisia velvoitteita alkuperäiskansoja kohtaa. Alkuperäiskansat kuitenkin vastustivat Valkoisen paperin sovintoehdotusta vahvasti ja pitivät kiinni statuksestaan itsemääräävinä kansoina. (Scholtz 2019, 134–135.)

Vuoden 1982 perustuslaki poikkeaa aiemmista tapauksista monilta osin. Se tunnustaa alkuperäiskansojen oikeudet ja aiemmat sopimukset sekä hahmottelee tulevaisuuden, jossa alkuperäiskansojen tai heidän oikeuksiensa ei oleteta enää häviävän mihinkään. Poliittisten elinten sijaan Kanadan sovinnon politiikkaa hahmottelee Kanadan korkein oikeus, joka myös mainitsee sovinnon suoraa ensimmäistä kertaa, vaikkakin sille annetut merkitykset vaihtelevat. Konfliktin paikannetaan sijaitsevan Kanadan ja alkuperäiskansojen välillä ja perustuslain pykälä 35 tarkoitukseksi nähdään sovittella Kanadan suvereniteettiä sen tosiasian kanssa, että alkuperäiskansat ovat eläneet maassa omissa yhteiskunnissaan ja heillä on omat perinteensä, kulttuurinsa ja tapansa. (Scholz 2019, 136–137.) Viimeisimpänä kehityskulkuna sovinnon ymmärretään syntyvän neuvotellun poliittisen prosessin tuloksena. Kanadan korkein oikeus tunnistaa konfliktin koskevan Kanadan ja alkuperäiskansojen suvereniteettia, ja Kanadan ja alkuperäiskansojen välisten sopimusten tärkeyttä korostetaan sovinnon edistämässä. Scholtz huomauttaa, että asettamalla modernit sopimukset sovinnon keskiöön, korkein oikeus on tunnistanut, ettei se yksin pysty tarjoamaan kestävästä sovintoa, vaan prosessi vaati laajemmin poliittista ja yhteiskunnallista sitoutumista. (Ibid., 137.)

Kanadan totuus- ja sovintokomissio sai alkunsa kanteesta valtiota vastaan. Entisille asuntolakoulujen oppilaille myönnettiin mahdollisuus vaatia korvauksia asuntolakouluina kokemistaan vääryyksistä ja samalla kokemusten laajamittaista selvittämistä varten perustettiin totuus- ja sovintokomissio. (Humalajoki 2018, 11.) Vuonna 2008 pääministeri Stephen Harper esitti Kanadan anteeksipyyntöä asuntolakoulujen entisille oppilaille. Komission alkutaival oli vaikea ja kiistaa aiheutti niin komissaarien taustat kuin se tulisiko sovintoa vai totuutta painottaa komission työssä enemmän. Sopivien komissaarien myötä totuus- ja sovintokomissio pääsi aloittamaan työnsä vuonna 2010 ja sai sen valmiiksi vuonna 2015. (Ibid.)

Alkuperäiskansatutkija Reetta Humalajoen (2018, 11) mukaan asuntolakoulujen aiheuttaman vahingon kansallinen tunnustaminen oli Kanadan totuus- ja sovintoprosessin keskeisin merkitys. Asuntolakoulut olivat traumaattinen kokemus Kanadan alkuperäiskansoille. Viimeinen koulu suljettiin vasta vuonna 1996 päättäen niiden yli 100 vuoden mittaisen historian. (Ibid.) Komission raskain lopputulema oli, että Kanadan asuntolakoulujärjestelmä oli *kulttuurisen kansanmurhan* muoto, jolla pyrittiin assimiloimaan alkuperäiskansalapset valkoisiksi kanadalaisiksi. Asuntolakoulujen ja Kanadan hallituksen assimilaatiopolitiikan seurauksena alkuperäiskansalapset vietiin heidän kodeistaan, he menettivät kielensä ja yhteytensä omaan identiteettiin ja kulttuuriin sekä kokivat fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa. Tämän systemaattisen kolonialistisen väkivallan tavoitteena oli hävittää alkuperäiskansat omina erityisinä kansoinaan. (Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015a, 3–6.)

Kaiken kaikkiaan Kanadan totuus- ja sovintokomission työtä totuuden esiin tuomiseksi on pidetty perustan luomisena sovinnolle ja sen edistämisen jatkamiselle (Humalajoki 2018, 12). Erityisesti komission loppuraportti on tärkeä sovinnon politiikkaa sanoittava ja määrittävä dokumentti. Se sisältää 94 konkreettista toimintakutsua sovinnon edistämiseksi (ibid.). Näiden toimintakutsujen toimeenpanoa voidaankin pitää yhtenä selkeänä kriteerinä sille, miten Kanada sovintoa edistää ja kuinka sitoutunut se osoittaa siihen olevansa. Kanada on saanut kritiikkiä alkuperäiskansojen aseman hitaasta edistämisestä. Vuoteen 2022 mennessä hallitus on toteuttanut täysin vasta 13 kohtaa 94:stä toimintakutsusta niin, että muutokset todella hyödyttävät alkuperäiskansoja ja näkyvät heidän elämässään (Jewell & Mosby 2022, 6). Tässä tutkielmassa analysoidaan tarkemmin totuus- ja sovintokomission työn jälkeistä aikaa seuraavan viiden vuoden osalta ja syvennyttään tarkastelemaan pääministeri Justin Trudeaun hallinnon harjoittamaa sovinnon politiikkaa sekä sovinnolle annettuja merkityksiä.

3 Tutkielman teoreettinen tausta

Tässä luvussa esittelen tärkeimmät sovinnon keskustelut ja kritiikit, tutkielman kannalta keskeisimmät käsitteet sekä avaan analyysia ohjaavaa teoreettista viitekehystä ja ymmärrystä sovinnosta. Ensin avaan sovintotutkimuksen kenttää ja tarkastelen sovinnon suhdetta konfliktiin minimaalisen ja maksimaalisen, sekä agonistisen ja kommunitaristisen sovintonäkemyksen kautta. Tämän jälkeen kohdennan teoriaa alkuperäiskansakontekstiin, minkä avulla tarkastelen sovintoa valtion ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa. Tutkielman analyysi tukeutuu poliittisen sovinnon teorian näkemykseen, jossa alkuperäiskansojen ja valtion väliset vahingoittuneet suhteet ymmärretään perustuvan konfliktiin, joka juontuu kolonisaatiosta ja jota kolonialismin jatkuvat vaikutukset ylläpitävät kanadalaisessa asuttajayhteiskunnassa.

3.1 Sovinto – kohti yhtenäisyyttä?

Niin konflikteja kuin myös sovintoa on aina ollut ihmisten välillä ja jokaiseen yhteiskuntaan on muotoutunut omat tavat kiistojen ratkaisemiseen (Kriesberg 2004, 81). Sovinnolla ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, vaan se on käsitteenä hyvin moninainen ja toisaalta epämääräinen. Sovinnolla voidaan tarkoittaa saman asian eri vaiheita. Sillä voidaan viitata niihin toimia, joiden avulla tuhoisat suhteet tai konflikti muutetaan, tai prosessiin, jonka johdosta muutos tapahtuu, tai tällaisen prosessin lopputulokseen. (Ibid., 82.) Sovintoa tutkiva kenttä on monialainen ja tavat, joilla sovintoa teoretisoidaan, miten siihen suhtaudutaan ja millaisia odotuksia siihen liitetään, vaihtelevat. Poliitiikan tutkija Bashir Bashirin (2011, 130) kattavan listauksen mukaan sovinto voi olla esimerkiksi yhtenäisen kansakunnan rakentamista, keskinäisen kunnioituksen tavoittelua, uskonnollisesti värittyä, restoratiivista, agonistista, realistista tai psykologiaan nojaavaa ja terapeutista (Bashir 2011, 130).

Sovinnon lähestymistapoja, konsepteja ja määritelmiä on monia, mutta pääasiassa sovinto koskee kahden vastakkaisen osapuolen välisiä suhteita ja niiden muuttamista kohti parempia tai uusia suhteita (Little 2017, 206). Tyypillisimmin sovinto ymmärretään prosessina, jossa entiset viholliset tai vastustajat siirtyvät kohti jonkinlaista hyväksyntää tai jopa anteeksiantoa toistensa kanssa. Sovinto voi olla myös prosessi, jonka avulla konfliktia edeltäneet toimivat suhteet palautetaan tai rakennetaan uudelleen. (Finegan 2018, 3.) Sovinto kietoutuu vahvasti osaksi konfliktin transformaatiota, joka haastaa laajentamaan käsityksen konfliktista ja

tarpeesta ratkaista se. Sen sijaan, että konflikti nähdään tilana, josta pitää päästä yksiselitteisesti eroon, ymmärretään se luonnollisena ja välttämättömänä osana suhteita ja järjestelmällistä muutosta. Konfliktin transformaatio tähtää suhteiden ja konfliktin muuttamiseen niin, että niiden tuhoavat elementit kanavoitetaan rakentaviksi. (Lederach 1996, 17–18.)

Sovintoon yhdistetään käsityksiä oikeudesta, totuudesta, vahinkojen tunnustamisesta, muistamisesta, anteeksiannosta ja eheytymisestä, mutta kirjallisuudessa ollaan hyvin erimielisiä siitä, mitkä näistä elementeistä ovat tarpeellisia tai välttämättömiä sovinnolle. Esimerkiksi anteeksiannon ja eheytyksen tavoittelu on nähty osaltaan ongelmallisina tietyissä konteksteissa (Finegan 2018, 3; Lerche 2000, 68; Kuokkanen 2020). Usein sovinnon taustalla piilee oletus, että sovittelemalla voidaan palata suhteissa johonkin aiempaan tilaan ikään kuin suhteet perustuisivat ystävyyteen ja vihollisuudesta voitaisiin sopimalla palata takaisin tähän. Tällaista ajatusta on kuitenkin kritisoitu erityisesti alkuperäiskansakontekstissa, sillä kriittisen kirjallisuuden sekä monien alkuperäiskansoihin kuuluvien näkemyksen mukaan oikeudenmukaisia suhteita, joihin sovinnolla voisi palata, ei ole alun alkaenkaan ollut. (Schaap 2005, 12–13; Short 2005, 274–275; Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015c, 113.) Oikeudenmukaisuuden, oikeuden toteutumisen ja totuuden kertomisen katsotaan taas yleensä sopivan hyvin sovinnon edellytyksiin ja päämääriin (ks. Short 2003). Esimerkiksi totuuden selvittäminen on yhdistynyt vahvasti osaksi viimeaikaisia institutionaalisia sovintoprosesseja erityisesti totuus- ja sovintokomissioiden muodossa.

Sovinto koske yhtäaikaaisesti niin menneisyyttä kuin tulevaisuutta (Finegan 2018, 3). Sovinnon tarve kumpuaa menneisyydestä ja siellä tapahtuneiden tai alkaneiden loukkausten käsittelystä, kun samaan aikaan katse on eteenpäin kohti yhteistä tulevaisuutta ja tavoitetta suhteiden halutusta tilasta. Molempien ajallisten elementtien sisällyttäminen sovintoon on pidetty kriittisenä. Vain menneisyyttä käsittelevä tai innolla eteenpäin pyrkivä sovinnon politiikka sivuuttaa herkästi tärkeät näkökulmat ja kriittiset äänet, joiden sisällyttäminen sovintoprosessiin olisi keskeistä sovinnon edellytysten ja prosessin onnistumisen kannalta. (Ibid.; Lerche 2000, 68–69.) Seuraavaksi käsittelemme sovinnon eri teorioita, joiden kautta tämän tutkielman kannalta olennaisimmat sovintokäsitykset täsmentyvät.

Eri lähestymistapoja sovintoon voidaan arvioida sen mukaan, kuinka sovinto suhtautetaan yhtenäisyyden tavoitteeseen. Poliitiikan tutkijat Adrian Little ja Sarah Maddison (2017) kiteyttävät ytimekkäästi kahden vastakkaisen näkemyksen välisen eron: syvempi sovinto

edellyttää ihmisten tulevan toimeen keskenään, vaatimattomampi ei usko sen olevan edes mahdollista. Näitä sovintokäsityksiä nimitetään minimaaliseksi ja maksimaaliseksi sovinnoksi.

Kuva 1: Minimaalisen ja maksimaalisen sovinnon sijoittuminen vastakkaisuus-yhtenäisyys-janalla

Sovintokäsitykset voidaan sijoittaa janalle, jossa vastakkaisuus ja yhtenäisyys ovat janan vastakkaisissa päissä. Minimaalinen sovinto sijoittuu janalla lähimmäksi vastakkaisuutta ja maksimaalinen sovinto janan vastakkaiseen päähän lähimmäksi yhtenäisyyttä. Toisin sanoen se, kuinka kauas konfliktista sovinnolla pyritään, määrittää teorian sovintoon kohdistuvia odotuksia eli mitä ylipäätään pidetään sovinnolle mahdollisena tai tavoiteltavana. Minimaalisen sovinnon teorit eivät pidä realistisena, että sovinnolla tavoiteltaisiin mitään enempää kuin suhteiden väkivallattomuutta ja poliittisen tilan avoimuutta ja ne sijoittuvat hyvin lähelle konfliktia. Maksimaalisen sovinnon teorit tähtäävät ideaaliyhteiskuntaan, jossa entisten vihollisuuksien sijaan vallitsee yhtenäisyys ja niin yksilöt kuin yhteisöt ovat eheytyneet. Sovinnon laatua, tasoja ja vaiheita kuvataan monin eri tavoin, mutta tämän kaltainen minimaalinen-maksimaalinen-jaottelu on pääasiassa löydettävissä niistä taustalta. Kuvaan sovintoa vastakkaisuus-yhtenäisyys-janalla, sillä se tuo näkyväksi sovinnon sijoittumisen suhteessa konfliktiin. Avaan seuraavaksi kahta muuta esimerkkiä, joissa kuvataan sovinnon eri tasoja.

Ihmisoikeuksia, kolonialismia ja sovintoa laajasti tutkineen Damien Shortin (2005) mukaan vähimmillään sovinto on rauhanomaista yhteiseloä ilman väkivaltaa. Tällä minimaalisella tasolla vääryydet on tunnustettu ja hyvitetty asianmukaisella tavalla. Tasojen puolivälissä sovinto ilmenee demokraattisena vastavuoroisuutena. Tällä tasolla kansalaiset kunnioittavat toisiaan ja pyrkivät luomaan tiloja kuulla toisiaan sekä rakentamaan yhteistyötä yhteisten asioiden edistämiseksi. Seuraavana maksimaalisella tasolla vallitsee vahva yhteinen näkemys keskinäisestä eheytyemisestä, suhteiden palautumisesta ja molemminpuolisesta anteeksiannosta. (Short 2005, 270.) Kansainvälisen politiikan professori Tuomas Forsberg (2012) kuvailee sovinnon eri tavoitetasoja seuraavasti: Vähimmillään sovinnolla tavoitellaan vihollisuuksien lopettamista. Toisella tasolla osapuolet kykenevät yhteistyöhön, mutta ongelmia ei ole vielä

ratkaistu. Kolmas taso kuvaa sellaista tilannetta, että osapuolten välillä vallitsee jo luottamus, ja menneisyys ei hankaloita yhteistyötä tai ole merkittävä erottava tekijä identiteettien kannalta. Viimeiseksi sovinnon tasoksi määritellään eheytyminen eli harmoninen yhteiskunta ja yhtenäinen identiteetti. (Forsberg 2012, 69–70.)

Sekä Shortin että Forsbergin kuvauksissa on sama eteneminen vähimmäistasolta kohti syvempää, yhtenäisyyttä ja harmoniaa tavoittelevaa sovintoa. Se, kuinka pitkälle näillä tasoilla pyritään etenemään, riippuu pitkälti eri sovinnon lähestymistavoista. Merkittävä ero näissä kahdessa kuvauksessa on se, että Shortin kuvauksessa vähimmäistason voidaan jo nähdä olevan jonkin tasoisen sovinnon toteutumista, sillä vääryydet on tunnustettu ja jollain tavalla hyvitetty. Short (2005, 270) ei myöskään pidä kolmatta, maksimaalista tasoa tai edes toista tasoa tavoiteltavana esimerkiksi alkuperäiskansojen kohdalla. Forsbergin kuvauksen mukainen pelkkä vihollisuuksien lopettaminen tai niiden estäminen jatkossa harvoin tunnustetaan vielä sovinnoksi, vaan kyse on pikemminkin vasta *negatiivisen rauhan* saavuttamisesta (ks. Galtung 1969, 183). Vaikka yhteiskunnassa olisi saavutettu tai vallinnut jo pidemmän aikaa tämän mallin mukaan vähäinenkin sovinnon taso, on sovintoprosessiin silti saatettu ryhtyä. Se kertoo siitä, että sovinto on jotain enemmän kuin vihollisuuksien loppumista. Vaikka suhteet olisivat vakaat, voi osapuolten välillä olla silti syvä epäluottamus ja kokemus epäoikeudenmukaisuudesta tai jopa jatkuvaa rakenteellista väkivaltaa.

Sovinnon teoreettiset lähestymistavat voidaan jakaa myös agonistiseen ja kommunitaristiseen sovintoon. Myös nämä näkemykset sijoittuvat janan vastakkaisille puolille, agonistinen sovinto lähimmäksi konfliktia samaan päähän minimaalisen sovinnon ja vastakkaisuuden kanssa, ja kommunitaristinen sovinto maksimaalisen sovinnon ja yhtenäisyyden päähän.

Kuva 2: Agonistisen ja kommunitaristisen sovinnon sijoittuminen vastakkaisuus-yhtenäisyys-janalla

Kommunitaristinen näkemys painottaa paikallista ymmärrystä sovinnon edellytyksenä. Sovintoon liitetään eheytyminen ja tavoite pyrkiä kohti yhtenäisyyttä yhteiskunnassa.

Agonistisen näkemyksen mukaan sovinnon vähimmäisedellytykset ovat vain molemminpuolinen kunnioitus, mutta syvälliseen elpymiseen ei ole tarvetta ja tällaista pidetään jopa mahdottomana. Tärkeintä on mahdollistaa avoin poliittinen haastaminen.

Kommunitaristinen sovintokäsitys pohjautuu kommunitaristiseen rauhanrakentamiseen, joka painottaa paikallisten kulttuurien ja perinteiden tärkeyttä (Hancock 2016, 2). Kansainvälisen rauhanrakentamisen emeritusprofessori John Paul Lederachin (1997) näkemykset konfliktien transformaatiosta ja sovinnosta, ovat vaikuttaneet vahvasti kommunitaristiseen sovintoteoriaan. Pohjaten Lederachin ajatuksiin sovinnon rakentumisesta teologi Charles Villa-Vicencion mukaan sovinnon näkökulma on rajattu suhteiden rakentamiseen, jolloin entiset viholliset voivat käsitellä niitä ongelmia, jotka johtivat alun alkaen väkivaltaiseen konfliktiin. Samaan aikaan sovinto on sidoksissa tiettyyn kontekstiin ja paikkaan, ja omistajuuden tulee olla paikallisilla huomioiden ratkaisussa ja sovinnonteossa heidän tapansa ja perinteensä. (Villa-Vicencio 2009, 171.) Kulttuuriset aspektit ja paikallisuus ovat vahvasti huomioituna Lederachin näkemyksissä ja teorian lähtökohtana.

Kommunitaristinen sovinnon nähdään perustuvan suhteiden perustavanlaatuiselle muutokselle usein katumuksen, anteeksiannon ja myötätunnon kautta. Päämääränä on luoda harmoninen yhteiskunta, joka perustuu eheytymiseen ja yhtenäisyyteen. (Verdeja 2017.) Kriittisten näkemysten mukaan kommunitaristinen lähestymistavan katsotaan korostavan ei-poliittista, harmonista yhdessä elämistä onnistuneen sovinnon edellytyksenä. Harmonia edellyttää yhteistä identiteettiä ja yhteisten perusarvojen hyväksymistä, mitä pidetään hyvin epärealistisena edellytyksenä etenkin kansainvälisessä politiikassa (Verdeja 2017; Forsberg 2012, 70). Harmonian vaatimus sovinnon toteutumiseksi ja konsensuksen painottaminen tarkoittavat politiikan tutkija Ernesto Verdejan (2017) mukaan myös sitä, että politiikan tärkeät elementit kuten poliittiset erimielisyydet ja väittelyt tulevat hylätyksi. Kuitenkin kommunitaristisen sovintoteorian vahvuus tulee sen kulttuurisesta ymmärryksestä sekä paikallisuuden ja kontekstisidonnaisuuden korostamisesta. Pelkistetympi lähestymistapa sovintoon keskittyy ainoastaan osapuolten perustarpeiden täyttämiseen. (Villa-Vicencio 2009, 50–51.) Vaikka anteeksianto on vahvemmin osa kommunitaristisia näkemyksiä, ei se ole esimerkiksi Villa-Vicencion (2009, 17) sovintonäkemyksessä edellytys suhteiden uudelleen rakentamiselle, ja myös Lederach (2005, 152) on täsmentänyt, ettei sovintoa ole “antaa anteeksi ja unohtaa”, vaan “muistaa ja muuttaa”.

Myös restoratiivinen oikeus on osaltaan vaikuttanut käsitykseen sovinnosta (Lerche 2000, 69). Poliitiikan tutkija Janine Natalya Clark (2008, 331) painottaa, että restoratiivisella oikeudella on suuri potentiaali edistää sovintoa täydentämällä perinteistä oikeutta erityisesti konfliktin jälkeisissä siirtymävaiheen yhteiskunnissa. Restoratiivisessa oikeudessa sovinto nähdään sosiaalisia suhteita korjaavana. Restoratiivinen oikeus vastaa siihen, että perinteiset oikeudelliset keinot, kuten rangaistukset ja korvaukset, eivät ratkaise teon aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia. Kun retributiivinen oikeudenmukaisuus perustuu rangaistukseen ja vääräys on lain rikkominen, restoratiivinen oikeus näkee rikkomuksen erityisesti väärytenä ihmisiä ja suhteita kohtaan (Clark 2008, 340). Koska restoratiivinen oikeus painottaa tavoitteena eheytymistä, on lähestymistapaa kritisoitu depolitisoivana ja ongelmallisena erityisesti valtion ja alkuperäiskansojen välisessä sovintoprosessissa (Gilbert & Settles 2007, 7; Kuokkanen 2020). Sovintoa on myös yksilötasolla tapahtuvaa, jolloin prosessissa painotetaan yksilöiden psykologista toipumista traumatisoivista kokemuksista. Tällöin puhutaan kuitenkin hyvin eri asioista kuin mitä valtion ja alkuperäiskansojen välisiä suhteita käsittelevän sovintoprosessin tulisi pääasiassa käsitellä. (ks. Kuokkanen 2020.)

Rauhantutkija ja kansainvälisten suhteiden professori Kjell-Åke Nordqvist (2006) on määritellyt sovintoa poliittisena konseptina. Koska sovinto on poliittista, se ei ole vain yksilöiden asia tai yksilöiden kesken tapahtuvaa. Poliittisen sovinnon yhteiskunnallisesta ulottuvuudesta Nordqvist painottaa, että sovinto on koko yhteiskuntaa koskettava asia ja kaikilla on oikeus saada tietää siitä. Nordqvistin mukaan sovintoon kuuluu keskeisesti rikkoutuneiden suhteiden uudelleen rakentaminen. Jos se ei ole osa prosessia, ei kyse ole sovinnosta, vaan jostain muusta. (Ibid., 22–23.) Poliittinen sovinto eroaa sovinnosta yleisesti siinä, että se perustuu poliittisesta konfliktista syntyneen epäoikeudenmukaisuuden käsittelyyn:

A definition of “political reconciliation” would read: a process where harm resulting from political violence, is repaired in such a way that trust again can be established between victims, perpetrators, and the society at large (Nordqvist 2006, 22).

Kolonialismin ja ympäristöetiikan tutkija Esmé G. Murdock (2018, 514) kuvaa poliittista sovintoa prosessina, jossa rakennetaan oikeuksiin perustuvat suhteet ryhmien välille. Murdockin mukaan sovinnon taustalta tulee ensin määrittää suhteissa tapahtuneen vahingon luonne, jonka jälkeen määritetään sen korjaamiseksi soveltuva strategia. Esimerkkinä hän nostaa Margaret Walkerin (2006) työt poliittisesta sovinnosta, jossa vahingoksi tunnustetaan

epäluottamuksena ilmenevät vahingoittuneet poliittiset suhteet. Tällöin vahingoittuneiden suhteiden korjaaminen edellyttää luottamuksen luomista ja rakentamista. (Walker 2006; Murdock 2018, 514.) Nordqvistin määritelmän tavoin myös tässä luottamuksen rakentaminen nostetaan keskeiseksi elementiksi poliittisessa sovinnossa.

Asuttajakolonialismiin perustuvien valtioiden ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa erityisesti agonistinen ymmärrys poliittisesta sovinnosta on saanut vahvan jalansijan sovinnon kriittisessä tutkimuskirjallisuudessa. Agonistinen poliittinen sovinto sijoittuu janan vastakkaisuuspäättyyn lähimmäksi konfliktia ja kiinnittyy myös vahvasti konfliktin transformaatioon. Tässä näkemyksessä konflikti nähdään välttämättömänä poliittiselle sovinnolle ja demokratialle (Maddison 2016, 3).

Agonistiseen sovintokäsitykseen kytkeytyy toive, että ratkaisemattoman konfliktin jakamat yhteiskunnat laajentaisivat poliittisia kapasiteettejaan, omaksuisivat konfliktin ilman väkivaltaa ja löytäisivät uusia tapoja kunnioittaa vanhoja vastustajiaan (Maddison 2017, 157). Konfliktista kokonaan eroon pääsemisen sijaan, kanavoitaisiin sen käsittely poliittiseksi ja väkivallattomaksi. Poliittikatieteiden professori Sarah Maddison kuitenkin muistuttaa, että todellisuudessa konfliktit ovat monimutkaisesti kietoutuneet sosiaalisiin ja poliittisiin suhteisiin aiheuttaen ajoittain taantumia, jotka edesauttavat fyysisen ja rakenteellisen väkivallan jatkumista. Osana sovintoa väkivallattoman konfliktin rooli voi Maddisonin mielestä olla rakentava ja tuottava, kunhan poliittiset instituutiot kykenevät pitämään tilan avoimena poliittiselle haastamiselle ja kamppailulle. Vaikka riski sille on olemassa, että konflikti johtaa väkivaltaa, umpikujaa tai sekasortoon, on tämä parhaiten vältettävissä sillä, että konfliktia työstetään agonistisin keinoin konfliktin välttämisen tai tukahduttamisen sijaan. (Ibid., 157, 155.)

Maddisonin mukaan poliittisen elämän ymmärtäminen tällä tavoin on ratkaisevan tärkeää sovinnon politiikkaa harjoittavissa yhteiskunnissa. Tarve avata ja pitää avoimena poliittisia tiloja, joihin jakautuneet ja vastakkaiset ryhmät voivat osallistua juontuu siitä, ettei sellainen ole aiemmin ollut välttämättä mahdollista väkivallan, marginalisaation tai sorron takia. Sovintoprosessit nähdään agonistisina juuri sen takia, että ne avaavat poliittisen tilan vastakkaisten ryhmien välillä. (Maddison 2017, 158; Muldoon & Schaap 2012, 182.) Poliittikan nykyteorioita ja poliittista sovintoa tutkiva Andrew Schaap (2006, 255) pitää mahdollisena, että valtiojohtoisen kansakunnan rakentamisprojektin sijaan sovinto voisi konseptina vakiintua

demokraattisen politiikan ympärille, jonka keskiössä on itsemäärääminen sekä solidaarisuus kansalaisten välillä.

Bashirin (2011, 131) esittämän kritiikin mukaan agonistinen sovintoteoria pitää sovinnon politiikkaa ylipäätään demokraattisen politiikan pysyvänä ja luonteenomaisena piirteenä. Koska Schaapin mukaan (2005) politiikka on luonteeltaan agonistista ja yhteiskunnissa ei koskaan saavuteta täydellistä oikeutta, vaan eri muotoiset epäoikeudenmukaisuudet vaativat aina uudelleen sovintoa, tulisi tavanomainen politiikka ymmärtää hauraana ja riskialttiina yrityksenä sovitella yhteisöä, joka ei koskaan saavuta täysin yhtenäisyyttä (Bashir 2011, 131). Bashirin näkemyksen mukaan sovinnon konseptia on tässä määritelmässä venytetty liikaa, jolloin se menettää sen erityisen arvon ja potentiaalin käsitellä nimenomaan pitkäaikaisia historiallisia vääryyksiä, jotka ovat juurtuneet ihmisten konfliktuaalisten ja epätasa-arvoisten suhteiden ympärille rakentuneisiin identiteetteihin. Bashir pitää sovintoa edellytyksenä sille, että historialliset vääryydet voidaan todella käsitellä ja sovinnon politiikka on yksinomaan tätä tarkoitusta varten. Hän katsoo tavallisen politiikan paremmaksi keinoksi käsitellä jokapäiväisiä epäoikeudenmukaisuuksia. Tällaiset kokemukset epäoikeudenmukaisuudesta eivät vaadi sovinnon politiikkaa, sillä kyse ei ole syvistä historiallisista vääryyksistä, joihin liittyy epäoikeudenmukainen valta-asetelma dominoivan ja stigmatoidun välillä. (Ibid.)

Agonistinen sovintokäsitys saa kritiikkiä myös sen kyvyttömyydestä määrittää yhteiset kriteerit ja pitävä normatiivinen perusta, jolle sovintoa rakennetaan (Verdeja 2017, 231). Tämä juontaa juurensa siitä, että poliittisessa sovinnossa on tärkeä pitää avoinna mahdollisuus poliittiselle haastamiselle (Maddison 2017, 158). Verdajan mukaan on tärkeää, että kaikki sovintokäsitykset ovat tarkastelun, arvioinnin ja korjaamisen alaisia. Vaikka poliittinen sovinto olisi kuinka agonistista ja minimalistista, vaatii se pohjalleen jonkinlaisen kriteeristön, jottei päädytä heikentämään sovinnon mahdollisuuksia. (Verdeja 2017, 231.)

Kaiken kaikkiaan poliittisen sovinnon lähestymistapa on mielekäs valtion ja alkuperäiskansojen välisten sovintoprosessien tarkasteluun, sillä sen puitteissa on mahdollista ottaa huomioon alkuperäiskansojen itsemäärääminen ja suvereniteetti ilman vaatimusta yhtenäisyydestä tai yhtenäisestä identiteetistä. Mikä tahansa inkluusio ja demokraattinen osallistuminen ei kuitenkaan sellaisenaan riitä, sillä vaarana on, että sortoa kokeneiden ryhmien erityiset ja määrittävät kokemukset vääryyksistä ja syrjinnästä tulevat sivuutetuiksi tai vähätellyiksi (Bashir 2011, 132). Poliittinen sovinto ei myöskään oleta, että olemassa olisi jokin aiempi

yhteisö, joka tulisi palauttaa, vaan lähtökohta on luoda uusia ja muuttaa olemassa olevia poliittisia rakenteita ja instituutiota. Poliittisen sovinnon haasteeksi jääkin uudenlaisen kansakunnan ja valtion luominen, joka pystyisi sisältämään kaikki ryhmät ja niiden vastakkaisuudet ilman painostusta lähentyä toisiaan, mutta johon kaikki ryhmät olisivat valmiita sitoutumaan. (Maddison 2017, 161.)

Agonistisessa sovintokäsityksessä on haasteensa, mutta lähtökohtaisesti se tarjoaa työkaluja erityisesti asuttajakolonialismiin perustuvien suhteiden ja sovinnon kriittiseen tarkasteluun. Kuitenkin puhtaasti agonistista lähestymistapaa tärkeämpää sovinnossa on sen kyky todella muuttaa epäoikeudenmukaiset rakenteet ja suhteet. Minimaalinen sovinto rajautuu vain poliittisten suhteiden luomiseen, mutta konfliktin transformaatioon kytkettynä täytyy suhteita tarkastella vielä laajemmin: valtioiden ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa on myös muita kuin poliittisia ja oikeudellisia kipukohtia, joita esimerkiksi filosofi James Tully (2018) on avannut transformatiivisen sovinnon näkemyksessään. Seuraavassa alaluvussa tarkastelen valtio-alkuperäiskansa-suhteen luonnetta ja sen taustalla piilevää konfliktia tarkemmin. Lisäksi hahmottelen poliittisen sovinnon tueksi ymmärrystä konfliktuaalisesta suhteesta kumpuavista sovinnon tarpeista muun muassa transformatiivisen sovintokäsityksen kautta.

3.2 Konflikti valtion ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa

Kanadan totuus- ja sovintokomission loppuraportin esipuheessa todettiin, että totuuteen oli vaikea päästä, mutta sovinnon saavuttaminen tulee olemaan vielä vaikeampaa. Raportissa painotettiin, että kysymys sovinnosta ei ole alkuperäiskansojen ongelma, vaan se on kanadalainen ongelma, mikä tarkoittaa, että todennäköisesti lähes kaikki Kanadan yhteiskunnan osa-alueet on harkittava uudelleen. (Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015a, VI.) Totuuden tullessa ilmi Kanada on joutunut hyväksymään sen tosiasian, etteivät sen suhteet alkuperäiskansoihin ole olleet rauhanomaiset tai sovinnolliset:

Telling the whole truth about the history and legacy of the IRS [Indian Residential School] system means that settlers must consider the possibility that our relationship with Native people has never been predominantly peaceful or reconciliatory (Regan 2010, 5).

Sovintoa käsittelevässä tutkimuskirjallisuus esittää, että vahingoittuneiden suhteiden taustalla oleva alkuperäinen konfliktin lähde on selvitettävä ja tunnustettava (Short 2005, 270).

Australian sovintoprosessissa konfliktin lähteeksi on tunnistettu kolonisaatio, josta myös tarve sovinnolle kumpuaa (Short 2005, 270; Elder 2017, 78). Vaikka Australian sovinnossa onkin tunnistettu väkivaltainen kolonisaatio, ei sovinnonteossa ole onnistuttu käsittelemään konfliktia nykyisissä, alkuperäiskansojen ja alkuperäiskansoihin kuulumattomien välisissä suhteissa, joita määrittää rakenteellinen epäoikeudenmukaisuus (Little & McMillan 2016, 520). Australian sovintoprosessi on jättänyt epäselväksi, ketkä konfliktin osapuolet ovat, mikä on mutkistanut alkuperäiskansapolitiikkaa ja luonut uusia jännitteitä ja vastakkainasetteluja esimerkiksi urbaaneissa ympäristöissä asuvien alkuperäiskansojen ja kaukaisissa yhteisöissä asuvien alkuperäiskansojen välille. Adrian Little ja Mark McMillan painottavat, että tällaisessa ympäristössä suhteiden konfliktuaalinen perusta on tärkeä ilmaista selkeästi. Littlen ja McMillanin mukaan konflikti ja sen vaikutukset yhteiskunnassa on tärkeä tehdä näkyväksi sovinnon politiikassa. (Ibid., 519–210.)

Kanadan totuus ja sovintokomission tutkimusjohtajana toiminut Paulette Reganin (2010, 87) mukaan Kanadassa kolonialistinen väkivallan ilmentymät tänä päivänä ovat suurilta osin näkymättömiä alkuperäiskansoihin kuulumattomille kanadalaisille. Australiassa taas on pääasiassa keskitytty vain historiallisten syyllisten näkökulmaan eikä asuttajakolonialismista edelleen hyötyvien periytyneestä vastuusta ole puhuttu ja siksi taustalla olevan konflikti ei ole myöskään ajateltu koskevan nykyisiä kansalaisia (Little & McMillan 2016, 533). Chance Finegan (2018, 3) toteaa, että sovinto nimenomaan haastaa ymmärtämään, kuinka asuttajakolonialismi edelleen suosii asuttajia, mutta Kanadassa ja Australiassa sovinto ei ole sisällyttänyt heidän etuoikeuksien tai asuttajien aseman tarkastelua. Kaiken kaikkiaan Australian tilanne on hyvin samanlainen kuin Kanadan, vaikka mailla onkin omat osin eriävät historiansa. Molemmat ovat asuttajakolonialismiin perustuvia yhteiskuntia ja sovinnon politiikkaa tarkastellessa nousevat samat kysymykset pinnalle koskien alkuperäiskansojen oikeuksia ja kolonialismin perintöä. Myös Kanadassa rikkoutuneet suhteet ovat kolonisaation seurausta ja siten myös Kanadan ja alkuperäiskansojen välinen konflikti pohjautuu kolonisaatioon:

The roots of the broken relationship between Aboriginal people and Canada can be traced to the history of the colonization of North America by Europeans (Rice & Snyder 2008, 49).

Konfliktia suhteissa syventää myös toinen, myöskin kolonialismiin kietoutuva ulottuvuus: alkuperäiskansoja kohtaan aiheutettu ekologinen vahinko, sillä maa oli keskeisessä osassa

kolonisaatiota ja siten myös aiheutettua loukkausta (Murdock 2018, 516). Murdock kritisoi länsimaalaisia poliittisen sovinnon teorioita siitä, etteivät ne ota suoranaisesti huomioon ekologista vahinkoa tai pidä sitä väkivaltaisten poliittisten suhteiden perustana (ibid., 514). Filosofi James Tully (2018, 96) painottaa, ettei ainoastaan suhteet alkuperäiskansoihin ole kriisiytyneet, vaan myös ekologiset suhteet ovat ajautuneet pisteeseen, joka on kestämaton. Hänen mukaansa asuttajien ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa on jo kauan sitten ylitetty käännekohta, minkä seurauksena rikkoutuneet suhteet on paljon vaikeampi sovittaa nyt kun osapuolet elävät kriisitilassa. Samalla tavalla käännekohta on ylitetty ekologisissa suhteissa ympäristöömme. (Ibid., 92.) Tullyn käsitys sovinnosta edellyttää, että molemmat suhteet sovittelaaan samaan aikaan tai muuten sovinto alkuperäiskansojen kanssa on edelleen kestämaton, kuten ihmisten suhde luontoon jatkuu kestäättömänä. Tämä johtuu siitä, että kriisiytyneet suhteet alkuperäiskansoihin pohjautuvat kriisiytyneeseen luontosuhteeseen ja siihen ekologiseen vahinkoon, jota Murdock alleviivaa. (Ibid., 83, 88.)

The unsustainable and crisis-ridden relationship between Indigenous and non-Indigenous people that we are trying to reconcile has its deepest roots in the unsustainable and crisis-ridden relationship between human beings and the living earth” (Tully 2018, 83).

Tullyn sovintokäsitys on transformatiivinen: transformatiivinen sovinto ottaa huomioon myös kaikki ne suhteet, jotka ulottuvat ihmisten välisiä poliittisia suhteita pidemmälle. Sovinnolle on siis tarve, koska suhteet, jotka pohjautuvat konfliktiin, ovat edelleen kriisiytyneet, eivätkä ainoastaan suhteessa alkuperäiskansoihin, vaan kaikkeen elävään ympärillämme. Alkuperäiskansat ovat jo pitkään peräänkuuluttaneet, että ympäristön tila on vakava ja planeetan terveys on heikentynyt. Viime vuosina myös tiede on tukenut tätä havaintoa ekologisesta kriisistä. Alkuperäiskansoihin kuuluvat tutkijat ovat myös painottaneet, että kaiken lisäksi ekologinen kriisi voimistaa kolonialismia. (McGregor, Whitaker & Sritharan 2020.) Kolonialismin ja ekologisen vahingon yhteen kietouma on siis kaiken kaikkiaan todella voimakas.

Kun vahingoittuneiden suhteiden taustalla ymmärretään olevan konflikti, joka juontaa juurensa kolonisaation ja syvään ekologiseen vahinkoon, ja se ilmenee rakenteellisena epäoikeudenmukaisuutena yhä tänä päivänä, asettaa se sovinnon toteutumiselle valtavan haasteen. Rosemary Nagyn mukaan sovinnon haasteena asuttajille on oman historian uudelleen opetteleminen, asenteiden ja arvojen muuttaminen sekä uuden, asuttajien ja alkuperäiskansojen

välisiin sopimussuhteisiin pohjautuvan identiteetin vaaliminen. Sovintoa ei voi myöskään saavuttaa ilman sosioekonomista muutosta ja alkuperäiskansojen maiden palauttamista. (Nagy 2017, 316.) Myös Short painottaa sovintoa, joka pohjaa alkuperäiskansojen ja Kanadan välisiin sopimuksiin, jotka mahdollistaisivat rinnakkaiselon ilman, että valtio pyrkii sisällyttämään tai alistamaan alkuperäiskansat Kanadan vallan alaisiin rakenteisiin (Short 2005, 270). Poliittisella tasolla sovinnon vaatimusten katsotaan siis olevan todella mittavat. Kun tähän lisätään vielä alkuperäiskansojen kokema ekologinen vahinko ja Tullyn (2018, 90) näkemys kaikkien suhteiden sovittelusta ja tarpeesta korjata myös kriisiytynyt luontosuhde, on sovinto erittäin vaativa saavuttaa. Tilanne on vakava ja epäoikeudenmukaisuus syvään juurtunutta, mikä näkyy luonnollisesti myös sovinnon edellytyksissä.

Epäilykset sovintoa kohtaan ovat perusteltuja, sillä sovintoa voidaan käyttää väärin tavalla, joka sovittaa alkuperäiskansat epäoikeudenmukaiseen vallitsevaan tilaan, mikä osaltaan ylläpitää epäoikeudenmukaista suhdetta sekä maiden riistoa, hyväksikäyttöä ja ylivaltaa (Borrows & Tully 2018, 5). Kuitenkin Murdockin mukaan mahdollisuus syvän sovinnon saavuttamiseen on olemassa, mutta se edellyttää sitoutumista alkuperäiskansojen filosofiaan: suhteet maahan on laitettava valtion ja alkuperäiskansojen välisten oikeuksiin perustuvien suhteiden keskiöön (Murdock 2018, 514). Ilman aiheutettujen ekologisten vahinkojen käsittelyä sovinto pysyy valtiokeskeisenä ja asuttajakolonialismia vahvistavana eikä alkuperäiskansojen tarpeisiin pohjautuvana ja suhteita korjaavana (ibid., 516).

Tässä tutkielmassa konflikti on keskeinen teoreettinen työkalu alkuperäiskansojen ja Kanadan välisten suhteiden ymmärtämisessä. Konfliktilla ei tarkoiteta varsinaista aseellista selkkausta, vaan se on historiallinen konflikti, joka pohjautuu kolonialismiin. Historian saatossa on kuitenkin syttynyt väkivaltaisia yhteenottoja ja konflikteja esimerkiksi alkuperäiskansojen ja eurooppalaisten uudisasukkaiden välille. Viimeisin väkivaltainen yhteenotto tapahtui 1990-luvulla Okan selkkauksessa maa-oikeuksiaan puolustaneiden Mohawk-kansan jäsenten ja Kanadan armeijan välillä (LaPier 2020). Kuitenkin tässä ajassa konflikti näyttäytyy kanadalaisessa yhteiskunnassa erityisesti poliittisena ja sosiaalisena konfliktina, mikä ilmenee rakenteellisena syrjintänä, rakenteellisena väkivaltana ja alkuperäiskansojen marginalisaationa. Konflikti on tapa käsittää kolonialismia poliittisen sovinnon ja valtio-alkuperäiskansasuhteiden keskiössä. Tässä työssä se on keskeinen käsite, sillä se tekee näkyväksi sen, mitä ei nähdä: kun kyse on demokraattisesta yhteiskunnasta, jää herkästi pimentoon se, että rakenteelliseen sortoon ja väkivaltaan perustuvat suhteet eivät ole rauhanomaiset suhteet. Ilman

ilmeistä väkivaltaa tai aseellista yhteenottoa ei suhteiden ymmärretä pohjautuvan konfliktiin, joka kuitenkin on olemassa ja määrittää myös sovinnon edellytyksiä.

4 Tutkimuksen toteutus ja valinnat

Tässä luvussa käyn läpi tutkielmassa tekemiäni valintoja aineiston ja menetelmän osalta. Ensin kuvaan aineistoa ja perustelen tutkielmassa tehdyt valinnat ja rajaukset sen osalta. Seuraavaksi avaatan teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä tutkielman menetelmänä ja kuvaan tutkielman analyysin vaiheita. Lopuksi pohdin omaa asemaani suhteessa tutkielman aiheeseen ja eettisiä kysymyksiä alkuperäiskansoja koskevaan tutkimukseen liittyen.

4.1 Aineistosta

Tutkielman aineisto koostuu Kanadan pääministeri Justin Trudeaun puheista, lausunnoista ja tiedotteista vuosilta 2015–2020. Aineiston valinta määritteli tarkastelun kohteeksi valtiojohdon ja sen, millaista sovinnon politiikkaa Kanada pääministerin johdolla edistää. Valtionäkökulma mahdollistaa nimenomaan politiikan tarkastelun – mitä sovinto Kanadalle merkitsee, miksi sitä edistetään ja mitä sovintoon katsotaan kuuluvan tai sopivan valtion lähtökohdista tarkastellen. Näkökulmaksi olisi voinut valita myös esimerkiksi alkuperäiskansahallinnot tai -järjestöt, mikä olisi muuttanut asetelman aivan toisenlaiseksi. Nyt aineisto todentaa valtiojohdon ääntä – ääntä, jota käytetään valtion näkökulmasta, mutta joka koskee merkittäväällä tavalla alkuperäiskansoja ja heidän elämäänsä. Alkuperäiskansojen edustajien oma ääni ei kuulu muutamia sitaatteja lukuun ottamatta aineistosta ollenkaan. Tutkijan on siksi arvioitava kriittisesti sitä, mitä aineistossa ikään kuin alkuperäiskansojen puolesta sanotaan ja huomioitava tutkielmassa se, että alkuperäiskansanäkökulmat tulevat suoraan alkuperäiskansoilta itseltään, eikä esimerkiksi valtiojohdon tai muiden alkuperäiskansoihin kuulumattomien sanoittamana.

Aineiston aikavälin rajaus alkaa loppuvuodesta 2015, kun pääministeri Trudeau astui virkaan ja Kanadan totuus- ja sovintokomissio julkaisi loppuraporttinsa Kanadan asuntolakoulujen historiasta ja vaikutuksesta. Tutkielmassa tarkastellaan viiden vuoden ajalta pääministerin ulostuloja, ja aineisto rajataan päättymään vuoteen 2020 opintoihin liittyvien aikataulujen takia. Viiden vuoden aineisto on riittävän kattava kuvaamaan sovinnon politiikkaa komission työn jälkeen ja toisaalta tuore, sillä esimerkiksi aineiston loppuvuosina 2019–2020 Kanada kokee laajoja kaasuputkia vastustavia protesteja, jotka koettelevat sovinnon edistämistä (Hanna & Alsop 2020). Lisäksi toinen sovinnon kannalta merkittävä kansallinen selvitys kadonneista ja murhattuista alkuperäiskansoihin kuuluvista naisista ja tytöistä julkaistiin vuonna 2019 ja toi niin sukupuolinäkökulman kuin edelleen jatkuvat kolonialismin vaikutukset mukaan

keskusteluun alkuperäiskansojen kokemuksista. Aineisto kattaa riittävästi sovinnon politiikan kehittymistä, eikä keskity vain muutamaankin ensimmäiseen vuoteen, jolloin hallitus oli vasta aloittanut työnsä. Myös vuoden 2020 jälkeen on tapahtunut paljon ja lisää tarkasteltavaa tulee jatkuvasti enemmän. Koronaviruspandemia vain korosti sitä epätasa-arvoisuutta, jota alkuperäiskansayhteisöt Kanadassa kokevat – puutteet puhtaan veden saannissa ja riittämättömät asumisolot vaikeuttivat käsihygieniasta huolehtimista ja tartunnan saaneiden eristämistä (Mashford-Pringle et al. 2021, 2). Lisäksi asuntolakouluja käyneiden alkuperäiskansoihin kuuluvien lasten joukkohautojen paljastuminen kesällä 2021 nosti karulla tavalla sovinnon taas entistä ajankohtaisemmaksi aiheeksi myös kansainvälisesti (Yle Uutiset 2021b). Aineiston rajaaminen viiteen vuoteen on kuitenkin pro gradu -tutkielman laajuiseen tutkielmaan perusteltu valinta, ja toisaalta koronaviruspandemia on ollut mullistava tapahtuma, jonka vaikutuksia on hyvä tarkastella erikseen.

Aineisto on koottu tekemällä avainsanahaku pääministerin virallisten verkkosivujen (<https://pm.gc.ca/en>) omalla hakukoneella avainsanalla: *reconciliation*. Aineisto käsittelee näin sisällöllisesti sovintoa, mutta muutamia tiedotteita on jätetty aineistosta pois, sillä sovinto on mainittu niissä vain nimellisesti. Aineisto on englanninkielinen ja aineistolainauksissa säilytetään alkuperäinen kieli, sillä sanastolle on haastavaa löytää täsmällisiä vastikkeita suomeksi. Yhteensä aineisto koostuu 57 dokumentista. Suuren määrän takia tutkielman lähdeluetteloon on merkitty vain ne dokumentit, joista tutkielmassa on käytetty suoria lainauksia. Aineistoa on tulostettuna noin 150 sivun verran ja dokumentit on jaoteltu omiksi tiedostoiksi vuosilukujen mukaan. Kaikki otteet aineistosta on merkitty muotoon: (PM pp.kk.vvvv). Aineisto koostuu pääministeri Trudeaun itse pitämien puheiden lisäksi myös sellaisista lausunnoista ja tiedotteista, joissa Trudeausta kirjoitetaan kolmannessa persoonassa. Kaikki näistä on julkaistu samalla Prime Minister of Canada Justin Trudeau -nimisellä sivulla, joka on pääministerin virallinen sivusto. Sivusto on nimetty Trudeaun mukaan ja sen takia aineisto-otteet voisi merkitä myös Justin Trudeaun nimiin. Tutkielmassa käytetään kuitenkin kaikissa otteissa PM-lyhennettä kattamaan eri aineistolähteet ja korostamaan pääministerin institutionaalista roolia hallituksen ja maan johtajana, eikä Trudeaun henkilöä.

4.2 Menetelmä ja analyysin kuvaus

Tutkielman menetelmänä on laadullinen sisällönanalyysi. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2002, 106–108) mukaan sisällönanalyysissä pyritään etsimään tekstin merkityksiä ja

esittämään tieto sanallisina tulkintoina. Tutkielman aineisto on tekstimuotoista ja tutkimustehtävä on ymmärtää sovinnolle annettavia merkityksiä, joten menetelmävalintana sisällönanalyysi on luonteva.

Sisällönanalyysiä on lähtökohdiltaan usein joko aineisto- tai teorialähtöistä. Tuomen ja Sarajärven mukaan teorialähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on uudistaa teoreettista käsitystä tutkittavasta asiasta tutkittavien antamien merkitysten avulla. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi taas kuvaa tutkittavien merkitysmallmaa ja tutkimuksen tavoitteena on ”tutkittavien toiminta- ja ajattelutapojen ymmärtäminen tutkimuksessa muodostuneiden käsitteiden avulla”. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 116–117.) Jako näiden kahden tavan välillä ei ole kuitenkaan selvärajainen, koska useimmiten luokittelu syntyy sekä aineiston että teoreettisen käsitteellistämisen yhteistyönä (Seitamaa-Hakkarainen 2000). Tässä tutkielmassa tarkempi menetelmä on teoriaohjaava sisällönanalyysi, joka asettuu aineisto- ja teorialähtöisen analyysin väliin. Teoriaohjaavasta analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus ja käsitteistö tulee valmiina eli ilmiöstä jo tiedettynä toisin kuin aineistolähtöisessä analyysissä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98). Työssä analyysia ohjaava ja tulkintaa auttava käsitteistö tulee sovinnon teoriasta. Teoriaohjaavassa analyysissä aikaisemman tiedon merkitys ei ole teorialähtöisen analyysin tavoin teoriaa testaava, vaan mahdollistaa pikemminkin uusien ideoiden ja käsitysten muodostamisen (ibid.). Tavanomaisesti teoriaohjaava analyysi on kaksivaiheinen. Ensin materiaali käydään läpi aineistolähtöisesti ja tämän jälkeen analyysiin liitetään teoriaohjaavuus. Toisin kuin puhtaasti aineistolähtöisessä analyysissä teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä lopullinen tulosten raportointi tukeutuu teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98–101.)

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineisto rajattiin analyysikysymysten avulla, joita olivat: miten sovintoa kuvaillaan, millaisia valintoja, arvoja, tavoitteita, haasteita ja mahdollisuuksia sovintoon liitetään ja millaista toimintaa sovinto edellyttää. Sovinnossa on kyse suhteiden uudelleen luonnista, joten suoraan sovintoon liittyvien kysymysten lisäksi aineistosta poimittiin myös sellaisia osia, jotka viittasivat valtion ja alkuperäiskansojen väliseen suhteeseen. Aineistosta tarkasteltiin sitä, mikä alkuperäiskansat yhdistää sovintoon, millainen rooli alkuperäiskansoilla, valtiolla ja kanadalaisilla on sekä miten suhdetta alkuperäiskansoihin kuvaillaan.

Analyysikysymysten avulla sovinnon teoriasta otettiin alkuun fokus analyysille, jotta tutkimuskysymyksen kannalta merkittävät asiat jäivät talteen ja samalla epäolennainen, ei sovintoa käsittelevä sisältö karsiutui pois. Tällä tavoin muuten laajasta aineistosta saatiin juuri sovintoa käsittelevä sisältö jatkotyöstettäväksi. Tuomi ja Sarajärvi mukaan tarkastelun kohteen tulee olla tarkkaan rajattu ja kapea ilmiö, ja aineisto käydään läpi erotellen ja merkiten ne asiat, jotka sisältyvät tähän ennalta määriteltyyn kiinnostukseen. Tätä he kuvailevat karsivaksi vaiheeksi, sillä kaikki kiinnostuksen ulkopuolella oleva tulee jättää pois. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94.) Tässä tutkielmassa analyysikysymyksiä oli runsaasti, sillä tarkoitus ei ollut tyypistää alkuvaiheessa aineistoa aivan täsmälliseksi, vaan säilyttää mahdollisuus aineistolähtöisyydelle ja mahdollisesti kiinnostavalle, mutta sovinnon kannalta ei niin ilmeisen sisällön tarkastelulle.

Kolmantena vaiheena vuorossa on aineistosta läpikäydyn materiaalin järjestely esimerkiksi luokittelemalla, teemoittelemalla tai tyypittelemällä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95). Tässä työssä tukeuduttiin teemoitteluun. Rajatusta aineistosta haettiin toistuvia avainsanoja ja teemoiteltiin aineistoa niiden mukaan. Toistuvuutta arvioitiin sanojen esiintymismäärän mukaan. Teemoittelussa huomioitiin sellaisia sanoja, jotka mainittiin merkittävässä määrin eli ei vain paria kertaa, vaan useita kymmeniä kertoja. Avainsanat haettiin pääsääntöisesti aineistolähtöisesti, mutta niiden teemoittelua ohjasi tässä vaiheessa myös teoria ja suurin osa niistä oli sovinnon teorian kannalta erittäin olennaisia teemoja. Analyysi oli avoin aineistolle ja sieltä esiin nouseville teemoille. Teoria ei rajoittanut tarkastelua, mutta aikaisempi ymmärrys aiheesta ohjasi sitä, mikä tulkittiin merkittäväksi huomioida. Esimerkiksi osa avainsanoista oli perusteltua ottaa mukaan sen takia, että ne olivat merkittäviä teorian kannalta, vaikka esiintyminen aineistossa oli vähäisempää. Esimerkki tällaisesta avainsanasta on luottamus, joka toistui aineistossa huomattavasti vähemmän, vaikka se on aiempaan ymmärrykseen pohjaten merkittävä osa sovinnon edellytyksiä ja siksi kiinnostava tarkasteltava.

suhde (relationship)	tulevaisuus (future)	luottamus (trust)
kehitys (progress)	muutos (change)	kumppanuus (partnership)
menneisyys (past)	vääryydet (wrongs)	eteenpäin (forward)

Kuva 3: Avainsanat

Sisällönanalyysissa aineisto on tarkoitus järjestää sellaiseen muotoon, että ”johtopäätökset voidaan vaiheittain irrottaa yksittäisistä lausumista ja siirtää yleisemmälle teoreettiselle tasolle”. (Seitamaa-Hakkarainen 2000.) Analyysin lopussa tuloksista kirjoitetaan tulkintaan ja

johtopäätöksiin pohjautuva yhteenveto, jossa tukeudutaan teoreettiseen keskusteluun (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94, 105). Seuraavaksi teemoiteltua aineistoa tarkasteltiin etsimällä, mitä asioita aineistossa yhdistetään, mitä asetetaan vastakkain ja tulkitaan, millaisia merkityksiä näistä muodostuu. Tulkintaa kohdennettiin niin, että yhdistelmät saavat merkityksensä nimenomaan suhteessa alkuperäiskansoihin. Avainsanoja liitettiin aineistossa eri sisältöihin ja konteksteihin, jotka eivät aina liittyneet suoraan sovintoon. Esimerkki tällaisesta yhdistelmästä on ilmastonmuutos, joka liitettiin sekä sovintoon että alkuperäiskansasuhteeseen. Tulkintaa sovinnon merkityksistä peilattiin lopulta teoreettiseen taustaan, ja tutkimusongelmaan muodostettiin vastaukseksi kolme tulosta: sovinto merkitsee Kanadalle kaikkien kanadalaisten yhteistä hyötyä, yhteisiä ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin sekä rajanvetoja ja uuden suhteen määrittelyä.

4.3 Tutkimuseettistä pohdintaa

Kanadan tilannetta tarkastellaan tutkielmassa aivan ulkopuolisena. Ymmärryksen pohjautuu täysin siihen, mitä kirjallisuudessa ja uutisoinnissa kerrotaan ja näytetään. En ole koskaan edes käynyt Kanadassa. En ole myöskään henkilökohtaisesti tavannut Kanadan alkuperäiskansoihin kuuluvia, ainoastaan kuunnellut heitä arktisiin kysymyksiin keskittyvissä konferensseissa. Ulkopuolisuudessa on etunsa vaikeiden asioiden tarkastelussa, mutta toisaalta vaikeiden kokemusten todellinen ymmärtäminen nimenomaan edellyttäisi paikalla oloa, omin silmin näkemistä ja kokemista. Kyse on järkyttävistä asioista, joiden todellisuutta en ulkopuolisena tutkijana ja etuoikeutettuna suomalaisena välttämättä täysin ymmärrä. Jos sovintoa ajatellaan laajemmin – ei ainoastaan yhden maan sisäisenä prosessina, vaan globaalina kehityskulkuna valtioiden ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa – niin tällöin en ole enää ulkopuolinen. Totuus- ja sovintokomissio on aloittanut työnsä myös Suomessa, joskin alku on ollut kivikkoinen. Suhtautettuna Suomen ja saamelaiden tilanteeseen vastaava kansallinen käsittely on siis vasta edessäpäin. Lappiin muualta Suomesta muuttaneena, ei-alkuperäiskansaan, vaan valtaväestöön kuuluvana olen kuitenkin aloittanut näiden kysymysten reflektoinnin tämän tutkielman ansiosta. Tutkielman työstämisen kautta minulle on vahvistunut ymmärrys siitä, että sovinto koskee yhteiskunnassa kaikkia eikä se ole vain alkuperäiskansojen ja valtion välinen asia.

Analyysini tukeutuu siis ymmärrykseeni lukemastani. Tutkielman kannalta tämä tarkoittaa sitä, että pyrin tunnistamaan tietämykseni rajallisuudet ja välttämään johtopäätelmien tekoa

sellaisten ryhmien puolesta, joihin en itse kuulu. Näkökulmani on tarkastella valtion suunnalta tulevia merkityksiä ja pohdin niiden tarkoituksia ja vaikutuksia kriittisesti ja keskustellen. Vaikka tutkielmani kohde ei suoraan ole alkuperäiskansat, niin tutkielmani ja tekemäni tulkinnat ja valinnat kohdistuvat myös välillisesti alkuperäiskansoihin. Käytännössä tutkin valtion johdon tuottamaa puhetta alkuperäiskansoista, mikä voi olla ongelmallinen asetelma, jos tätä ei tutkimusta tehtäessä tiedosteta ja käsityksiä todennetaan sellaisenaan ilman kriittistä tarkastelua. Tärkeää on tunnistaa kenen ääni kuullaan ja kenestä sillä äänellä puhutaan. Pyrin tässä tutkielmassa parhaani mukaan ottamaan keskusteluun mukaan myös alkuperäiskansoihin itse kuuluvien tutkijoiden näkökulmia sovinnosta. Aineistona käytetyt dokumentit ovat julkisia ja kaikkien saatavilla. Justin Trudeau on pääministerinä sellaisessa valta-asemassa, jossa yhteiskunnallinen kriittinen tarkastelu on paitsi luonnollista niin välttämätöntä. Tarkastelu ei keskity pääministeriin henkilönä vaan valtion johtajana, jolloin kriittinen tarkastelu kohdistuu valtiovaltaan instituutiona. Tätä näkemystä puoltaa myös se, että Kanadan hallituksen sovinnon politiikalla on pitkät juuret eikä tätä prosessia ole aloitettu tyhjästä Trudeaun hallituksen noustessa valtaan.

5 Kaikkien kanadalaisten yhteinen hyöty

Ensimmäisessä tulosluvussa käsittelen, miten monin tavoin sovinto ja siihen liittyvä kehitys hyödyttävät Kanadaa. Ensin käsittelen sovinnon merkitystä Kanadalle mahdollisuutena irrottautua menneisyyden taakasta, joka pitelee yhä otteessaan niin alkuperäiskansoja kuin Kanadaa. Seuraavaksi tarkastelen alkuperäiskansojen taloudellisia suhteita ja taloudellisen sovinnon edistämistä. Kun alkuperäiskansat saadaan kehitykseen mukaan, myös Kanada pääsee eteenpäin. Töitä kuitenkin riittää sillä, alkuperäiskansojen ja alkuperäiskansoihin kuulumattomien kanadalaisten välillä on edelleen huomattava kuilu hyvinvoinnissa, mitä käsittelen tarkemmin viimeisessä alaluvussa. Hallituksen näkemys on, että alkuperäiskansojen menestyminen ja edistyminen niin taloudellisesti, hyvinvoinnin osalta kuin ylipäätään sovintoprosessissa hyödyttää alkuperäiskansoja ja kaikkia kanadalaisia.

5.1 Irti menneisyyden taakasta

Kanada näkee sovinnossa mahdollisuuden päästä irti menneisyyden taakasta, jota määrittää historialliset vääryydet, kolonialismi ja syrjintä alkuperäiskansoja kohtaan. Hallituksen näkemykset sovinnosta ja eteenpäin menemisestä näyttäytyvät merkitykseltään hyvin läheisinä ja niitä käytetään läpi aineiston lähes synonyymien tavoin. Niin kauan, kun menneisyys pidättelee alkuperäiskansoja Kanada ei pääse siirtymään eteenpäin:

We cannot move forward as a country if Indigenous peoples continue to be held back. In the coming months and years, we will continue to work together with Indigenous peoples on the basis of a nation-to-nation, Inuit-Crown, and government-to-government relationship, in a spirit of inclusion and reconciliation. (PM 9.8.2018.)

Tyypillisesti länsimaiset käsitykset sovinnosta keskittyvät menneisyyden unohtamiseen tai taakse jättämiseen ja eteenpäin siirtymiseen sen sijaan, että menneisyyttä olisi mahdollista työstää osana nykyisyyttä (Elgersma 2012, 91–92). Trudeauun puheissa eteenpäin menemisen esteeksi tunnistetaan se, että alkuperäiskansat ovat edelleen kiinni menneisyydessä eikä menneisyyttä voi sen takia vain unohtaa. Kanadan suunta on kuitenkin vahvasti eteenpäin ja sitä tavoitellaan uuden suhteen ja sovinnon kautta. Vaikka Trudeau mainitsee eteenpäin menemisen yhteydessä hallitusten ja kansojen välisten suhteiden luomisen, on

alkuperäiskansoilla ja hallituksella ollut usein vastakkaiset käsitykset siitä, kenen suvereniteetin vahvistamisesta uusien suhteiden luomisessa on kyse (Hoicka, Savic & Campney 2021).

Pyrkimys eteenpäin menemiseen on aiempaan tutkimukseen peilaten jatkumoa pitkän ajan poliittisille tavoitteille. Sovinto on istunut hyvin Kanadan tavoitteisiin edetä ja edistyä maana ja kansakuntana. Riskinä kuitenkin on, että sovinto määritellään liian yksinkertaisesti, jolloin sen tarkoituksena on vain päästä eteenpäin (McClintock 2017, 14). Aiemmin Kanada on pyrkinyt pikemminkin lopettamaan keskustelun menneisyydestä korostamalla sen sijaan eteenpäin menemistä ja modernien suhteiden luomista alkuperäiskansojen kanssa. Sovinto on nähty mahdollisuutena luoda modernit suhteet sekä pitää samalla kädet puhtaina kolonialistisen menneisyyden sotkuista. (Egan 2012, 402–403.) Vaikka Kanadan suhde menneisyyteen on ollut vaikea, Trudeau painottaa, että ilman vääryyksien korjaamista ei ole mahdollista päästä eteenpäin:

As Prime Minister, I have pledged to renew the relationship between the Government of Canada and Inuit. To work together to correct the paternalism and colonialism that was visited upon your communities. To continue on our shared journey of reconciliation. The path ahead will be long, but every step we take, we take together. And without righting past wrongs, we cannot move forward. (PM 8.3.2019.)

Vaikka Trudeaun käsittelee avoimesti menneisyyden vääryyksiä puheissaan, pitäytyy myös hän kiinni siinä näkemyksessä, että kolonialismi on menneisyydessä tapahtunut vääryys. Esimerkiksi Kanadan aiemmin esittämissä anteeksipyyntöissä kolonialismi on toistuvasti kuvattu menneisyydessä tapahtuneina tekoina (McElhinny 2016, 9). Kuitenkin tutkimuskirjallisuudessa on vahvasti painotettu, että asuttajakolonialismi jatkuu Kanadassa edelleen (ibid.). Wolfen (2006) mukaan asuttajakolonialismissa ei ole kyse historiallisesta tapahtumasta, vaan kolonialismi tulisi ymmärtää yhteiskunnallisena rakenteena. Kolonialismi on muotoutunut eri käytännöissä ja poliittisissa päätöksissä, joista esimerkkejä on alkuperäiskansojen maiden haltuun ottaminen, alkuperäiskansalasten vieminen vanhemmiltaan, statuksen rajoittaminen lainsäädännöllä sekä käännyttäminen kristinuskoon. Näiden toimien vaikutukset ja seuraukset näkyvät edelleen. (McElhinny 2016, 9.)

Kriittiset äänet ovatkin huomauttaneet, että vaarana on, että eteenpäin pyrkiessään hallituksen politiikka toistaa ja uusintaa kolonialistisia asenteita: kun ongelmista yritetään päästä vihdoin

eroon, tehdään aivan huomaamatta politiikkaa, joka vahvistaa edelleen kolonialistista käsitystä alkuperäiskansoista ongelmana. Kuitenkin juuri sovinto haastaa ymmärtämään, kuinka alkuperäiskansat ovat kokeneet ja kokevat edelleen systemaattista sortoa asuttajakolonialismin takia. (Finegan 2018, 4–5.) Vaikka kanadalaisten jokapäiväisessä elämässä kolonialismi ei näyttäytyisikään suoraan, on ymmärrys vahvistunut siitä, että alkuperäiskansoille sen vaikutukset jatkuvat edelleen. Trudeauun puheissa kerrotaan, ettei Kanada kansakuntana pääse eteenpäin, jos alkuperäiskansat jätetään taakse. Tällä hän viittaa siihen, että Kanadan teot ja kolonialismin edelleen jatkuvat vaikutukset pitävät alkuperäiskansayhteisöt tietyllä tapaa kiinni menneisyydessä. Trudeauun mukaan menneisyyden kohtaaminen on sovinnon keskiössä:

Confronting our past and acknowledging our mistakes are at the heart of our journey of reconciliation. We have to share and understand Canada's history before we can take meaningful steps to build a new relationship with Indigenous peoples for the benefit of all Canadians. (PM 23.5.2019.)

Trudeau painottaa, että kanadalaisten on ymmärrettävä ja jaettava historiansa, jotta uusi suhde alkuperäiskansoihin olisi mahdollista rakentaa. Toisaalta tämä perustellaan sillä, että se hyödyttää kaikkia kanadalaisia pikemminkin kuin, että se on kanadalaisten velvollisuus tai oikea asia tehdä. Jos perusteluissa painotetaan kansakunnan etua, saa se sovinnon näyttämään helposti vain asuttajien edun myötäilyinä, minkä taustalla on esimerkiksi halu lievittää syyllisyyden ja häpeän tunnetta sekä halu palauttaa kansakunnan ihannekuva itsestään (Muldoon 2017, 213, 218; McClintock 2017, 16).

Sovinnon kannalta on keskeistä, että kolonialistinen historia todella hyväksytään ja prosessoidaan, miten alkuperäiskansojen harteille kasattu taakka jaetaan tässä ajassa toimivalla ja oikeudenmukaisella tavalla (Egan 2012, 403). Trudeau painottaa, että hallituksen tavoite on auttaa nostamaan alkuperäiskansojen harteille jätetty taakka ja hyväksyä niin velvollisuudet kuin epäonnistuminen hallituksena ja kansakuntana:

Moving forward, one of our goals is to help lift this burden from your shoulders, from those of your families, and from your communities. It is to accept fully our responsibilities – and our failings – as a government and as a nation. (PM 15.12.2015.)

Vaikka hallitus ottaa vastuun taakan kantamisesta ja sen osoitetaan olevan koko kansakunnan asia, puheista puuttuu kanadalaisille osoitetut konkreettiset tavat ja velvollisuudet. Nähdäänkö sovinto todella kaikkien kanadalaisten projektina, johon myös alkuperäiskansoihin kuulumattomat kanadalaiset sitoutetaan vai edistetäänkö sovintoa toimin, jotka koskevat lopulta vain alkuperäiskansoja? Tästä Kanadasta on aiemmin kritisoitu – sovintoa on käsitelty verrattain yksipuolisesti määrittelemällä se enemmänkin alkuperäiskansojen vastuuksi toimia, jotta Kanada kansakuntana voi edistyä ja siirtyä eteenpäin (Elgersma 2012, 93). Esimerkiksi Australiassa on pääasiassa keskitytty vain historiallisten syyllisten näkökulmaan eikä asuttajakolonialismista nykypäivänä hyötyvien australialaisten periytyneestä vastuusta ole puhuttu, jolloin suhteiden taustalla olevan konfliktin ei ole myöskään ajateltu koskevan nykyisiä kansalaisia (Little & McMillan 2016, 533). Sovinto ei ole kuitenkaan vain valtiiovallan ja alkuperäiskansojen välinen kysymys, vaan sen täytyy kattaa koko yhteiskunta ja koskea kaikkia ryhmiä. Charles Lerchen (2000, 74) mukaan sovinnolla tulisi tavoitella sellaisia hallintomalleja ja sosiaalisia suhteita, joiden avulla kaikki yhteiskunnan ryhmät voisivat käsitellä konfliktia reiluilla ja luovilla tavoilla. Tämä koskee myös uusia kanadalaisia ja vasta myöhemmin maahan tulleita, joilla voi olla myös arvokkaita kokemuksia ja ajatuksia sovinnon edistämiseksi Kanadassa (McElhinny 2016, 4).

Ihmisoikeuksia ja asuntolakouluja tutkineen Rosemary Nagyn (2017, 318) mukaan sovinto edellyttää, että menneisyydestä ollaan tietoisia, aiheutetut vääryydet tunnustetaan ja hyvitetään sekä sitoudutaan toimiin, joilla aiempi käyttäytyminen muutetaan. Yhä ilmenevät epäkohdat, kuten sosioekonominen epätasa-arvo, maakiistat, kadonneiden ja murhattujen alkuperäiskansanaisten ja -tyttöjen epidemia, ovat kaikki tunnistettuja esteitä sovinnolle (ibid.). Sovinto ei ole vain eteenpäin menemistä, vaan vaatii konkreettisia toimia muun muassa näiden epäoikeudenmukaisuuden muotojen korjaamiseksi. Tästä syystä onkin tärkeää, ettei menneisyydestä ja eteenpäin siirtymisestä puhuta epämääräisesti ilman kiinnittymispintaa alkuperäiskansojen todellisiin kokemuksiin. Pääasiassa Trudeau puhuu yleisesti menneisyyden vääryyksistä ja virheistä, mutta nimeää myös esimerkiksi paternalismin ja kolonialismin (PM 8.3.2019). Tässä Trudeau tunnustaa suoraan alkuperäiskansojen kokeman sorron ja syrjinnän:

As we celebrate Indigenous cultures and communities, we also acknowledge the oppression and discrimination Indigenous peoples have experienced for centuries. Canada cannot move forward if Indigenous peoples continue to be held back. (PM 21.6.2018b.)

Kun vaikeat tosiasiat tuodaan tällä tavoin julki, jää niiden kieltämiselle yhä vähemmän tilaa. Nagy on havainnoinut, että tämä kertoo myös valtion etenevän sovinnossa lähemmäs toista osapuolta. Tapahtumien kieltämisen tai välttelemisen sijaan, valtiot alkavat sitoutua rakentavaan dialogiin ja esimerkiksi toiseen osapuoleen liittyviä stereotyyppioita ja epäluottamusta aletaan käsitellä. (Nagy 2017, 320) Koko aineiston tarkastelu ajan voi pitää melko selkeänä, että Kanada on ollut totuus- ja sovintokomission julkaiseman loppuraportin jälkeen avoin juuri tälle prosessille, eikä mahdollisuutta todella kieltää tapahtumia ole uskottavasti enää ollut. Asiaan on ollut pakko tarttua, mutta sen sijaan, että se nähtäisiin Nagyn hahmotelman (ibid., 320–321) mukaan arvojen ohjaamana, normaalina asiana tehdä, kaikuu perustelujen taustalla ennemminkin huoli Kanadasta ja siksi Trudeau perustelee toimet nimenomaan kanadalaisten ja Kanadan edulla. Tämä kertoo siitä, että Kanadan käsitys itsestään ei enää vastaa sitä identiteettiä, jonka se on itselleen luonut ihmisoikeuksien puolustajana. Kanada pyrkii edistämään sovintoa, koska muutoin sen toimet eivät vastaisi sen haluamaa omakuvaa, vaan olisivat syvästi ristiriidassa. (Ibid., 321.) Kanadan näkökulmasta kaikkien kanadalaisten etu on, että Kanada saa sovitettua tekemänsä vääryydet alkuperäiskansoja kohtaan, jolloin se pääsisi irrottautumaan kolonialismin perinnön taakasta. Toisin kuin Trudeau puheissaan muotoilee, ei tämä taakka pidättelee ainoastaan alkuperäiskansoja menneisyydessä. Yhtä lailla koko Kanada on kiusallisesti kiinni sen toteuttamisessa loukkauksissa niin kauan kuin se ei onnistu todella edistämään sovintoa ja muuttamaan suhdettaan alkuperäiskansoihin. Se, jos mikä, on Kanadalle taakaksi.

5.2 Taloudellisten suhteiden sovittelua

Alkuperäiskansojen taloudellisia suhteita tutkineen Shalene Wuttunee Jobinin (2023, 25) mukaan historiallisesti alkuperäiskansojen ja uudisasukkaiden välisiä taloudellisia suhteita määrittä taloudellinen hyväksikäyttö, joka oli suhteiden ensimmäinen ja kestävin muoto. Vielä nykyisinkin alkuperäiskansojen taloudellisia suhteita määrittää vahvasti riippuvaisuus federaatiosta (ibid., 31–32). Alkuperäiskansojen taloudellisten suhteiden kehittäminen on keskeinen osa-alue Kanadan ja alkuperäiskansojen välisten suhteiden uudistamista. Kanada pääsee eteenpäin, kun myös alkuperäiskansat ovat kehityksessä mukana – tämä koskee vahvasti myös alkuperäiskansojen taloudellista kehitystä. Trudeau sanoittaa suoraan, että Kanadan voi mennä eteenpäin vain, jos myös alkuperäiskansat voivat menestyä ja kukoistaa:

Canada can only move forward if Indigenous peoples can succeed and prosper (PM 20.6.2019).

YK:n alkuperäiskansajulistuksen mukaisesti Kanadan hallitus on tunnustanut sovinnon politiikassaan alkuperäiskansoille kuuluvan oikeuden vapaasti tavoitella niin taloudellista kuin myös poliittista, sosiaalista ja kulttuurista kehittymistä osana itsemääräämistä (Department of Justice Canada 2018, 11). Trudeau painottaa, että alkuperäiskansojen taloudellinen inklusio on perustavanlaatuinen kysymys Kanadan tulevaisuuden kannalta. Taloudellisen kasvun ja alkuperäiskansojen menestymisen kerrotaan olevan erottamaton osa sovintoa ja keskeistä yhteisöjen itsemääräämisen kannalta. Taloudellinen kehittyminen linkitetään vahvasti sovintoon sekä alkuperäiskansojen itsemääräämisen edellytyksiin:

– – the Prime Minister stressed that the economic inclusion of Indigenous peoples is fundamental to Canada’s future. He also noted that the economic growth and prosperity of Indigenous peoples is integral to reconciliation and essential for the self-determination of Indigenous communities. (PM 7.12.2018.)

Hallituksen mukaan kyse on taloudellisesta sovinnosta (*economic reconciliation* esim. PM 7.12.2018). Taloudellinen sovinto on osa Kanadan sovinnon politiikkaa ja sen keskiöön on asetettu alkuperäiskansojen taloudellinen kehittyminen ja taloudellisten suhteiden sovittelu. Hallitus on muotoillut, että sovinto saavutetaan rakentamalla Kanadan ja alkuperäiskansojen välille uusi suhde, joka perustuu oikeuksiin, kunnioitukseen, yhteistyöhön ja kumppanuuteen. Trudeauun mukaan uuden suhteen rakentaminen edellyttää myös uuden taloudellisen suhteen luomista.

[A new relationship] means creating a new fiscal partnership. To be frank, making real change costs money. So we’re rolling out 10-year grants for communities and launching a new fiscal policy for self-governing First Nations, to make sure people can count on stable funding today and for years to come. (PM 4.12.2018.)

Hallituksen mukaan sovinto ja alkuperäiskansojen itsehallinto vaativat uudistetun fiskaalisen suhteen valtion kanssa. Hallitus on ilmaissut, että suhde kehitettäisiin yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa ja se edistäisi molemmin puolin otollista ilmapiiriä taloudelliselle kumppanuudelle ja resurssien kehittämiseksi. Hallitus on esittänyt, että oikeudenmukaisempi taloudellinen suhde alkuperäiskansoihin voidaan saavuttaa esimerkiksi uusilla verojärjestelyillä

ja neuvottelemalla sopimuksia luonnonvarojen hyödyntämisestä saatujen tulojen jakamisesta (Department of Justice Canada 2018, 15).

Kaiken kaikkiaan taloudellinen sovinto kiinnittyy kysymykseen alkuperäiskansojen taloudellisesta asemasta suhteessa federaatioon. Trudeau painottaa, että taloudellinen sovinto edellyttää kumppanuutta niin federaation, provinssien kuin muiden alueellisten hallintojen ja alkuperäiskansojen kesken:

After an open discussion among First Ministers and the national Indigenous leaders, the Prime Minister closed the meeting by highlighting that economic reconciliation with Indigenous peoples will require partnerships with federal, provincial, territorial, and Indigenous governments, as well as collaboration between Indigenous communities, all orders of government, and the private sector (PM 7.12.2018).

Koska taloudellisen sovinnon katsotaan liittyvän olennaisesti alkuperäiskansojen itsemääräämisen edellytyksiin, sitouttaa se siis samalla alkuperäiskansat kaikkiin hallinnon tasoihin sekä yhteistyöhön yksityisen sektorin kanssa. Kirjallisuudessa on osoitettu, että kun taloudellinen kehitys esitetään ikään kuin ehtona itsemääräämiselle, puskee se alkuperäiskansayhteisöjä sitoutumaan taloudellisiin kehityshankkeisiin keinona vahvistaa itsemääräämistä. Tämän seurauksena ulkopuolinen hallinta kuitenkin vain lisääntyy. (Jobin 2023, 26.)

Kanadan totuus- ja sovintokomission suosituksien mukaan alkuperäiskansoille on varmistettava tasavertainen mahdollisuus työhön, valmennukseen ja koulutukseen yksityissektorilla sekä kestäviä ja pitkäaikaisia hyötyjä taloudellisista kehityshankkeista (Hoicka, Savic & Campney 2021). Komissio on painottanut, että yksityisen sektorin tulisi sisällyttää toimintaansa YK:n alkuperäiskansajulistuksen mukaisesti kunnioittavien suhteiden rakentaminen alkuperäiskansoihin, alkuperäiskansojen kuuleminen ja vapaan, ennakkoon ja tietoon perustuvan suostumuksen hankkiminen ennen kehityshankkeissa etenemistä, mikä ainakin näennäisesti edistäisi sitä, että kehitys tapahtuisi tasavertaiseen kumppanuuteen perustuen (Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015b, 10; Millington et al. 2019, 2134).

Yksi aineistossa esiin nouseva esimerkki taloudellisen sovinnon muotoutumisesta käytännössä on *Trans Mountain Expansion* -projekti (TMX), joka on *Trans Mountain* -öljyputken laajennushanke. Öljyputki on siirtynyt valtion omistukseen, mutta sille on myös useita kiinnostuneita alkuperäiskansajohtoisia ostajaehdokkaita, jotka tavoittelevat öljyputkiyhtiön täyttä omistajuutta.² Hallitus perustelee hanketta sillä, että öljyputken tuotoilla voidaan rahoittaa Kanadan vihreää siirtymää sekä luoda mahdollisuuksia alkuperäiskansojen taloudelliselle vaurastumiselle:

By moving forward with TMX, we are creating jobs, diversifying markets, accelerating our clean energy transition, and opening up new avenues for Indigenous economic prosperity (PM 18.6.2019).

TMX on kiinnostava hanke siksi, että öljyputki on saanut osakseen sekä suurta kiinnostusta että vastustusta eri alkuperäiskansaryhmiltä. Projekti on linkitetty myös tärkeäksi osaksi sovintoa. Hallitus on neuvotellut tulevasta omistajuudesta tai jonkin muotoisesta taloudellisesta osallistumisesta jo yli 120 alkuperäiskansaryhmän kanssa ja *Trans Mountain* -yhtiö on solminut keskinäiseen etuun pohjautuvia sopimuksia lähes 70 ensimmäisen kansan kanssa (Thurton 2021; Thurton 2022). Öljyputken tuottojen jakaminen ja osakeomistus alkuperäiskansojen kanssa nähdään tärkeinä askelina sovintoa kohti:

In addition, the Prime Minister announced that the Government of Canada will launch the next phase of engagement with Indigenous groups on ways they could share in the benefits of the [pipeline] expansion, including through equity ownership or revenue sharing. This is an important step on our path toward reconciliation with Indigenous peoples. (PM 18.6.2019.)

Myös tutkimuskirjallisuudessa mainitaan alkuperäiskansojen osakeomistajuus mahdollisuutena edistää sovintoa. Kuten TMX:n kohdalla pääosin myös uusiutuvaan energiaan pohjautuvien projektien kohdalla tilanne on edelleen se, ettei alkuperäiskansojen omistajuus ole juurikaan realisoitunut. Christina Hoickan, Katarina Savicin ja Alicia Campneyn (2021) kartoituksen mukaan alkuperäiskansojen osakeomistajuus on jossain määrin lisääntynyt, mutta vain 41 projektia 194:stä oli yhteisöjen hallinnassa. Tutkimuksessa selvitettiin sovinnon edistämistä uusiutuvan energian kautta, mutta varsinkaan alkuperäiskansojen perinteisillä mailla olevilla

² Esim. Project Reconciliation <https://www.projectreconciliation.ca/tmc-opportunity/> (haettu 11.1.2023).

hankkeilla ei ollut juuri yhtään alkuperäiskansayhteisöjen omistajuutta. (Hoicka, Savic & Campney 2021.)

TMX-öljyputken omistajuus on edelleen hallituksella, joka on ilmaissut olevansa avoin öljyputken alkuperäiskansaomistukselle ja ettei se itse halua olla öljyputken pitkäaikainen omistaja. Laajennuksen valmistuminen on myöhästynyt ja kulujen noustessa mediassa on esitetty epäilyksiä putken tuottavuudesta, mutta hallitus on pitänyt kiinni kannastaan, että hanke on edelleen taloudellisesti kannattava (Thurton 2022). Vaikkei tilanne omistajanvaihdoksen osalta ole edennyt, alkuperäiskansaryhmät ovat edelleen halukkaita ostamaan öljyputken kustannusten noususta huolimatta (CBC 2022). Sovinnon kannalta tilanne on erittäin kiinnostava. Samaan aikaan taloudellista sovintoa edistetään öljyputkihankkeen kautta ja omistajuudesta kiinnostuneiden alkuperäiskansojen tahtotila ostaa öljyputki on vahva. Toisaalta osa alkuperäiskansajohtajista vastustaa öljyputkea ja sitä vastaan on järjestetty protesteja (Charlebois 2022). Kuten myöhemmin luvussa 7.1 käsitellään, toisten uusiutumattomien energiahankkeiden kohdalla protestit ovat kärjistyneet ja johtaneet yhteen ilmeisimmistä vastoinkäymisistä sovinnon politiikan edistämiseksi Trudeauun hallinnon aikana.

Tutkijat ovat osoittaneet, kuinka julkinen hallinto ja yksityiset yritykset usein asettuvat yhteen tavoitteissaan ja alkuperäiskansojen itsemääräämistä pyritään tukemaan uusliberaalin politiikan kautta (esim. Preston 2013, 49; Cameron & Levitan 2014, 32). Rauna Kuokkanen (2011, 291) havainnoi, kuinka monet alkuperäiskansaryhmät ovat tarttuneet tällaisiin tilaisuuksiin rikkoakseen esimerkiksi riippuvuuden ja köyhyyden kierteen. Tämä on kuitenkin usein tarkoittanut, että luonnonvaroja hyödynnetään yhä enemmän, mutta vain yhteisyritysten ja yritysten kanssa solmittujen kumppanuuksien muodossa. (Kuokkanen 2011, 285; Cameron & Levitan 2014, 46). Energiayhtiöiden kanssa solmitut sopimukset yhteiseen hyötyyn perustuen takaavat usein alkuperäiskansayhteisöille kiintiöitä työllistymisen takaamiseksi, mahdollisuuksia yhteisyrityksiin, taloudellisia hyvityksiä sekä toimia ympäristöhaittojen hillitsemiseksi. Yhtiöt pyrkivät varmistamaan sopimuksilla hyvät suhteet sekä vahvistavat yhteisön silmissä sosiaalista oikeutustaan yritystoiminnalleen (Cameron & Levitan 2014, 25–26).

Kääntöpuolena yhteistä etua painottavat sopimukset ovat tavallisesti salassa pidettäviä, eikä niitä aina julkisteta edes kyseessä olevan yhteisön jäsenille. Salassapito saattaa myös tarkoittaa, että käytännössä julkinen kritiikki tai protestointi yhtiötä kohtaan on kiellettyä. (Hoicka, Savic

& Campney 2021; Cameron & Levitan 2014, 26). Yhtiöt myös hyödyntävät herkästi kieltä, jonka avulla niiden toiminta linkitetään sovinnon ja itsemääräämisen diskursseihin ja lupaavat yhteisöä voimaannuttavia ja omistajuutta vahvistavia etuja, kuten työllisyyttä, koulutusta ja investointeja, sekä käyttävät hyödykseen alkuperäiskansojen intressejä näennäisesti myötäileviä mainoskampanjoita (Millington et al. 2019, 2134; Preston 2013, 48; McCool & Lewton 2022). Kumppanuutta onkin luonnehdittu samaan aikaan vapaaehtoiseksi ja pakottavaksi, mikä tuottaa kyllä uudenlaista toimijuutta, mutta myös uusia kurinpidon muotoja. Lopulta tämä ylläpitää yritysten etuja hyödyttäviä rakenteita ja diskursseja. (Millington et al. 2019, 2134.) Jos yksityinen sektori otetaan osaksi Kanadan hallituksen uusliberalismin nojaavaa sovinnon politiikkaa, on yksityisen puolen toimilla ja niiden kriittisellä tarkastelulla erityistä merkitystä myös federaation ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa.

Bonnie McElhinny (2016) on analysoinut artikkelissaan Kanadan viime vuosikymmenten aikaisia anteeksipyyntöjä ja tarkastellut tapoja, joilla anteeksipyyntöt nivoutuvat osaksi Kanadan multikulturalismia. Hänen selityksensä Kanadan anteeksipyyntöjen taustalla on poliittistaloudellinen: sovinnolla voi olla rooli Kanadan linkittämisessä uusille markkinoille. (McElhinny 2016, 2.) Myös alkuperäiskansojen taloudelliseen sovintoon näyttää sitoutuvan hallituksen osalta korkeita taloudellisia tavoitteita, joista osa linkittyy lopulta Kanadan globaaliin kilpailukykyyn:

We have a responsibility to ensure that the decisions we make today move us toward a cleaner, sustainable economy. Major resource projects can move forward, but only if we do so in a way that protects the environment and respects Indigenous rights. The TMX project is a significant investment in Canadians and in Canada's future that will create thousands of good, middle class jobs, maintain the highest environmental standards, and fund the clean energy solutions that Canada needs to stay competitive on the global stage. (PM 18.6.2019.)

Sovinto merkitsee Kanadalle alkuperäiskansojen taloudellisten suhteiden sovittelua kehityksen, kumppanuuden ja itsemääräämisen vahvistamisen kautta. Pelissä on paljon, sillä taloudellisten elementtien kautta sovinto kiinnittyy moninaisiin intresseihin. Jos sovintoa lähdetään toden teolla edistämään taloudellisen kehittämisen kautta, on se tehtävä oikeudenmukaisella ja kestäväällä tavalla. Herää kuitenkin kysymys siitä, toteutuuko alkuperäiskansojen itsemäärääminen, vapaa tahto ja oikeus kehittyä, jos taloudellinen kehittyminen esitetään ikään kuin edellytyksenä itsemääräämisen edistämiseksi, ja itsemäärääminen toteutuu sopimus- ja

kumppanuussuhteissa. Kun osallisena ovat vahvasti niin hallitus kuin yksityinen puoli ja osana taloudellista suhteiden sovittelua painotetaan kumppanuutta ja molemminpuolista etua, jää herkästi vaikutelma, että itsemääräämisen sijaan sovinnon päällimmäisin tavoite on alkuperäiskansojen sitouttaminen yhteisen tavoitteen taakse – Kanadan kasvun ja kehityksen edistäminen yhdessä kumppaneina. Todellinen taloudellinen sovinto edellyttää kuitenkin alkuperäiskansojen itsemääräämisen ja itsehallinnon vahvistamista todellisuudessa eikä niin, että ensin alkuperäiskansat sitoutetaan taloudellisesti hallintoa ja yhtiöitä hyödyttäviin kumppanuuksiin, mutta rakenteelliset muutokset junnaavat perässä.

5.3 Kuilujen umpeen kuromista

Alkuperäiskansoihin kuuluvien ja muiden kanadalaisten välillä on huomattava kuilu niin hyvinvoinnissa kuin sosioekonomisessa asemassa. Tämä kuilu on seurausta kolonialismista ja sen juurruttamista asenteista ja yhteiskunnan rakenteista, minkä myös Trudeau tuo esiin:

We recognize that relationships built on colonial structures have contributed to the unacceptable socio-economic gap. While day-to-day realities in Indigenous communities must continue to be addressed directly, there must also be a path to systematic change. (PM 28.8.2017.)

Trudeaun puheissa sosioekonomisen kuilun todetaan näkyvän alkuperäiskansojen asumisessa, koulutuksessa ja terveydessä. Se näkyy muun muassa alkuperäiskansayhteisöjen puutteellisissa asumisoloiissa, heikompina työllistymismahdollisuuksina, puutteena puhtaan juomaveden saatavuudessa, mielenterveysongelmina, alkuperäiskansanaisten ja -tyttöjen heikompana turvallisuutena sekä kohonneina riskeinä sairastua esimerkiksi tuberkuloosiin, johon Kanadan inuiteilla on edelleen kohonnut riski sairastua verrattuna muihin kanadalaisiin. (PM 14.2.2018; Truth and Reconciliation Commission of Canada 2015c, 108–109; PM 21.9.2017; National Inquiry into Missing and Murdered Indigenous Women and Girls 2019, 49; PM 8.3.2019; Inuit Tapiriit Kanatami 2018.) Kuilun korjaaminen vie Kanadaa lähemmäs sovintoa ja menneisyyden vääryyksien hyvittämistä:

“We know that to rebuild trust, words must be paired with action. That is why we’ve made unprecedented investments to close gaps in housing, health, and education for Indigenous communities, and taken important steps forward on reconciliation and righting past wrongs. (PM 20.6.2019.)

Tavoitteet kuilujen umpeen kuomisesta ja alkuperäiskansojen elintason kohentamisesta linkittyvät vahvasti osaksi sovinnon politiikkaa. Esimerkiksi Australiassa *Closing the gap* -politiikka on ollut jo vuosien ajan keskeinen osa hallituksen sovinnon politiikkaa (Little & McMillan 2016, 523). Samalla se on yksi näkyvimmistä ja konkreettisimmista elementeistä Kanadan sovinnon politiikassa, sillä käytännön tasolla kyse on hyvin konkreettisista asioista, kuten talojen rakentamisesta ja toimivista juomavesiverkoista, joilla elintaso voidaan parantaa. Trudeau osoittaa määrätietoisuutta saada aikaan todellisia parannuksia alkuperäiskansojen elämään:

“We are determined to make a real difference in the lives of Indigenous Peoples – by closing socio-economic gaps, supporting greater self-determination, and establishing opportunities to work together on shared priorities. We are also reviewing all federal laws and policies that concern Indigenous Peoples and making progress on the Calls to Action outlined in the Final Report of the Truth and Reconciliation Commission. (PM 21.6.2017.)

Hallitus nostaa tässä yhteydessä esiin myös alkuperäiskansojen oikeudet ja korostaa kumppanuutta ja alkuperäiskansajohtoisia lähestymistapoja osana haasteiden ratkaisua sekä alkuperäiskansojen itsemääräämisen tukemista. Trudeau luettelee hallituskautensa aikana saavutettuja tuloksia paremman Kanadan eteen:

“Working with Indigenous partners, the Government of Canada has taken steps to close the gaps in housing, health, education, and opportunity for Indigenous communities across the country. Since 2015, we’ve lifted 87 long-term drinking water advisories in First Nations communities. We’ve made important investments to make sure Métis Nation citizens have the housing they need. We’re also supporting Inuit-led approaches to eliminating tuberculosis across Inuit Nunangat by 2030. Together, we are building a better Canada, where everyone’s rights are recognized and respected. (PM 9.8.2019.)

Tuloksista huolimatta kuilu ei ole vielä missään tapauksessa kurottu umpeen. Puhtaan veden puute on ollut tiedossa jo vuosikausia, mutta asiantuntijat epäilevät, ettei parannuksia ole välttämättä suunniteltu pitkäaikaiseen käyttöön ja esimerkiksi kaivojen tilaa ei ole otettu huomioon liittovaltion arvioinneissa (Cecco 2021). Myös Trudeaun hallituksen ministeri Marc Miller totesi, ettei tilanne ole edelleenkään hyväksyttävä maassa, joka on yksi maailman rikkaimmista niin taloudelliselta vauraudeltaan kuin vesivarannoiltaan (ibid.). Huolestuttavaa

on myös inuittiyhteisöjä edelleen piinaava tuberkuloosi, josta kaavaillaan pääsevän kokonaan eroon vasta vuoteen 2030 mennessä. Rauhantutkija Johan Galtung onkin jo yli 50 vuotta sitten todennut, että jos ihminen vielä menehtyy tuberkuloosiin kaikista lääketieteellisistä resursseista huolimatta, kyse on rakenteellisesta väkivallasta (Galtung 1969, 168). Jos tautia on edelleen niinkin vauraassa ja kehittyneessä maassa kuin Kanada ja sen kitkemiseen on valittu yli 10 vuotta kestävä ohjelma, on perusteltua todeta, että kyse on rakenteellisesta väkivallasta – yhdestä sen ilmentymistä Kanadassa.

Vaikka konkreettista edistystä on myös tapahtunut, vielä viiden vuoden jälkeen samat puutteet alkuperäiskansojen hyvinvoinnissa ovat tapetilla, ja Trudeau tunnustaa, että tehtävää on edelleen todella paljon jäljellä:

Despite having invested more than any other government to right historic wrongs, to close persistent gaps, we know that there is still more, much more, to be done (PM 18.2.2020).

Valtion näkökulmasta sovinnon politiikka on mielekästä keskittää kysymyksiin alkuperäiskansojen hyvinvoinnista ja tasa-arvosta. Kanadan kaltaisen maan tapauksessa näiden teemojen nostaminen on sopinut hyvin sen omakuvaan ihmisoikeuksia puolustavana valtiona, ja samalla muokannut kanadalaista mallia sovinnosta tätä käsitystä tukevaan suuntaan. Konkreettisissa parannuksissa eteneminen edistää Kanadan kannalta niin sen kolonialistisen menneisyyden sovittelua kuin sen myönteistä maakuvaa alkuperäiskansaoikeuksien toteuttajana. (Lightfoot 2010, 101.) Lightfoot väittää, että kuilujen umpeen kuromiseen keskittymällä Kanada on saanut rajattua sovinnon fokuksen tarkasti sosioekonomisiin kysymyksiin ja välttänyt siten vaikeampien maanomistusta ja suvereniteettia koskevien kysymysten käsittelyn (ibid., 101, 103).

Trudeau toteaa, että sovinnossa on kyse toiminnasta. Hallituksen on välttämätöntä, mutta myös kannustavaa tarttua sosioekonomisen kuilun poistamiseen konkreettisoin keinoin, sillä elintasoja kohottavilla toimilla saada aikaan näkyvää muutosta parempaan sekä lukuja osoittamaan onnistumisia sovinnon teossa.

Reconciliation is about action. It's about closing the gaps between Indigenous and non-Indigenous people, gaps in housing, in clean water, in education, in good jobs, and in child welfare. It's about getting real results. (PM 4.12.2018.)

Kriittisessä tutkimuskirjallisuudessa on varoitettu, että sovinnon suhtauttaminen saatuihin tuloksiin voi osoittautua erittäin ongelmalliseksi alkuperäiskansojen kannalta. Vaikka alkuperäiskansojen sosioekonomisen aseman kohentaminen on valtavan tärkeää, voi tulosten tavoittelu tarkoittaa, että alkuperäiskansojen ja kanadalaisten välisestä kuilusta tulee valtiolle sovinnon edistymistä osoittava mittari. (Little & McMillan 2016, 523.) Adrian Little kysyykin mitä tapahtuu, jos kuilu saataisiin tarpeeksi pieneksi tai kurottua kokonaan umpeen. Koettaisiinko sovintoa edistäville toimille tällöin enää tarvetta? (Little 2017, 202.) Littlen ja McMillanin mukaan asetelmassa on vaarana, että kuilun umpeutumista ei nähdä kaikkien vastuuna, vaan sitä pidetään alkuperäiskansojen asiana, jolloin heidän elintasonsa toimii barometrina hallitukselle ja alkuperäiskansoihin kuulumattomille määrittää, mikäli kuilu on kurottu riittävän umpeen (Little & McMillan 2016, 520).

Kun kyse on rakenteellisesta epätasa-arvosta ja rakenteellisesta väkivallasta, tilanne ei lopulta ratkea vain rakentamalla kouluja. Kuilujen umpeen kurominen on näkyvien oireiden hoitoa, mutta syyt niiden taustalla ovat paljon syvemmälle juurtuneet. Trudeau painokkaasti huomauttaakin, etteivät parannustoimet yksinään riitä, vaan kaiken pohjalle tarvitaan uusi suhde alkuperäiskansoihin:

And better housing, child welfare systems, clean water, and education alone don't amount to reconciliation. I don't have to tell you that these individual steps need a solid foundation, a commitment to a new relationship with Indigenous Peoples. (PM 4.12.2018.)

Trudeaun huomautus sitoutumisesta uuteen suhteeseen on tervetullut ja tärkeä, sillä sovinnossa ei ole kyse vain alkuperäiskansojen asioista, vaan kaikista kanadalaisista. *Closing the gap* -politiikka vie huomion herkästi vain alkuperäiskansoihin ja siihen, mitä hallitus on milloinkin tehnyt heille. Tällöin vastuun edelleen jatkuvasta epätasa-arvosta ei nähdä olevan muiden kansalaisten harteilla, sillä heidän ei ymmärretä tehneen mitään väärää tai olevan osa valtion ja alkuperäiskansojen välisten suhteiden konfliktia. (Little & McMillan 2016, 525.) Valtionjohdon on kuitenkin tärkeää tehdä sovinnosta kaikkia koskeva ja kaikilta kansalaisilta vastuuta edellyttävä prosessi. Vaikka nykyisten kansalaisten voi olla vaikea hyväksyä itselleen vastuuta menneisyydessä tehdyistä vääryyksistä, on rakenteellisen asemansa takia jokainen alkuperäiskansaan kuulumaton maata asuttava kollektiivisesti vastuussa vääryyksiensä käsittelystä (ibid.; Verdeja 2017).

On tärkeää, että sovinto kattaa sekä konkreettisia toimia että sitoutumisen rakenteelliseen muutokseen. Molempia tarvitaan, sillä rakenteellisen epätasa-arvon purkaminen on valitettavan hidasta työtä ja toisaalta pienetkin parannukset ovat merkittäviä askeleita alkuperäiskansayhteisöjen arjessa. (Little 2017, 202.) Kanadalle sovinto saa merkityksensä alkuperäiskansojen kehityksestä: sosioekonomisen kuilun umpeen kurominen on kauan kaivattua kehitystä, joka vie koko Kanadaa eteenpäin. Kuilujen umpeen kuromista kuvataan konkreettisenä työnä edistää sovintoa – vaikka tuloksia on saatu, tehtävää on edelleen valtavasti jäljellä. Vaikka kuilu alkuperäiskansojen ja kanadalaisten välillä muodostaisi hallituksen näkökulmasta jonkinlaisen mittarin sovinnolle, ei tarvetta oikeudenmukaisemmalle ja uudistetulle suhteelle ole unohdettu. Se, millaisella aikataululla edetään ja mikä on riittävää edistymistä, jää kuitenkin hallituksen määritettäväksi, sillä vastuu parannuksien toteuttamisesta kuuluu nykyisillään hallitukselle (Cecco 2021). Vaikka pyrkimyksenä on kehittää alkuperäiskansojen itsehallintoa ja lisätä yhteistyötä yhteisöjä koskevissa asioissa, on toistaiseksi avain puutteiden korjaamiseen ja hyvinvoinnin mahdollistamiseen täysin liittovaltion käsissä.

6 Yhteisiä ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin

Viime vuosina tulevaisuus on näyttäytynyt monin tavoin epävarmalta, mikä heijastuu myös aineistosta. Haasteiden kirjo kattaa niin ilmastonmuutoksen, pandemian kuin myös vähemmistöihin edelleen kohdistuvan rasismien ja sen vakavat seuraukset, joihin Kanadan odotetaan puuttuvan. Kanadalle sovinto merkitsee yhteisten ratkaisujen löytämistä tulevaisuuden moninaisiin haasteisiin. Toisessa tulosluvussa käsittelen ensin sovinnon merkityksiä osana ilmasto- ja ympäristökysymyksiä: Kanada hakee alkuperäiskansoista kumppania vastaamaan ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin. Seuraavaksi tarkastelen, miten sovinto merkitsee keinoa vahvistaa alkuperäiskansayhteisöjä ja tekee samalla Kanadasta vahvemman. Lopuksi käsittelen sovinnon agendan laajenemista koskemaan alkuperäiskansojen lisäksi muiden vähemmistöryhmien kokemuksia syrjinnästä ja rasismista sekä sitä, millaisia vaikutuksia Kanadan multikulturalismin kietoutumisella sovinnon politiikkaan voi olla suhteissa alkuperäiskansoihin.

6.1 Kohti ilmastokumppanuutta

Kanadan sovinnon politiikassa ilmasto- ja ympäristökysymykset yhdistyvät kumppanuuteen alkuperäiskansojen kanssa. Alkuperäiskansojen johtajuus nostetaan avainasemaan ilmasto- ja ympäristökysymyksissä. Miksi Kanada painottaa alkuperäiskansojen vahvoja yhteisöjä sekä ilmastojohtajuutta? Kansainvälisessä politiikassa on vallalla näkemys, jonka mukaan alkuperäiskansoihin liitetään ominaisuuksia, joiden nähdään olevan avainasemassa tulevaisuuden haasteita ratkottaessa (Lindroth & Sinevaara-Niskanen 2018, 239). Lapin yliopiston tutkijoiden Marjo Lindrothin ja Heidi Sinevaara-Niskasen mukaan “alkuperäiskansat ja heidän tietonsa on asetettu keskeiseen rooliin globaalien ongelmien ratkaisussa”, sillä alkuperäiskansaisuuteen ajatellaan liittyvän kyky vastata planeettamme suurimpiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen sopeutuminen (ibid.). Sovinto vastaisi näin valtioiden tarpeeseen saada valjastettua tällainen tietämys ja osaaminen osaksi yhteisiä ilmastotoimia, mikä taas edellyttää toimivia suhteita, jotta yhteistyö on ylipäättään mahdollista.

Trudeaun puheissa alkuperäiskansoista puhutaan kumppaneina ja uudesta suhteesta valtion ja alkuperäiskansojen välillä kumppanuutena. Yksi konkreettinen aihe, johon tämä kumppanuus liitetään, on ilmastonmuutos. Koska ilmastonmuutos koettelee erityisesti

alkuperäiskansayhteisöjä, hallitus pyrkii edistämään näiden yhteisöjen sopeutumista ja valmistautumista ilmastonmuutokseen:

Part of that new partnership will involve addressing the shared challenge of climate change. Indigenous and northern communities are particularly affected by its stark reality. -- At home, we are working hard to help these communities adapt and prepare for the future. (PM 21.9.2017.)

Yksipuolisen avun annon sijaan hallitus korostaa kumppanuutta yhteisen haasteen edessä. Alkuperäiskansojen kerrotaan osoittavan ilmastojohtajuutta ja edistävän positiivista muutosta puhtaamman ympäristön eteen, mikä hyödyttää kaikkia kanadalaisia. Trudeauun mukaan yhteistyön kautta edistetään samalla myös sovintoa, mikä puolestaan auttaa tekemään Kanadasta monin tavoin paremman maan kaikille:

First Nations across the country are demonstrating climate leadership, and are active drivers of positive change towards a cleaner environment to the benefit of all Canadians. Working together on climate change and the implementation of this Framework is another step toward reconciliation between Canada and First Nations, and will help build a more sustainable, prosperous and inclusive country for all. (PM 9.12.2016a.)

Meaningful engagement and partnership with the Métis Nation to support the implementation of this historic Framework is another step toward reconciliation, and will result in a cleaner and more sustainable environment today, tomorrow, and for future generations (PM 9.12.2016b).

Kanadan menestyminen, puhtaampi ympäristö ja kestävämpi tulevaisuus on vahvasti sidoksissa alkuperäiskansojen mukaan ottamiseen ja sovinnon edistämiseen. Alkuperäiskansat on asetettu keskeiseen roolin positiivisen muutoksen edistämisessä ja saavuttamisessa. Ilmastokysymykset ovat Kanadalle tärkeä tema ja alkuperäiskansojen johtajuuden korostaminen tässä yhteydessä voi kertoa yhteisten tavoitteiden löytymisestä. Ilmastotoimien lisäksi hallitus tavoittelee alkuperäiskansoista kumppaneita myös esimerkiksi vihreän kasvun edistämiseen:

We agree to work together to ensure First Nations are full and effective partners in advancing clean growth and addressing climate change (PM 9.12.2016a).

Toisaalta kolikon kääntöpuolella on fossiilisten polttoaineiden tuotanto ja kysymys luonnonvarojen käytöstä. Kumppanuutta on pyritty edistämään myös tällä saralla esimerkiksi alkuperäiskansojen osakeomistuksen kautta, mutta pikemminkin taloudellisiin syihin sekä kehitykseen ja kasvuun vedoten, kuten luvussa 5.2 käsiteltiin aiemmin. Ilmastokumppanuutta ei yhtä voimakkaasti linkitetä kasvuun, vaan kumppanuuden yhteydessä korostetaan luonnon suojelua ja alkuperäiskansojen johtajuutta. Taloudellisen sovinnon ja ilmastokumppanuuden kautta pyritään edistämään siis samalla kentällä hyvinkin ristiriitaisia tavoitteita, mutta hallitus on määritellyt kaikki toimet sovintoa edistäviksi.

Kanada kaavailee ilmastokumppanuutta osaksi sovintoa, sillä sen lisäksi, että sen nähdään hyödyttävän kaikkia kanadalaisia ja edistävän sovintoa, näyttäisi se olevan Kanadalle myös luonteva tapa käsitellä ympäristöön liittyviä haasteita alkuperäiskansojen kanssa. Nimenomaan ilmastokumppanuuden korostaminen vie huomion jaettuihin huoliin ja haasteisiin valtion ja alkuperäiskansojen välillä hiertävien kysymysten sijaan. Ilmastokumppanuuden kautta katseet voidaan pitää paremman Kanadan ja kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa.

Vaikka ilmastokumppanuudessa alkuperäiskansat nostetaan keskeiseen asemaan ja yhteistyön nähdään vievän Kanadaa kohti sovintoa, ei yhteiset toimet itsessään ole sovintoa edistäviä, mikäli niissä ei tartuta taustalla oleviin vaikeisiin aiheisiin. Deborah McGregor (2019, 140) painottaa, että ilmastonmuutospolitiikka ei voi onnistua, ellei se aidosti johda nykyisten valtion ja alkuperäiskansojen välisten suhteiden rakenteelliseen uudistamiseen ja muutokseen. Hänen argumenttinsa on, ettei ilmastonmuutosta voi käsitellä ilman alkuperäiskansojen sovintokäsitysten sisällyttämistä, sillä ympäristökriisi on myös kolonialismin voimistumista (ibid.; McGregor, Whitaker & Sritharan 2020; Hoicka, Savic & Campney 2021).

Kanadalle ilmastokumppanuus näyttäytyy yhtenä keinona osoittaa, että se ottaa alkuperäiskansat mukaan päätöksentekoon ja korostaa alkuperäiskansojen perinteistä tietoa ja johtajuutta ilmastoon ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä. Näihin kysymyksiin ei kuitenkaan mennä syvemmälle, mikä on perustavanlaatuinen ongelma alkuperäiskansojen näkökulmasta. Valtion ja alkuperäiskansojen välinen kriisiytynyt suhde ei kumpua ainoastaan kolonisaatiosta, vaan ihmiskunnan vahingollisesta suhteesta ympäristöön (Tully 2018, 83). McGregor korostaa, että ihmisten välisten suhteiden lisäksi sovintoa tarvitaan myös ihmisten suhteessa luontoon ja ympäröivään maailmaan. Hän nostaa esiin alkuperäiskansajohtaja Reg Crowshoen sitaatin: “jos ihmiset ratkaisevat ongelmat vain

keskinäisissä suhteissaan, mutta jatkavat ympäristön tuhoamista, sovintoa ei saavuteta”. (McGregor 2019, 144.) Myös Tully (2018, 83–84) on painottanut, että ihmiskunnan täytyy haastaa kestämaton suhteensa luontoon, sillä se heijastuu kaikkiin suhteisiin ja mitätöi hyväntahtoisimmatkin sovintoyritykset.

Ilmastonmuutoksen lisäksi Kanada pyrkii näyttämään sitoutumisensa ylipäättään ympäristönsuojeluun ja osoittamaan edelläkävijyyttä. Samalla tavoin myös yhteistyö ympäristönsuojelun saralla nähdään osana sovinnon edistämistä:

Together, we'll protect and preserve the Pacific north coast, and along the way, we'll advance reconciliation. Our government takes our environmental responsibilities seriously. Whether in terms of putting a price on carbon pollution, protecting populations of endangered marine mammals or ensuring permanent protection of the largest expanses of coastal [inaudible], we understand that Canada must lead the way. (PM 21.6.2018a.)

Trudeau painottaa, että luonnonsuojelu käsi kädessä alkuperäiskansojen kanssa on paras tapa suojella Kanadan luontoa. Hän korostaa tarvetta ymmärtää ympäristönsuojelu, taloudellinen kehitys ja sovinto nimenomaan sidoksissa toisiinsa:

What we have demonstrated here today is that we understand that the best way to protect our coasts, our natural world for generations to come is to do it hand-in-hand with people who have been protecting these coasts for millennia; that environmental protection, economic development and reconciliation need to be fundamentally linked (PM 21.6.2018a).

Linkitys vahvistaa tulkintaa siitä, että niin ilmasto- ja ympäristökysymykset sekä taloudellinen kehittyminen on otettu osaksi sovinnon politiikkaa ja ne nähdään erittäin merkittävänä sovinnon edistämisen kannalta. Käytännössä kumppanuus muotoutuu esimerkiksi suojeltujen alueiden yhteishallinnassa:

My friends, when we announced our Oceans Protection Plan a year-and-a-half ago we envisioned Indigenous peoples participating as trusted partners and guides in managing Canada's oceans. And as we implement the Oceans Protection Plan and the ocean blueprint commitments, I know we could not have better partners than the people gathered here today. The First Nations of this region have long been leaders in defining what collaborative

management looks like in protected areas and in working landscapes on land and at sea (PM 21.6.2018a).

Finegan (2018) on tarkastellut muun muassa Kanadan kansallispuistoista vastaavan viraston³ pyrkimyksiä edistää sovintoa alkuperäiskansojen kanssa yhteishallinnan ja suojeltujen alueiden kautta. Hänen kritiikkinsä mukaan yhteishallinnan jakaminen alkuperäiskansojen ja valtionhallinnon virastojen kesken ei välttämättä sellaisenaan edistä sovintoa mielekkäällä tavalla. Finegan huomauttaa, että lopullinen päätösvalta on alkuperäiskansojen sijaan virastosta vastaavalla liittovaltion ministerillä, eikä puistojen yhteisjohtaminen välttämättä johda sovinnon vahvistumiseen tai kumppanuuteen, jos toiminnassa ei varmisteta totuuden kertomista, vahinkojen tunnustamista ja pyritä korjaavaan oikeuteen. (Finegan 2018, 11.) Hän huomauttaa, että taustalla on kuitenkin kyse ongelmista, jotka ovat seurausta suvereenien kansojen maiden riistämisestä eikä sovinnolle ole edellytyksiä, jos toiminta ei vastaa alkuperäiskansojen tarpeeseen ja vaatimuksiin. Tämän takia Finegan arvioi, ettei yhteishallinta itsessään ole ollut sovintoa edistävää. Ilman rakenteiden purkamista ja muuttamista alkuperäiskansojen mukaan ottaminen päätöksentekoon näyttäytyy vain pyrkimyksenä istuttaa alkuperäiskansaisuus olemassa oleviin kolonialistisiin rakenteisiin. (Ibid., 11–12.) Väitöskirjassaan Ayonghe Akonwi Nebasifu huomauttaa, että vaikka periaatteessa yhteishallinta voi perustua tasavertaiseen ja oikeudenmukaiseen kumppanuuteen, todellisuudessa se usein tarkoittaa kumppanuutta kahden toimijan välillä, joista vain toisella on valtaa ja toisella ei. Yhteistyöprojektit usein vahvistavat valtion näkemyksiä, eikä paikallisilla usein ole todellisia vaikutusmahdollisuuksia. (Ayonghe 2022, 89.)

Kumppanuuksien arviointi vaatiikin näiden nimenomaisten kehysten ja käytäntöjen tarkastelua sekä sitä, miten alkuperäiskansojen mukanaolo on toteutettu ja kenen tarpeet huomioiden. Ympäristöä koskien on myös kysymyksiä, joiden tarkastelu ei samalla tavalla ole valtion edun mukaista, mutta alkuperäiskansojen oikeuksien kannalta sitäkin tärkeämpää, esimerkiksi maa-oikeuksia koskien. Jotta yhteistyötä ja kumppanuutta voidaan rakentaa merkityksellisellä tavalla, täytyy hallitukselta löytyä uskallusta tarttua myös vaikeisiin aiheisiin ja syventää yhteistyön sisältöä. Jos ilmastokumppanuus otetaan osaksi sovinnon politiikkaa, on myös vahingollinen luontosuhde nostettava esiin, sillä aiheutetulla ekologisella vahingolla on merkittävä epäluottamusta ja vahingoittuneita suhteita ylläpitävä vaikutus (Murdock 2018,

³ Parks Canada Agency <https://parks.canada.ca/> (haettu 24.3.2023).

516). Nyt yhteistyö luonnonsuojelussa alkuperäiskansojen kanssa näyttäytyy yrityksenä sisällyttää ekologinen ulottuvuus sovinnon politiikkaan ilman, että käsitellään sitä koskevia vahinkoja. Tällöin sovinto pysyy tiukasti valtion määrittämisessä raameissa (ibid., 515). Kaiken kaikkiaan valtion ja alkuperäiskansojen välinen yhteistyö ilmasto- ja ympäristöasioissa näyttäisi kuitenkin olevan askel oikeaan suuntaan oikeudenmukaisempien suhteiden edistämässä ja väitetysti myös ratkaisevan tärkeää ilmastotoimissa onnistumisen kannalta.

6.2 Vahvat yhteisöt – vahvempi Kanada

Erilaiset haasteet ovat viime vuosina tuoneet monin tavoin epävarmuutta ihmisten elämään, mikä on korostanut sovinnon merkitystä. Vuoden 2020 *Speech from the Throne* -puheessa⁴ Kanadan hallitus nosti esiin Kanadan ja maailman kohtaamia haasteita: äärimmäiset sääolosuhteet, tuhoisat metsäpalot, köyhyiden, konfliktit, syrjinnän ja eriarvoisuuden sekä viimeisimpänä maailmanlaajuisen koronaviruspandemian (Kanadan kenraalikuvernööri 2020). Haasteet eivät ole katoamassa mihinkään, vaan myös tulevaisuus näyttäytyy epävarmalta. Kanada pohjustaa tarvetta vanhemmille yhteisöille ja vahvemmalle Kanadalle, jotta näihin haasteisiin voidaan vastata yhdessä. Trudeau painottaa, kuinka on tärkeämpää kuin koskaan, että kanadalaiset liittyvät yhteen ja Kanadasta rakennetaan vahvempi, inklusiivisempi ja resilientimpi maa:

It is more important than ever for Canadians to unite and build a stronger, more inclusive and more resilient country (PM 13.12.2019).

Koska tulevaisuuden haasteisiin tarvitaan yhteisiä ratkaisuja, edellyttää se myös edistymistä sovinnossa. Trudeaun mukaan Kanada voi mennä eteenpäin vain yhdessä alkuperäiskansojen kanssa, joihin on rakennettu kunnioitukseen ja kumppanuuteen perustuvat suhteet:

And as we look to the future, we know that we can only move forward together, with a relationship based on respect, partnership, and affirmation of rights. By doing so, we create stronger communities. (PM 21.6.2020.)

⁴ Parlamentin uuden istuntokauden aluksi Kanadan hallitus linjaa tärkeimmät painopisteensä ja tavoitteensa kenraalikuvernöörin pitämässä puheessa. <https://www.canada.ca/en/privy-council/campaigns/speech-throne/info-speech-from-throne.html> (haettu 9.4.2023).

Because our reward at the end is not a destination. It's a new and stronger and better Canada.
(PM 6.12.2016.)

Sovintoa tavoitellaan, koska sen nähdään luovan vahvempia yhteisöjä ja tekevän Kanadasta, uuden, vahvemman ja paremman maan. Sovinto itsessään myös ratkaisee tai edesauttaa ratkaisua osan haasteista kohdalla, kuten epätasa-arvon poistamisessa ja kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa. Trudeauun mukaan sovinto eli uudet kumppanuuteen perustuvat suhteet tarkoittavat parempia tuloksia kaikille:

We recognize that when our relationships are based on the recognition of rights, respect, cooperation, and partnership, we deliver better results for everyone – stronger communities, healthier citizens, thriving cultures, and greater economic success (PM 8.1.2019).

Sovinto on Kanadalle siis mahdollisuus vahvistua. Parantamalla yhteisöjen kyvykkyyttä, Kanadan kyvykkyys vahvistuu. Vahvemmat yhteisöt, jotka pystyvät kehittymään ja järjestämään omat asiansa sekä ylläpitämään toimintakykyä ja hyvinvointia tekevät myös Kanadasta vahvemman, kun yhteisöjen potentiaali saadaan valjastettua käyttöön. Alkuperäiskansojen itsehallinnon edistäminen on yksi tärkeimmistä edellytyksistä uusien suhteiden rakentamisessa ja myös olennainen osa vahvojen yhteisöjen luomisessa.

Alkuperäiskansat ovat nähneet itsehallinnon keinona puolustaa suvereniteettiaan ja statustaan kansana sekä mahdollisuutena haastaa valtion vahingollinen vaikutusvalta alkuperäiskansojen omaan talouteen, koulutukseen ja terveyteen. Toisinaan alkuperäiskansojen pyrkimykset näyttävätkin vastaavan hyvin uusliberalistisia tavoitteita hajauttaa valtiovallan keskittymistä, kuitenkin toisistaan eriävistä taustasyistä johtuen. (McElhinny 2016, 12.) Uusliberaalissa ajattelussa korostuu valtion säästöjen, itsensä johtamisen ja omavaraisuuden tavoittelu. Hallinta hajautuu ja siirtyy erilaisten yhteisöjen harjoittamaksi (ibid.; Saarinen et al. 2014, 606). Antropologian professori Bonnien McElhinny arvioi, etteivät uusliberaalit hajauttamistavoitteet ole täysin yhteensopimattomia alkuperäiskansojen pyrkimysten kanssa. Myös monet Kanadan hallinnon eri tasot ovat kiinnostuneita purkamaan tiettyjä hyvinvointivaltion toimiin liittyviä kustannuksia. (McElhinny 2016, 12.) Trudeau kertoo, että ajan myötä alkuperäiskansojen on tarkoitus ruveta tuottamaan itse palveluitaan osana itsehallintoa:

Over time, programs and services will increasingly be delivered by Indigenous Peoples, as part of their move toward true self-government, and the full implementation of the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (PM 21.9.2017).

Valtion ajatukseen itsehallinnosta kietoutuu myös jotain enemmän. McElhinny huomauttaa, kuinka Kanadan vuoden 2008 anteeksipyyntössä huomio siirrettiin nopeasti asuntolakouluilla aiheutetuista vahingoista kysymykseen alkuperäiskansojen soveltuvuudesta nykyisiin poliittisiin ja taloudellisiin rooleihin. Hänen mukaansa anteeksipyyntö johti keskusteluihin “asianmukaisesta” yrittäjäyyskoulutuksesta alkuperäiskansoille, verovelvollisuudesta sekä omavaraisuudesta, joka ei edellyttäisi valtion tukea. (McElhinny 2016, 12.) Ajatus, jossa alkuperäiskansat voivat olla hyödyksi, on edelleen vahvasti läsnä Trudeaua puheissa. Trudeau korostaa hallituksella ja alkuperäiskansoilla olevan yhteinen toive siitä, että alkuperäiskansahallitukset voivat kukoistaa ei vain alkuperäiskansoja, vaan myös kaikkien kanadalaisia hyödyttäen:

Today, we talked about the strides taken toward self-determination, and our shared desire to ensure Indigenous governments continue to thrive for the benefit of Indigenous communities and all Canadians. We know that we need to speak openly and honestly about our common goals so we can find solutions that respond to the specific needs and circumstances of different peoples and different communities. (PM 1.11.2017.)

Trudeau painottaa, että yhteisistä tavoitteista on puhuttava avoimesti, jotta myös sopivia ratkaisuja on mahdollista löytää. Yksi yhteinen tavoite voikin löytyä itsehallinnon lisäämisestä ja hyvinvointivaltion palveluiden siirtämisestä alkuperäiskansoille itselleen. Kanadan hyvinvointivaltio kuvastaa alkuperäiskansoille puuttumista heidän elämäänsä, mistä esimerkkejä ovat niin asuntolakoulut, lasten huostaanotot ja alkuperäiskansojen perinteisten hallintotapojen korvaaminen kolonialistisilla hallinnan muodoilla. Siksi osa alkuperäiskansayhteisöistä suhtautuu myönteisesti valtion toimintojen hajauttamiseen tai purkamiseen, sillä kolonialistisen valtion torjuminen ja alkuperäiskansojen suvereniteetin vahvistaminen nähdään itsemääräämisoikeuden kulmakivenä. (Cameron & Levitan 2014, 30–31.) Samalla tavalla se voidaan ymmärtää yhtenä muotona hyvittää alkuperäiskansoille valtion puuttuminen heidän perhe-elämäänsä (ibid., 31). Vuosien saatossa Kanadan näkemykset alkuperäiskansaperheiden palveluista ovatkin muuttuneet ja nyt Trudeau korostaa palveluiden

toteuttamisessa yhteistyötä alkuperäiskansojen kanssa sekä valtion ja alkuperäiskansojen välistä kumppanuutta:

“When it comes to providing child and family services to Indigenous children, we must always put the well-being and best interests of the children first. Today, we are investing in our shared work with First Nations, Inuit, and Métis partners to do just that. We are keeping our promise to give them the support they need to keep children within their families and their communities, so they can grow up surrounded by the strength of their culture to achieve their full potential.”
(PM 27.11.2020.)

Aikaisemmin Kanadan historiassa lapsen etuna pidettiin hänen poistamistaan alkuperäiskansaperheistä ja hänen kasvattamistaan englantia puhuvaksi sivistyneeksi kanadalaiseksi. Nykyään nämä teot ymmärretään kolonialistisina pyrkimyksinä päästä eroon alkuperäiskansoista assimiloimalla heidät kanadalaisiksi. Menneisyydestä oppineena nykyinen näkemys korostaa vahvasti sitä, että lapsi saa kasvaa omassa perheessään osana yhteisöä ja omaa kulttuuria. Tämä nähdään lapsen etuna, mutta myös Kanadan etuna: näin alkuperäiskansalapset saavuttavat täyden potentiaalinsa, minkä kolonialistinen holhoava ja rasistinen tapa aiemmin esti.

Valtion velvollisuuden ja puuttumisen välinen raja on häilyvä, mutta sen keskiössä on kysymys siitä, kenen ehdoilla itsehallintoa edistetään. Alkuperäiskansojen esittämä ja uusliberalismille ominainen kritiikki yhtenee siinä, että se kiteytyy Kanadan hyvinvointivaltiolle ominaista paternalismia kohtaan. Näkemykset jakavat sen, että liiallinen valtion valvonta estää autonomian ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen. (Cameron & Levitan 2014, 31.) Ei ole kuitenkaan takuita siitä, että uusliberaali käsitys itsemääräämisoikeudesta olisi yhtenevä alkuperäiskansojen käsityksen kanssa tai myöskään alkuperäiskansojen tavoitteita tukeva. Osa tutkijoista väittää, että vastuun siirtäminen federaatiolta alkuperäiskansojen itsehallinnolle olisi silti kannattavaa, sillä se helpottaisi alkuperäiskansojen taloudellisen itsemääräämisen toteutumista. Tähän suhtaudutaan kuitenkin myös varauksella. (Ibid.)

Vaikka ajatus siitä, että valtiota pitäisi olla vähemmän, tukee joissain määrin joidenkin alkuperäiskansojen tavoitteita, maanlaajuisesti eri alkuperäiskansojen yhteisöt, järjestöt, johtajat, tutkijat ja aktivistit ovat johdonmukaisesti tuoneet esiin, että alkuperäiskansojen hyvinvointia heikentää se, että valtio epäonnistuu täyttämään velvollisuutensa. Esimerkiksi

vuonna 2012 perustettu alkuperäiskansojen suvereniteettia puolustava Idle No More -liike⁵ torjui ajatuksen, että valtion vetäytyminen vastaisi Kanadan alkuperäiskansojen vaatimuksiin. (Cameron & Levitan 2014, 31–32.) Lisäksi YK:n alkuperäiskansajulistus nimenomaan korostaa valtion roolia varmistaa julistuksen mukaisten oikeuksien noudattaminen ja kunnioittaminen. Cameron ja Levitanin mukaan itsemääräämisoikeuden puolustaminen ja toteuttaminen pitäisi sisällään siis valtion saattamisen vastuuseen toimistaan. (Cameron & Levitan 2014, 32.)

“These reforms are also about more than just funding – they are about Canada living up to its promises and obligations under treaties and self-government agreements, and Indigenous communities continuing to demonstrate the success that comes from self-governance (PM 8.1.2019).

Ongelmalliseksi voidaan nähdä se, että Kanada uskoo itsehallinnon tuovan menestystä, mutta se jää alkuperäiskansojen tehtäväksi osoittaa toteen jatkossakin. Samalla Kanada saa kuitenkin täytettyä lupauksensa ja velvollisuutensa. Sovinto merkitsee Kanadalle vahvistumista, sillä alkuperäiskansat saavuttavat täyden potentiaalinsa ja ottavat omalle vastuulle asioidensa järjestäminen. Epävarman tulevaisuuden ja moninaisten haasteiden edessä ei ole ollut poikkeuksellista, että alkuperäiskansoilta on peräänkuulutettu sopeutuvuutta ja sinnikkyyttä. Taustalla on oletus siitä, että muutosten ja epävarmuuden edessä yhteisöjen ja yksilöiden täytyy yhä enemmän pärjätä omillaan, mutta samalla vaatimuksen on osoitettu kohdistuvan nimenomaan heikommassa asemassa oleviin. (Lindroth & Sinevaara-Niskanen 2018, 244.) Kysymykseksi jää, nähdäänkö itsehallinto yhteisöjä vahvistava yhteisöjen itsensä vuoksi vai koska sen katsotaan keventävän valtion taakkaa. Alkuperäiskansojen itsehallinto olisi sen pohjautuessa alkuperäiskansojen suvereniteetin ja oikeuksien toteutumiseen merkittävä askel kohti oikeudenmukaisempien suhteiden rakentamista. Vastaus ei kuitenkaan selviä yhtä osaa aluetta tarkastelemalla, vaan sovinnon politiikkaa ja Kanadan sitoutumista suhteiden uusimiseen täytyy arvioida kokonaisuutena. Yksi askel oikeaan suuntaan ei vielä korjaa alkuperäiskansayhteisöjen kokemaa rakenteellista epäoikeudenmukaisuutta kokonaisuutena.

⁵ <https://idlenomore.ca/about-the-movement/> (haettu 3.4.2023).

6.3 Sovinnon agenda laajenee

Toukokuussa 2020 Yhdysvaltain Minnesotan osavaltiossa sijaitsevassa Minneapolisin kaupungissa George Floyd sai surmansa poliisiväkivallan seurauksena, minkä johdosta Black Lives Matter -mielenosoitukset mustien kokema poliisiväkivaltaa ja rasismia vastaan leimahtivat jälleen kerran maailmanlaajuisesti. Aihe heijasteli vahvasti myös sovintoon liittyvään keskusteluun Kanadassa:

Events at home and abroad have underscored that Black and racialized communities and Indigenous peoples continue to be harmed by the damaging impacts of racism and discrimination. Governments, communities, and all Canadians must come together to fight racism and discrimination. (PM 25.6.2020.)

Todennäköisesti viime vuodet pinnalla olleen sovintoprosessin takia mustien kokema rasismi ja väkivalta nostettiin Kanadan hallituksen puheissa alkuperäiskansojen vastaavien kokemusten rinnalle osaksi sovinnon politiikkaa. Trudeauun ja provinssien johdon yhteisen antirasistisen kannanoton kärkenä oli sekä mustien että alkuperäiskansojen kokema syrjintä ja yhtäläiset toimet rakenteellisen rasismin kitkemiseksi unohtamatta myöskään muita rodullistettuja ryhmiä.

Alkuperäiskansojen kokema väkivalta, erityisesti sukupuolittunut väkivalta alkuperäiskansoihin kuuluvia naisia ja tyttöjä kohtaan on ollut hallituksen vuonna 2016 käynnistämän kansallisen selvityksen johdosta vahvasti esillä (ks. National Inquiry into Missing and Murdered Indigenous Women and Girls 2019). Kansallisen selvityksen loppuraportti julkaistiin vuonna 2019 ja se nosti Kanadassa erityisen näkyväksi sen, että sovinnossa ei ole kyse vain historiassa tapahtuneista vääryyksistä. Väkivalta on eri tavoin jatkunut ja jatkuu edelleen: tuhansia alkuperäiskansoihin kuuluvia naisia ja tyttöjä on kadonnut tai murhattu Kanadassa viimeisten vuosikymmenten aikana ja alkuperäiskansoihin kuuluvat naiset joutuvat väkivallan uhriksi kuusi kertaa todennäköisemmin alkuperäiskansoihin kuulumattomiin naisiin verrattuna (Similä 2019; Cecco 2022). Trudeau liittää kansallisen selvityksen tekemän työn osaksi sovinnon jatkumoa:

“The National Inquiry has shown us the way forward. We know that there is still much more to do to end the systemic gender and racial discrimination that continues today. As we continue to

walk the path of reconciliation, we will listen to the voices of families and survivors, as well as grassroots organizations and Indigenous leaders who work every day to advocate for their communities and keep them safe. (PM 3.6.2020.)

Tuotokset otettiin vahvasti osaksi sovintoprosessia, joka sai alkunsa totuus- ja sovintokomission selvityksistä. Keskustelu alkuperäiskansojen ja mustin kokemasta väkivallasta ja rakenteellisesta rasismista näyttäytyvätkin luonnollisena jatkumona laajentamaan sovinnon agendaan alkuperäiskansojen asuntolakoulukokemuksista nykypäivän realiteetteihin.

Yhdysvaltain tapahtumat saivat Kanadassa paljon huomiota, mutta paljastivat myös jälleen kerran päättäjien ja Kanadan kuninkaallisen ratsupoliisin komissaarin sanoittamana sen, kuinka Kanadassa ei edelleenkään ole haluttu nähdä, että rasismi olisi kytkeytynyt osaksi instituutioita ja rakenteita (Cecco 2020). Naapurimaan tapahtumista kummunneiden mielenosoitusten lisäksi myös Kanadassa tapahtuva väkivalta mustia kanadalaisia ja alkuperäiskansoja kohtaa nousi ajankohtaiseksi kesäkuussa 2020, kun julkisuudessa levisi tieto useista tapauksista, joihin liittyi mahdollista poliisiväkivaltaa vähemmistöihin kuuluvia kohtaan (ibid.). Trudeau ei kaihtanut rasismin rakenteellisuuden painottamista puheissaan:

The reality is that many people in this country simply do not feel protected by the police. In fact, they're afraid of them. That alone would be bad enough. But systemic discrimination and racism in Canada goes much further than just policing. (PM 8.6.2020.)

It's about poverty and mental health. It's about the fact that people are all too often treated like criminals instead of receiving the support that they need. (PM 8.6.2020.)

Trudeau painottaa, että syrjintä ei näy ainoastaan poliisin toiminnassa, vaan koskee yhtä lailla köyhyyttä ja mielenterveyttä: niihin liittyvät ennakkoluulot estävät ihmisiä saamasta tukea ja apua. Pohjimmiltaan kyse on epätasa-arvosta ja rasismista:

I want to begin this morning by reflecting on the reports and videos that have continued to surface in the last few days, of violence against Black Canadians and Indigenous peoples. Our communities are suffering from inequality and racism, including in the context of the pandemic. (PM 8.6.2020.)

We, as governments, need to work together. We, as leaders, need to recognize that these problems are tied to economic inequality and the racialization of poverty. And we need bold measures to address this. Our government promised to address systemic racism and injustice. (PM 8.6.2020.)

Kirjallisuudessa tasa-arvoa painottavat pyrkimykset on nähty osana Kanadan multikulturalistisia piirteitä. Koska Kanada pyrkii kohti multikulturalismia, on tasa-arvon korostaminen sille tärkeää. Damien Short (2005) kuvaa artikkelissaan, kuinka sovinto tarjosi oivan ratkaisun asuttajakolonialismiin perustuville yhteiskunnille niiden ryhtyessä sovittamaan monikulttuurisuutta osaksi kansakuntiaan: poliitikot pyrkivät rakentamaan kansallisen identiteetin, joka pohjautuisi mielikuvaan harmonisesta multikulturalismista. Kuitenkin Kanadassa alkuperäiskansojen vastustus aiheutti merkittävän poliittisen esteen näille pyrkimyksille: heille multikulturalismi näyttäytyi valtion keinona jatkaa kolonisaatiota. (Ibid.; McElhinny 2016, 3.) Haasteeksi muodostui keksiä, miten saada alkuperäiskansat sisällytettyä kansakunnan kulttuuriseen rakenteeseen sopivalla ja reilulla tavalla, mikä kuitenkin vahvistaisi asuttajakolonialistisen valtion legitimitettä. Rauhantekoa korostava puhe sovinnosta miellettiin sopivana retorisenä välineenä tämän saavuttamiselle. (Short 2005, 267.) Sheryl Lightfootin mukaan (2010, 101–102) multikulturalismi onkin Kanadan tavoitteleman positiivisen ihmisoikeusmielikuvan lisäksi toinen keskeinen elementti Kanadan sovinnon mallissa sen suhteissaan alkuperäiskansoihin.

Valtio-alkuperäiskansa-suhteen kannalta tällä voi olla kriittisiä vaikutuksia Kanadan asennoitumiseen sovintoa kohtaan. Kanadan malli korostaa tasa-arvoa ja sosioekonomisten erojen korjaamista sovinnon lopullisena tavoitteena. Pyrkimys on pitää kaikki ryhmät yhdenvertaisina olemassa olevan valtarakenteen sisällä. (Lightfoot 2010, 101–102.) Tämä voi johtaa siihen, että valtion näkökulmasta myös sovinto on saavutettu, kun tasa-arvo toteutuu. Multikulturalismi ja kuilujen umpeen kurominen kulkevat käsikädessä ja siksi luvussa 5.3 käsitellyt näkökulmat ovat oleellisia myös tässä tapauksessa. Samalla tavalla Trudeau tuo esiin konkreettisia keinoja, joilla alkuperäiskansojen ja mustien kanadalaisten oloja on parannettu, minä korostaa sitä, että ratkaisu on nimenomaan tasa-arvon edistämisessä:

And we worked together to change things. We invested in mental health resources and youth programs for Black Canadians. We worked to close the gaps in services for Indigenous communities. We funded Statistics Canada so they could create a Gender, Diversity and

Inclusion Statistics hub. And this work culminated in the release of Canada's Anti-Racism Strategy for 2019–2022, and the creation of an Anti-Racism Secretariat. Just last fall, we appointed a Minister to focus specifically on diversity and inclusion. Together, we have made progress. Progress that has meant support for groups like the Black Health Alliance, and new schools for Indigenous kids. (PM 8.6.2020.)

Alkuperäiskansojen osalta Kanadan asennoituminen sovintoon multikulturalismin näkökulmasta agendaa laajentamalla voi tarkoittaa sitä, että sovinto erkanee alkuperäiskansakeskeisestä prosessista kohti laajempia vähemmistökysymyksiä. Tällöin vaarana on, että alkuperäiskansojen erityiset oikeuskysymykset jäävät sivuun. Malli vie huomion tasa-arvoon ja rasismiin, koska ne koskettavat yhtä lailla muita vähemmistöjä, toisin kuin kysymykset suvereniteetista, maa-oikeuksista tai itsemääräämisestä.

Se, että vähemmistöjen kokemaa syrjintää ja väkivaltaa käsitellään maanlaajuisesti tavalla, joka tunnustaa rakenteellisen rasismien ja epäoikeudenmukaisuuden, on erittäin positiivista rakenteellisten muutosten edellytysten kannalta. Jaettujen kokemusten ja epäoikeudenmukaisuuksien liittäminen osaksi sovinnon politiikkaa voi edistää sovintoprosessien aloittamista myös muiden vääryyksiä ja syrjintää kokeneiden ryhmien kohdalla. Kanadaa rakennettaessa alkuperäiskansojen lisäksi myös monet muut vähemmistöt ovat joutuneet epäoikeudenmukaisesti kohdelluiksi ja Kanadan historiasta onkin vielä kansallisella tasolla käsittelemättä paljon kokemuksia syrjinnästä ja rakenteellisesta rasismista: 1980-luvulta eteenpäin Kanada on esittänyt ainakin kymmenisen virallista anteeksipyyntöä, jotka voisivat olla oven avaus myös varsinaisten sovintoprosessien käynnistämiseksi (McElhinny 2016, 2).

Hallitus ilmaisee olevansa sitoutunut muutokseen ja päättämään epäoikeudenmukaisuudet, joita liian moni kanadalainen edelleen kokee. Trudeau painottaa, että tahdin on kiihdyttävä ja eteenpäin on päästävä nopeammin:

– – [T]he government is committed to not just moving forward, but moving faster, on ending the unacceptable injustices that too many Canadians still face. (PM 15.12.2020.)

Jos kiihtyvän tahdin seurauksena sovintoa aletaan toteuttamaan niputtamalla kaikkien ryhmien kokemukset yhteen pakettiin, on riskinä, että myöskään konkreettiset ratkaisut eivät kohdennu

ryhmien erityispiirteiden mukaan. Huolestuttavaa on, jos alkuperäiskansojen tai muidenkaan ryhmien tarpeita ja oikeuksia ei käsitellä tai oteta huomioon niiden vaatimalla tavalla yhteisökohtaisesti. Alkuperäiskansojen asema Kanadassa liittyy erottamattomasti kysymykseen Kanadan liittovaltion perustasta ja sen oikeudenmukaisuudesta. Pelkona on ollut, että hallitus sivuuttaa alkuperäiskansojen itsemääräämisen ja suvereniteetin sekä sopimusten ja niihin pohjautuvien suhteiden tunnustamisen (McElhinny 2016, 3). Alkuperäiskansojen pyrkimyksiin on aiemminkin suhtauduttu ikään kuin ne olisivat vain yhden vähemmistön vaatimuksia laajemmalle tunnustukselle muiden vähemmistöky symysten joukossa. Short kuvaa, kuinka alkuperäiskansojen vaatimusten ei olla nähty edellyttävän valtiolta radikaaleja rakenteellisia muutoksia, sillä onhan kyseessä demokraattinen valtio – ja juuri sen takia legitiimi. Ainoat tarvittavat muutokset ovat laajempi tunnustus valtion raamien sisällä. (Short 2005, 270–271.) Tämä kertoo siitä, että valtarakenteet halutaan pitää ennallaan ja pitää myös sovinto valtion määrittämien raamien sisällä.

Sovinto merkitsee Kanadalle tapaa käsitellä rasismia ja syrjinnän kokemuksia ylipäättään. Tutkielman tarkastelujakson lopulla vuosien 2019–2020 aikana on nähtävissä, kuinka ajankohtaiset aiheet tarttuvat sovintoa käsitteleviin puheisiin ja laajentavat osaltaan sitä, mitä kaikkea sovinto käsittää. Samalla sovinnon politiikan agenda näyttää laajenevan alkuperäiskansoja koskevasta politiikasta kattamaan myös muiden rodullistettujen vähemmistöjen, erityisesti mustien kanadalaisten syrjinnän ja rasismia kokemuksia vastaavalla tavalla. Sitä, miksi näin käy tai mitä seurauksia sillä voi olla, pyritään selittämään tässä luvussa Kanadan multikulturalististen pyrkimysten kautta. Aiemmin alkuperäiskansat on nähty vähemmistöryhmänä muiden joukossa sivuuttaen alkuperäiskansojen erityiset kansalle kuuluvat oikeudet ja niihin liittyvät kiperät kysymykset Kanadan valtion perustasta ja suvereniteetista. Kautensa aikana Trudeau on kuitenkin painottanut kansalta kansalle, hallitukselta hallitukselle -retoriikkaa ja Kanadan tärkeää ja erityistä suhdetta alkuperäiskansoihin. Se, millaiseksi Kanadan sovinnon politiikka ja multikulturalismi yhdessä muovautuu, jää vielä nähtäväksi. Parhaimmillaan kehityskulku voisi saada aikaan se, että Kanada saa alkuperäiskansojen kanssa vahvistuvista suhteista kannustuksen sille, että valtion on merkityksellistä ja kannattavaa lähteä sovintoprosessiin ja vaikeatkaan rakenteelliset muutokset eivät lopulta riko Kanadaa, vaan vahvistavat sitä, mutta aidosti oikeudenmukaisella tavalla.

7 Rajanvetoja ja uuden suhteen määrittelyä

Kanadan ja alkuperäiskansojen välisen suhteen määrittely ja uudistaminen on sovinnon politiikan keskiössä. Sovinto merkitsee Kanadalle mahdollisuutta vaikuttaa suhteiden rakentumiseen sen omista lähtökohdista käsin. Viimeisessä tulostulvussa tarkastelen ensin sitä, miten haasteiden edessä hallitus pyrkii määrittämään sovintoa sen oman sovintokäsityksen mukaisesti. Seuraavaksi käyn läpi hallinnon pyrkimystä vahvistaa sovinnon puitteissa kumppanuutta ja yhteistyötä konfliktien ja ristiriitojen sijaan. Lopuksi käsittelen Kanadan tavoitetta uudistaa valtion ja alkuperäiskansojen välinen suhde YK:n alkuperäiskansajulistukseen nojaten ja pohdin, mitä suhteen rakentaminen oikeudenmukaisesti Kanadalta edellyttäisi.

7.1 Omien rajojen vahvistamista

Vuoden 2020 alussa Kanada joutui ensi kertaa Trudeauun hallinnon aikana sovinnon politiikkaa toden teolla koettelevan haasteen eteen. Wet'suwet'en-kansan perinteiset päälliköt (*hereditary chiefs*) vastustivat heidän luovuttamattomille maille kaavailtua kaasuputkea Brittiläisessä Kolumbiassa. Projektista vastaava yhtiö *Coastal GasLink* oli tehnyt sopimukset putken rakentamisesta osan Wet'suwet'en-kansaan kuuluvien vaaleilla valittujen neuvostojen (*band councils*) kanssa, joiden jäsenet antoivat tukensa kaasuputkelle. Erimielisyyden lisäksi kiistaa syvensi epäselvyys siitä, kenellä on valta päättää Wet'suwet'en-kansan myöntymisestä. Perinteiset päälliköt painottivat, että neuvostojen vaaleilla valituilla päälliköillä on ainoastaan oikeus päätöksentekoon koskien reservaattien maita, mikä pohjautuu vuoden 1876 intiaanilakiin. Perinteiset päälliköt vastaavat alkuperäiskansan perinteisistä valtiolle luovuttamattomista maista, joille kaasuputki oli suunniteltu. Perinteisten päälliköiden johtajuus perustuu Wet'suwet'en-kansan omaan perinteiseen hallintojärjestelmään. Heidän suostumustaan kaasuprojektille ei mediatietojen mukaan hankittu. (Bogart 2020.)

Perinteisten johtajien johdolla osa Wet'suwet'en-kansan jäsenistä perusti maille leirejä ja tiesulkuja estääkseen kaasuputken rakennustyöt. Oikeus määräsi esteet purettavaksi ja liittovaltion poliisi alkoi pidättämään Wet'suwet'en-kansaan kuuluvia mielenosoittajia. (Bogart 2020; Hanna & Alsup 2020.) Pidätysten seurauksena tilanne kärjistyi ja protestit levisivät ympäri Kanadaa alkuperäiskansojen sekä eri aktivistiryhmien toimesta. Mukaan liittyi esimerkiksi radikaaleja ympäristöaktivisteja jopa Yhdysvaltojen puolelta (Beaumont 2021).

Mielenosoittajat saartoivat rautateitä, estivät pääsyn hallintorakennuksiin ja satamiin sekä osoittivat mieltään eri kaupungeissa. Sulkujen takia ihmiset tai kauppatavara eivät päässeet liikkumaan ja raideyhtiön työntekijöitä lomautettiin (Bogart 2020; Hanna & Alsup 2020.) Kanadan hallitus kohtasi kritiikkiä muun muassa elinkeinoelämän edustajilta siitä, ettei se turvannut laillisuusperiaatteen toteutumista. Väitettiin, että kaupankäynnin estymisen seurauksena *talous tulisi kärsimään kymmenien miljoonien dollarien edestä*. (Hanna & Alsup 2020.) Lopulta hallitus puuttui tilanteeseen.

Sovinnon politiikan tarkastelun kannalta tilanne on merkittävä, sillä se avaa erityisellä tavalla sitä, miten Kanadan hallitus asemoituu haastettuna. Haasteiden edessä aiemmin myötäilevä ja toiveikas puhe sovinnosta alkaa säröilemään ja Trudeau tekee puheissaan rajanvetoja. Hän ryhtyy määrittelemään, mitkä toimet eivät ole sovintoa, mitkä asiat eivät kuulu sovintoon ja mikä ei edistä sovintoa. Syynä tähän on se, että tilanne ei hyödytä Kanadaa tai kanadalaisia, vaan pikemminkin vaarantaa heidän etunsa. Tämä tekee näkyväksi konfliktin Kanadan ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa, sillä hallitus ei voi tilanteen vakavuuden takia häivyttää omaa tai kanadalaisten osallisuutta.

Vielä vuoden 2019 alussa ennen tilanteen eskaloitumista Trudeau oli puheissaan maltillisempi. Jännitteitä oli jo ilmassa, sillä Kanadan liittovaltion poliisi pidätti 14 alkuperäiskansan jäsentä, jotka osoittivat mieltään kaasuputkea vastaan (Cecco 2019). Trudeau myönsi tällöin puheessaan, että sovinnon ympärillä on suuria haasteita, mutta korosti samalla sovinnon tärkeyttä sekä työtä kumppanuuden, kunnioituksen ja avoimuuden eteen:

And as always, the conversation about reconciliation has to continue. We are very mindful of the major challenges around reconciliation, which is so important, between indigenous peoples and the Government of Canada. We saw last week a demonstration, that we still have a lot of work to do to be in this partnership based on respect and openness, and partnership. (PM 16.1.2019.)

Vuosi myöhemmin Trudeau on sanoissaan aiempaa tiukempi ja suurempi, sävy on turhautunut ja paikoin jopa syyttävä. Tilanne on kärjistynyt ja levinnyt valtakunnalliseksi, joten ratkaisulle on kova tarve. Eteenpäin meneminen on läpi aineiston ollut kuin synonyymi sovinnolle. Siihen kiteytyy sovinnon merkitys Kanadalle: jatketaan eteenpäin eikä takerruta kiistoihin, jotka

pitävät paikallaan. Trudeau määrittelee, että tilanne ei ole tie eteenpäin eikä siten edistä sovintoa:

Because, Mr. Speaker, what is the alternative? Do we want to become a country of irreconcilable differences? Where people talk but refuse to listen? Where politicians are ordering police to arrest people? A country where people think they can tamper with rail lines and endanger lives? This is simply unacceptable. We cannot solve these problems on the margins. That is not the way forward. I know that people's patience is running short. We need to find a solution. And we need to find it now. (PM 18.2.2020.)

Trudeau puhuu Kanadasta ja kanadalaisista ja siitä, kuinka he haluavat sovintoa, mutta asetelman taustalla on vastakkainasettelu. Joku muu kuin kanadalaiset ovat kiistan vastapuolella. Koska tilanne liitetään niin vahvasti sovintoon, on perusteltua päätellä, että tässä yhteydessä muulla tarkoitetaan protestoivaa alkuperäiskansaa. Kaikkien kanadalaisten etua korostavaa perustelua ei tässä tilanteessa enää käytetä, vaan sen sijaan Trudeau puhuu suoraa kanadalaisten perheiden vahingoittamisesta:

Let me be clear: our resolve to pursue the reconciliation agenda with Indigenous peoples is as strong as ever. There are historic wrongs to right. There are gaps to be closed. There is a relationship to be renewed and new relationships to be built. Canada is ready for this. Canadians want this. But hurting Canadian families from coast to coast to coast does nothing to advance the cause of reconciliation. (PM 21.2.2020.)

Kyse on Kanadan tavasta käsittää sovinto: tilanne ei edistä sovintoa, koska se on vahingollinen kanadalaisille. Kanada arvottaa kyllä sovinnon korkealle yhteiseksi tavoitteeksi, jota on tärkeä edistää ja johon on sitouduttu. Se, mitä sovinnon katsotaan sisältävän, eroaa vain merkittävästi siitä, mitä alkuperäiskansat sovinnolta edellyttävät (ks. Lightfoot 2010, 102).

Alkuperäiskansojen näkökulmasta kyse ei ole vain kaasuputkien vastustamisesta, vaan oikeudesta maahan ja itsemäärämiseen (Bogart 2020). Jo 1970-luvulta lähtien Kanadan alkuperäiskansat ovat vaikuttaneet kansainvälisellä kentällä, jotta Kanadan hallitus tunnustaisi alkuperäiskansojen itsemäärämisoikeuden ja omistusoikeuden alkuperäiskansojen maihin. Vastaavanlaisia tiesulkuja ja protesteja on ollut aiemmin jo lukuisia. Niiden tarkoitus on ollut kiinnittää huomio siihen, kuinka Kanada ei noudata velvoitteitaan alkuperäiskansojaan kohtaan. (Lightfoot 2010, 100–101.) Lindroth, Sinevaara-Niskanen ja Valkonen (2018, 236) toteavat,

että “alkuperäiskansoilla on edelleen poliittisesti ja oikeudellisesti altavastaajan rooli: täysimääräisten vaikuttamismahdollisuuksien puuttuessa ja ulkoisen paineen alla protestit ovat (ainoa) väylä tulla kuulluksi tai nähdyksi.”

Trudeaun hallinnon aikana kiista samoista kysymyksistä on jatkunut. Alkuperäiskansojen sovinnon mallissa keskeinen vaatimus on neuvotella uudelleen *bona fide* maata ja itsemääräämistä koskevat sopimukset valtion ja alkuperäiskansojen välillä (Lightfoot 2010, 102). Vaikka Kanadan sovinnon politiikkaan kuuluu olennaisesti puhe alkuperäiskansojen itsemääräämisen vahvistamisesta, pintaa syvemmälle puheissa ei haluta mennä. Vaikka sovinnon kannalta kyseessä onkin ydinkysymys valtion ja alkuperäiskansojen välisissä suhteissa, niin hallituksen osalta tämän kysymyksen todellista käsittelyä kuitenkin vältellään.

Kysymys maasta ja oikeudesta maahan on aina ollut alkuperäiskansakysymyksen ytimessä ja on edelleen. Se ilmeni myös vuonna 2007 kun Kanada alun perin äänesti YK:n alkuperäiskansajulistusta vastaan vedoten siihen, että se antaisi *täyden veto-oikeuden tietyille ryhmälle* eli alkuperäiskansoille (Patzner 2019, 216). Kanadan lisäksi vain Yhdysvallat, Uusi-Seelanti ja Australia äänestivät julistusta vastaan vedoten siihen, että suurin este julistuksen hyväksymiselle liittyi maa- ja itsemääräämisoikeuteen (Lightfoot 2010, 86). Miksi juuri kysymys alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeudesta ja oikeudesta maahan saavat aikaan niin voimakasta vastustusta? Kyse on Kanadan valtion historiallisesta perustasta. Kanada on yhteiskunta, joka on rakennettu perustuen asuttajakolonialismiin, jossa maiden ottaminen alkuperäiskansoilta asuttajien hallintaan on ollut keskeinen osa kolonisaatiota ja asuttajayhteiskunnan muodostamista. Eikä kyse ole vain menneisyydestä, vaan Kanadan nykyisyydestä ja tulevaisuudesta. Esimerkiksi Kanadan talous perustuu merkittävässä määrin luonnonvarojen hyväksikäytölle, jota tapahtuu alkuperäiskansojen mailla ja mikä vaikuttaa alkuperäiskansojen elämään ja oikeuksiin (Patzner 2019, 216).

Tämä heijastuu myös Kanadan sovinnon politiikkaan. Lightfootin (2010, 101) mukaan Kanada on pysynyt rajatusti sellaisessa sovinnon mallissa, joka korostaa synninpäästöä menneisyyden teoista sekä vahvistaa sitä, että suvereniteetti ja maiden hallintaoikeudet pysyvät Kanadalla tulevaisuudessakin. Lightfoot kuvailee, että vaikka Kanadan suhtautuminen alkuperäiskansojen oikeuksiin on tietyissä määrin edistyksellistä ja hyvää tarkoittavaa, niin politiikka on lopulta usein epäjohdonmukaista ja ristiriitaista. (Lightfoot 2010, 101.) Vuosia myöhemmin väite sopii

edelleen Trudeauun hallituksen malliin sovinnosta, sillä haasteet tekevät näkyväksi sen, mistä Kanada ei halua tai koe voivansa joustaa: omasta suvereniteetistaan tai maiden hallinnastaan.

Trudeau painottaa puheessaan, kuinka halventamalla Kanadan demokratiaa ei saavuteta alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumista tai ympäristötoimia:

Indigenous rights, climate action, law and order, building a clean economy, we will not achieve these things by degrading our democracy (PM 18.2.2020).

Se osoittaa, että Kanadan näkökulmasta alkuperäiskansojen oikeudet ovat mahdollisia toteuttaa nimenomaan demokratian puitteissa. Vaikka toimiva ja oikeudenmukainen demokratia on eilinehto alun alkaenkin sille, että eri ihmisryhmien oikeuksia voidaan ylipäättään parantaa, niin valtion ja alkuperäiskansojen välisestä suhteesta käsin tarkasteltuna viittaus demokratiaan myös vahvistaa samalla sitä valtajärjestelmää, joka takaa suvereniteetin Kanadalle. Ylipäättään demokratian korostaminen korostaa olemassa olevaa järjestelmää ja länsimaista hallinnan muotoa, eikä anna mahdollisuutta hallinnan uudelleen neuvottelulle näiden raamien ulkopuolella. (Lightfoot 2010, 103–104; Short 2005, 270–271.)

Trudeau kertoo, että hallitus on tehnyt kaikkensa, mutta dialogia on mahdotonta käydä, jos vain yksi osapuoli on siihen valmis:

And here's the reality. Every attempt at dialogue has been made, but discussions have not been productive. We can't have dialogue when only one party is coming to the table. For this reason, we have no choice but to stop making the same overtures. Of course, we will never close the door on dialogue, and our hand remains extended should someone want to reach for it. (PM 21.2.2020.)

Tilanne kuvataan puheessa niin, että sen ratkaisu ei ole kiinni hallituksen tahdon puutteesta löytää rauhanomainen ratkaisu. Sen sijaan kiista ei ratkea, koska sen ajatellaan olevan alun perinkin alkuperäiskansalähtöinen. Esimerkiksi kaasuyhtiön roolia ei nosteta esiin Trudeauun puheessa, vaan ne osapuolet, joilla on todella merkitystä ovat puuttumaan joutunut hallitus ja Wet'suwet'en-alkuperäiskansan jäsenet mielenosoittajat tukenaan. Haasteet pakottavat hallituksen ottamaan näkyvä rooli kiistan osapuolena, sillä kanadalaiset ovat siinä osallisina. Kiistan toisella puolella on Kanadan ja kanadalaisten etu uhattuna, toisella alkuperäiskansan

vaatimus kunnioittaa heidän oikeuksiaan luovuttamattomia maitaan kohtaan (ks. Trumpener 2022). Lopulta kiista on merkityksellinen sovinnon kannalta juuri siinä, että se paljastaa, mistä valtion ja alkuperäiskansojen välisessä konfliktuaalisessa suhteessa on tänä päivänä pohjimmiltaan kyse: suvereniteetista, oikeuksista ja siitä, mistä voidaan ja mistä ei voida tehdä myönnytyksiä.

7.2 Yhteistyötä ja kumppanuutta konfliktien sijaan

Vaikka haasteiden edessä hallitus on valmis ottamaan näkyvän roolin kiistan osapuolena, se valitsee mieluummin asetelman, jossa konfliktit ovat mennyttä. Hallitukselle sovinto merkitsisi sitä, että kiistojen sijaan valtion ja alkuperäiskansojen välinen suhde perustuisi nyt ja tulevaisuudessa yhteistyölle ja kumppanuudelle. Mitä ei kuitenkaan huomioida on konfliktin häivyttämisen seuraukset. Suhde pohjautuu edelleen konfliktuaaliselle perustalle, jota ei voi sivuuttaa paikkaamalla vahingon päälle. Tietyissä muodossa konfliktit kuuluvat olennaisesti poliittiseen kamppailuun, mutta ratkaisevaa on lopulta, tavoitellaanko sovinnolla poliittisen tilan avaamista haastamiselle, vai yhtenäisyyttä, jotta kanadalaisten osallisuutta vaikeisiin aiheisiin ei tarvitsisi käsitellä.

Kuten Australiassa niin myös Kanadassa valtiolähtöinen sovinnon politiikka painottaa eteenpäin menemistä ja *Closing the gap* -politiikkaa eli sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden kuromista umpeen alkuperäiskansoihin kuuluvien ja kuulumattomien välillä. Esimerkiksi Brasiliassa on nähty, että tällaisen politiikan avulla saatetaan pyrkiä sivuuttamaan menneisyyden vaikutukset ja edelleen jatkuvat epäoikeudenmukaisuudet. (Palmer & Pocock 2019, 4.) Kaiken kaikkiaan kumppanuus ja yhteistyö näyttäytyy osana liberaalin hallituksen strategiaa, jolla tilannetta lähdetään ei niinkään ratkomaan, vaan selviämään siitä niin, että tiettyjä kompromisseja esimerkiksi maahan ja suvereniteettiin liittyen ei tarvitse tehdä. Sovinto sopisi tavoitteeseen, sillä Kanada on rajatusti valmis käsittelemään valtio-alkuperäiskansasuhteen kipukohtia, mutta lähinnä menneisyyden kautta ja siinä määrin, kun se tukee valtion edistymistä asiassa. Lopulta yhteistyö ja kumppanuus osana sovintoa mahdollistaa sen, mikä on Kanadalle kaikkein tärkeintä – päästä eteenpäin:

Reconciliation does not mean that we, or even all members within this proud assembly, will agree on everything. -- The test of our relationship is not whether we'll always agree. The test of our relationship is whether we can still move forward, together. (PM 6.12.2016.)

Sovinto ei Trudeauun mukaan tarkoita, että kaikki olisivat samaa mieltä asioista. Suhdetta ei testata sillä, että saavutetaan yksimielisyys, vaan nimenomaan sillä, päästäänkö erimielisyyksistä huolimatta yhdessä eteenpäin:

I know that we will disagree at times – on which path to take, or at what pace. Some of us might want to push on, others will need to rest. The important thing is that we keep moving forward, and that we keep moving forward together. Because our reward at the end is not a destination. It's a new and stronger and better Canada. (PM 6.12.2016.)

Mitä yhteinen suunta tässä yhteydessä tarkoittaisi? Demokratiaan kuuluu luonnollisesti erimielisyydet ja vastakkaisuudet eikä samanmielisyys ole realistinen tai edes toivottu vaatimus. Samalla on tärkeää kysyä, mitä silloin tehdään, kun tärkeistä asioista, kuten sovinnosta ja se tarkoituksesta, ei olla samaa mieltä. Kenen näkökulmasta edistyminen tällöin määritellään? Huolestuttavimmassa tapauksessa suhdetta edistetään yksinomaan siihen suuntaan, johon valtiovalta haluaa sen etenevän eli kohti sovintoa, jonka valtio viime kädessä määrittelee.

Edistymisen lopputuloksena ei välttämättä ole sovinto itsessään ja sitä kautta oikeudenmukainen suhde valtion ja alkuperäiskansojen välillä, vaan Trudeauun mukaan sen kautta mahdollistuva uusi, vahvempi ja parempi Kanada (ibid.). Keskiössä on Kanada ja sen esimerkillinen tulevaisuus. Tavoite on kuvattu vahvasti yhteiseksi, mistä herää kysymys voidaanko sitä pitää oikeutetusti molemminpuolisena tavoitteena, johon myös alkuperäiskansojen tulee sitoutua. Tämä voidaan nähdä pyrkimyksenä sitouttaa alkuperäiskansat yhteistyön ja kumppanuuden kautta yhteiseen projektiin paremman Kanadan eteen. Kuitenkin jos dekolonisaatio, historian vääryydet ja alkuperäiskansojen suvereniteetti huomioidaan, tulisi Kanadan paremmaksi tekeminen nähdä selkeästi ei-alkuperäiskansoihin kuuluvien kanadalaisten tehtävänä. Kysymykseen tule se, nähdäänkö alkuperäiskansat todella omina kansoinaan vai nähdäänkö heidät kanadalaisina, joilla on myös velvollisuus vahvemman Kanadan rakentamiseen. Parempi Kanada hyödyttäisi varmasti myös alkuperäiskansoja, sillä oletettavasti sen toteutuminen edellyttäisi sovinnossa onnistumista ja oikeudenmukaisen uuden suhteen luomista valtion ja alkuperäiskansojen välille. Lopulta palataan samaan kysymykseen siitä, kuka on määrittämässä, mikä on riittävää edistymistä ja milloin parempi Kanada on saavutettu. Verdaja (2017) alleviivaakin kysymystä siitä, kuka saa määrittää yhteisen

identiteetin rajat, kun pelkästään niiden avaaminen haastettavaksi asettaisi kyseenalaistettavaksi valtion legitimitetin, jonka alkuperä on rakennettu historiallisille vääryyksille alkuperäiskansoja kohtaan. Tällaista pohjaa vasten valtio olisi tuskin valmis antamaan sovinnon tavoitteen toisten määriteltäväksi ja asettamaan oman suvereniteettinsa sitä kautta haastettavaksi.

Sen sijaan hallitus pyytää alkuperäiskansoilta yhteistyötä ja kumppanuutta liittovaltion hallituksen kanssa. Jos alkuperäiskansat ovat kumppaneita niin samalla hallitus peräänkuuluttaa yhteistyötä myös kanadalaisilta yhteisen tavoitteen eteen:

We are not asking that you stop standing up for your communities, your rights, and for what you believe. We only ask that you be willing to work with the federal government as a partner in finding solutions. (PM 18.2.2020.)

But our common ground is the desire to arrive at solutions. We cannot resolve this alone. Just like we need Indigenous leaders to be partners, we also need Canadians to show both resolve and collaboration (PM 18.2.2020.)

Verdaja (2017) huomauttaa, että tietyt sovinnon suuntaukset tavoittelevat yhtenäisyyteen pohjautuvaa ei-poliittista yhteiseloä, jolloin merkittävää erilaisuutta saatetaan ruveta pitämään uhkana sosiaaliselle järjestykselle ja siten haitallisena sovinnolle. Hän jatkaa, että poliittisten erimielisyyksien torjuminen tällä tavalla jättää käyttöön vain vähän työkaluja, joilla erottaa hyväksyttävä poliittinen haastaminen ja poliittinen ylivalta toisistaan , sillä politiikan keskeiset elementit kuten väittely ja erimielisyys on poistettu (ibid.). Se, että hallitus korostaa yhteistä tavoitetta ja edistymistä kääntyy pikemminkin vastakkaisuuksia kaihtavan sovinnon suuntauksen puoleen kuin avoimuutta vaativan poliittisen sovinnon kannalle.

Lopulta päästään siihen, että Kanada ei peräänkuuluta yhteistyötä ja kumppanuutta vain kärjistyneissä kiistatilanteissa ja haasteiden edessä, vaan tavoittelee sitä, että konfliktit voitaisiin kaikinensa jättää menneisyyteen ja korvata ne yhteistyöllä:

This Framework could establish new ways to resolve disputes, so that collaboration becomes the new standard, and conflict the exception rather than the rule. By including tools that oblige

the federal government to be more transparent and accountable, we can build greater trust between Indigenous Peoples and government. (PM 14.2.2018.)

Jatkossa kiistoja voitaisiin ratkaista uudella tavalla niin, että yhteistyö vakiintuu ja konflikteista tulee poikkeus pikemminkin kuin sääntö. Tämän kerrotaan mahdollistavan myös sellaisten työkalujen käytön, jotka edellyttävät hallitukselta avoimuutta ja vastuullisuutta ja siten vahvistaisivat paljon kaivattua luottamusta hallituksen ja alkuperäiskansojen välille. Tavoitteiden ollessa tervetulleet sen osalta, että luottamusta ja konfliktienratkaisun keinoja pyritään lisäämään, on pohdittava itse konfliktien luonnetta ja niiden välttämistä. Vaikka osapuolten välillä ei tällä hetkellä vallitse kärjistynyt tai väkivaltainen konflikti, on taustalla vuosisatoja kestänyt kolonialistinen väkivalta ja alkuperäiskansojen ja hallituksen väliset konfliktit ovat myös lähihistoriassa yltyneet väkivaltaisiksi, kuten Okan selkkauksessa vuonna 1990 (LaPier 2020). Vaikka rakenteellinen väkivalta ja epäoikeudenmukaisuus ei ole hävinnyt Kanadasta minnekään, nykypäivänä konfliktia olisi mahdollista käsitellä ensisijaisesti poliittisesti, mutta toistaiseksi poliittisen sovinnon edellyttämää avoimen poliittisen tilan avaamista ei ole sisällytetty Kanadan sovinnon politiikkaan.

Maddison (2017, 156) painottaa, että sellaiset sovinnolle asetettavat yksinkertaiset ja malttamattomat vaatimukset, jotka edellyttävät sitä, että ihmiset ja maat jättävät menneisyyden politiikan ja traumat taakseen ja siirtyvät konflikteistaan eteenpäin eivät ole vain epärealistisia vaan vaarallisia, sillä se pakottaa edelleen olemassa olevat sosiaaliset ja poliittiset konfliktit piiloon. Todellisuudessa konfliktit jäävät kytämään sosiaaliin ja poliittisiin suhteisiin ja vaikuttavat poliittisiin suhteisiin rajoittavasti. Tällöin ne nousevat lopulta pintaan todennäköisesti väkivaltaisina ja arvaamattomina tavoin. (Ibid., 156, 157.) Kanadan ja alkuperäiskansojen suhteiden taustalla olevalla konfliktilla on todellisia seurauksia, mutta koska se ei ole luonteeltaan väkivaltainen, sen seuraukset ovat käytännössä alkuperäiskansojen harteilla, sillä alkuperäiskansoihin kuulumattomat eivät joudu kohtaamaan konfliktin aiheuttamia negatiivisia seurauksia elämässään (Regan 2010, 87).

Kanada on valmis yhteistyöhön ja kumppanuuteen omien tavoitteidensa edellyttämällä tavalla ja pyytää tätä alkuperäiskansoilta, mutta se tuskin kääntyy alkuperäiskansalähtöisen sovinnon kannalle, kun ainoastaan vahvasti haastettuna. Kanada vastustaa alkuperäiskansojen kaipaamaa kehitystä niiltä osin, kun se uhkaa sen suvereniteetin vallitsevaa tilaa (Lightfoot 2010, 103). Konfliktin näkyväksi tuleminen myös muille kanadalaisille voisi avata tilan haastamiselle ja

konfliktien rakentavalle käsittelylle poliittisella kentällä. Kanada pyrkii kuitenkin pitämään mahdollisuudet tilan avaamiselle rajattuna sellaisiin raameihin, jotka se itse pystyy määrittämään, eikä sovinnon merkitystä nähdä sen poliittisissa mahdollisuuksissa.

7.3 Alkuperäiskansasuhteelle uusi suunta

Miltä oikeudenmukainen ja toimiva suhde valtion ja alkuperäiskansojen välillä voisi näyttää? Käytännössä Kanada on yksi ensimmäisistä valtioista, joka on edennyt sovinnon edistämisessä näinkin pitkälle, ja Kanadan hallituksista nykyinen on vahvimmin seissyt sovinnon politiikan takana. Sovinto on Kanadalle mahdollisuus vihdoin onnistua uusien suhteiden luomisessa.

We believe that we need to do more to be able to construct a relationship that has never before been achieved with success (PM 28.8.2017).

Trudeau painottaa, että Kanadan ja alkuperäiskansojen väliset suhteet täytyy uudistaa kokonaan. Koskaan aiemmin suhteiden luomisessa ei ole vielä onnistuttu. Trudeau korostaa, että nyt suhteiden uusi suunta on kohti kansojen välisiä suhteita eli sovinnon politiikan keskiössä on alkuperäiskansojen tunnustamista omina kansoinaan:

“This is a time of real and positive change. We know what is needed is a total renewal of the relationship between Canada and Indigenous peoples. We have a plan to move towards a nation-to-nation relationship based on recognition, rights, respect, cooperation and partnership, and we are already making it happen. (PM 15.12.2015.)

YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaa julistusta on avainasemassa määrittelemässä sitä, miten valtion ja alkuperäiskansojen väliset suhteet tulisi järjestää ja miten niiden tulisi toimia yhdessä. Trudeau on luvannut harmonisoida maan lainsäädännön alkuperäiskansajulistuksen kanssa (Olander 2020). Jeremy Patzer kuvaa julistusta valtioille instrumenttina, joka samaan aikaan oikaisee menneisyyden syntejä ja edustaa tietä eteenpäin alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamiseksi (Putzer 2019, 217). Myös Trudeau näkee sen tarjoavan edellytykset sovinnolle ja Kanadan menestymiselle:

– – the Declaration provides “the necessary principles, norms, and standards for reconciliation to flourish in twenty-first-century Canada.” That’s not an aspiration. That’s a way forward. (PM 21.9.2017.)

Julistus on ollut kiivaan alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan keskustelun lähde Kanadassa. Vaikka julistuksen sisällössä ei muuttunut mikään, kaikki neljä valtiota kumosivat aiemman kantansa vastustaa julistusta. (Patzner 2019, 215, 217.) Näiden maiden joukossa siis myös Kanada ryhtyi tukemaan julistusta vuonna 2010 (Olander 2020). Muuttuneen kannan jälkeen suhtautuminen on kuitenkin vaihdellut ylistyksestä epäilyksiin siitä, voiko julistusta edes sovittaa toimivasti osaksi Kanadan lainsäädäntöä (Patzner 2019, 215). Tämä ristiriitaisuus heijastelee Patznerin mukaan politiikkaa, jolla pyritään ylistämään sovinnon hyveitä yhdessä alkuperäiskansojen kanssa ja samalla rajoittamaan sovinnosta kumpuavan muutoksen laajuutta (ibid.). Väitteen voi tulkita tarkoittavan, että myönnytyksiä tehdään, mutta sen takia, että ne saadaan tehtyä valtion haluamalla tavalla. Sheryl R. Lightfoot on osoittanut tutkimuksessaan, että valtiot, kuten Kanada, harjoittavat valikoivaa hyväksyntää kansainvälisiä alkuperäiskansojen oikeuksia koskevia normeja kohtaan uudelleen kirjoittamalla niitä osaksi kansallista lainsäädäntöään niin, että ne myötäilevät valtion intressejä sekä vallitsevaa lainsäädäntöä ja institutionaalista tilaa. Samalla valtiot varmistavat paikkansa kansainvälisellä areenalla muiden normeja kannattavien valtioiden yhteisössä kuitenkin ilman aikomusta implementoida kyseisiä normeja. (Lightfoot 2012, 116; Patzner 2019, 227–228.) Esimerkiksi Trudeauun kabinetin luonnonvaraministeri Jim Carr totesikin keväällä 2016, että hallituksella on työn alla laatia *kanadalainen määritelmä* alkuperäiskansajulistuksesta (APTN 2016; Patzner 2019, 228).

Julistuksesta päästään yhteen sen tärkeimmistä elementeistä – alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeuteen:

Over time, programs and services will increasingly be delivered by Indigenous Peoples, as part of their move toward true self-government, and the full implementation of the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. We believe that this division is the best way for Canada to meet more of its SDG [Sustainable Development Goals] obligations at home, while advancing the principle of self-determination that is at the heart of the Declaration. (PM 21.9.2017.)

Trudeau näkemys julistuksesta on, että alkuperäiskansojen itsemäärääminen on sen ytimessä. Alkuperäiskansojen itsemäärääminen on Kanadalle samaan aikaan sekä lukko että avain. Se tarjoaa Kanadalle mahdollisuuden järjestää suhteet alkuperäiskansoihin uudelleen niin, että vastuu yhteisöjen asioiden järjestämisestä siirtyy enenevässä määrin alkuperäiskansoille itselleen. Samalla se koetaan liian pitkälle vietyinä uhkana erityisesti yhdessä maanomistukseen tai suvereniteettiin liittyvien kysymysten kanssa.

Kansainväliset alkuperäiskansojen oikeudet velvoittavat poliittisesti ja moraalisesti valtiota tunnustamaan ja suojelemaan lainsäädännössään ei ainoastaan alkuperäiskansojen perus- ja ihmisoikeudet kansalaisina, vaan myös kollektiiviset oikeudet maahan ja itsemääräämiseen omana kansanaan (Lightfoot 2010, 87). Lightfootin mukaan alkuperäiskansojen globaali politiikka puskee kansainvälistä yhteisöä kohti uutta postkolonialistista visiota itsemääräämisestä, alueellisuudesta ja suvereniteetista. Itsemäärääminen ei rakentuisi enää valtiokeskeisesti, vaan perustuisi YK:n alkuperäiskansajulistukseen pohjaten alkuperäiskansojen kanssa neuvoteltuihin jaetun suvereenisuuden ja vallan muotoihin:

“...the new understanding of self-determination, articulated in the Declaration, called on states to negotiate plural sovereignty and power-sharing options which will recognize and protect the self-determination of indigenous peoples, while preserving the territorial integrity of states.”
(Lightfoot 2010, 86, 87.)

Lightfoot (2010, 101) on argumentoinut, että Kanadalla olisi mahdollisuus federaation puitteissa järjestää rakenteellisesti ja lainsäädännöllisesti tila alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumiseksi, mutta toistaiseksi se on pitäytynyt omassa sovinnon mallissaan, joka tukee Kanadan maanomistajuutta ja suvereniteettia. Eriävät merkitykset ja aiomukset ovatkin yksi haasteista, kun julistusta yritetään sovittaa erilaisiin kansallisiin puitteisiin (Patzner 2019, 16). The Ulkopolitistin kirjoittaja Tuulikki Olanderin huomioiden mukaan, vaikka valtaosa kanadalaisista tukee sovintoa ja vääryyksien hyvittämistä, ei maan ja resurssien omistusoikeudesta olla valmiita luopuman, sillä niiden katsotaan kuuluvan kanadalaisille. Hän toteaaakin, että YK:n alkuperäiskansajulistuksen omaksuminen osaksi Kanadan lainsäädäntöä ei ratkaisisi ongelmaa, sillä taloudelliset seikat painavat taustalla kuitenkin enemmän. (Olander 2020.)

Suhteiden uudelleen luonnin vahvin pohja näyttäytyisi olevan sopimukseen pohjautuvat suhteet ja uusien sopimusten neuvottelemisen valtion ja alkuperäiskansojen välillä kansalta kansalle -periaatteen mukaisesti. Päällikkö Wabananick puhui vuonna 2008 YK:n alkuperäiskansojen pysyvässä foorumissa alkuperäiskansalähtöisestä sovinnon mallista:

We have the right to co-management. First Nations have been fighting about access to resources but First Nations never gave up the right to access territories. Under Canadian law, ancestral occupation gives us underlying title to the land. This means that provinces never had exclusive rights on public land. Their property right depends on Aboriginal title which can only be given up through negotiation ... First Nations can only give up their inherent sovereignty under treaties ... Treaties provide the opportunity to reconcile indigenous sovereignty and the sovereignty of the Crown. (Sitaatti teoksessa Lightfoot 2010, 102.)

Sopimusten neuvottelemisen kansojen välillä nähdään molemmin puolin mahdollisuutena edistää sovintoa. Toki eroja on havaittavissa edelleen, sillä suvereniteettien sijaan hallitus puhuu kumppanuudesta. Kanadan sovintopyrkimyksille onkin ollut tavanomaista vaatia nimenomaan alkuperäiskansoja hyväksymään Kanadan suvereniteetin sen sijaan, että alkuperäiskansojen suvereniteettia olisi tunnustettu (Finegan 2018, 5). Trudeau kuitenkin tunnustaa, että aiemmin alkuperäiskansojen luottamus on moneen kertaan rikottu sopimuksia neuvotellessa, mikä myös Tullyn (2018) näkemyksen mukaan tekee kriisiytyneiden suhteiden sovittelusta entistä vaikeampaa, kun luottamuksen pohjaa ei ole:

You remind us, rightly so, that too often trust has been betrayed in the history of Indigenous negotiations with Canadian governments. In fact, that underlines the difficulty of solving this situation today. (PM 18.2.2020.)

Tämän tunnustaminen Kanadalta on tärkeä, sillä se tekee näkyväksi Kanadan hallitusten vastuun. Lisäksi Trudeauun huomio tuo ilmi, että luottamuksen rikkomisella on edelleen vaikutuksia tämän päivän suhteisiin, eikä näitä vaikutuksia voi sivuuttaa. Trudeau kertoo uskovansa vahvasti, että Kanada saavuttaa sovinnon alkuperäiskansojen kanssa:

Though this path is uncharted, I am confident that we will reach a place of reconciliation. That we will get to a place as a country where nation-to-nation, government-to-government, and Inuit-Crown relationships can be transformed. A place where the standards enshrined in the UN

Declaration of the Rights of Indigenous Peoples are fully realized – not merely by government mandate, but in true partnership with Indigenous Peoples. (PM 21.9.2017.)

Tämä tarkoittaisi, että suhteet olisivat todella uudistuneet ja alkuperäiskansajulistuksen määrittämät edellytykset suhteille täyttyneet. Näiden lisäksi Trudeau mainitsee viimeisenä todellisen kumppanuuden alkuperäiskansojen kanssa. Tämä kertoo siitä, että hallitus on valmis edistämään sovintoa ja siihen kuuluvana itsemääräämisoikeutta kumppanuuden ja yhteistyön kautta, mutta, kuten aiemmissa alaluvuissa käsiteltiin, ilman suvereniteetin haastamista tai konfliktin avaamista politiikalle. Kuitenkin juuri poliittista sovintoa ja sen mahdollistamaa tilaa poliittiselle kamppailulle pidetään kirjallisuudessa ainoana mahdollisena sovinnon mallina valtioiden ja alkuperäiskansojen välillä (Short 2005, 270). Sovinnon haasteeksi jää tällöin luoda sellainen kansakunta, jotka pystyvät sisältämään kaikki ryhmät ja niiden väliset kamppailut ilman, että osapuolet yritetään väkisin saada lähentymään. Tämä edellyttäisi kokonaan uutta käsitystä valtiosta, johon kaikki olisivat valmiita sitoutumaan. (Maddison 2017, 161.) Andrew Schaapin (2008, 256) mukaan sopimukset ja sovinto eivät ole vaihtoehtoja keskenään, vaan ne ovat edellytyksiä toisilleen. Vasta kun asuttajayhteiskunnan ja alkuperäiskansojen välille solmitaan sopimus, voidaan luoda tila sovintoa luovalle politiikalle ja toisaalta ilman sovintoa nyt sovittu sopimus ei tulisi kestäväksi (ibid., 256–257). Todellisen muutoksen saavuttamiseksi onkin tärkeää, että Kanada ymmärtää uutta suhdetta rakentaessa sopimusten neuvottelemisen ja sovinnon välisen dynamiikan. Muutoin suhteet alkuperäiskansoihin tuskin muuttuvat oikeudenmukaisemmiksi ja todella sovitelluiksi.

8 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu kriittisesti Kanadan sovinnon politiikkaa. Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millaisia merkityksiä Kanadan hallitus on antanut sovinnolle suhteessa alkuperäiskansoihin. Tutkielman menetelmä oli teoriaohjaavaa sisällönanalyysi ja tulosten tulkinta tukeutui erityisesti sovinnon teoriaan, jossa alkuperäiskansojen ja valtion väliset suhteet ymmärretään perustuvan konfliktuaaliselle pohjalle. Tutkimuskysymykseen esitettiin kolme tulosta, jotka avaavat sovinnolle annettuja merkityksiä. Sovinto merkitsee Kanadalle yhteistä hyötyä ja eteenpäin pääsemistä, yhteisiä ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen sekä mahdollisuutta määrittää valtion ja alkuperäiskansojen uutta suhdetta ja rajata sovintoa Kanadalle sopivalla tavalla.

Ensimmäisessä tulosluvussa käsiteltiin sovinnon merkitystä kaikkia kanadalaisia yhteisesti hyödyttävänä ja Kanadaa eteenpäin vievänä kehityksenä. Kun alkuperäiskansat saadaan kehitykseen mukaan, myös Kanada pääsee eteenpäin. Sovinto merkitsee Kanadalle mahdollisuutta irrottautua menneisyyden taakasta, joka yhä sitoo niin alkuperäiskansat kuin Kanadan kiinni menneisyyden vääryyksiin. Sovinto kytkeytyy myös alkuperäiskansojen taloudelliseen kehitykseen ja itsemääräämiseen. Taloudellista sovintoa edistämällä Kanada vahvistaa taloudellista kumppanuutta alkuperäiskansojen kanssa. Kumppanuudet nähdään mahdollisuutena edistää Kanadan kasvua ja kehitystä, mutta jos alkuperäiskansojen taloudellisten suhteiden kehittäminen nähdään edellytyksenä alkuperäiskansojen itsemääräämiselle, saattaa taloudelliset kumppanuudet toimia pikemminkin alkuperäiskansoja hallintoon ja ulkopuoliseen hallintaan sitovina kuin itsemääräämistä suoraan vahvistavina. Alkuperäiskansojen ja muiden kanadalaisten välillä on edelleen valtava sosioekonominen kuilu, joka tekee rakenteellisen epäoikeudenmukaisuuden ja kolonialismin jatkuvat vaikutukset näkyviksi alkuperäiskansojen jokapäiväisessä elämässä. Kanadalle sovinto etenee, kun tämä kuilu pienenee. Kanadan sovinnon politiikkaa tukee se, kun edistyminen sovinnossa voidaan osoittaa konkreettisina tekoina, mutta sen sijaan hallituksen rakenteellisen muutoksen edistäminen on ollut hidasta.

Toisessa tulosluvussa käsiteltiin sovinnon merkityksen muotoutumista erityisesti suhteessa tulevaisuuden haasteisiin. Viime vuodet ovat tuoneet epävarmuutta ihmisten elämään, mikä on osaltaan korostanut sovinnon merkitystä ja yhteisten ratkaisujen tarvetta muutosten edessä. Yksi merkittävä epävarmuutta aiheuttava tekijä on kiihtyvä ilmastonmuutos, joka on jo pitkään

ollut alkuperäiskansojen huolenaihe ja nyt otettu osaksi Kanadan sovinnon politiikkaa. Kanada haluaa osoittaa edelläkävijyyttä ja sitoutumista ilmastokumppanuuden kautta ilmastotoimiin ja sovinnon edistämiseen kaikkia kanadalaisia hyödyttävällä tavalla. Lisäksi ilmastokumppanuus osana sovinnon politiikkaa näyttäisi olevan Kanadalle luonteva tapa käsitellä ympäristöön liittyviä haasteita alkuperäiskansojen kanssa ilman, että mennään syvemmin kysymyksiin luonnonvarjojen käytöstä ja maiden riistämisestä. Tulevaisuutta ajatellen Kanada korostaa vahvempien yhteisöjen tarvetta. Kanadalle vahvemmat yhteisöt tarkoittavat ensisijaisesti vahvempaa Kanadaa, joka on maana kestävämpi, parempi ja oikeudenmukaisempi ja pystyy vastaamaan paremmin haasteisiin tulevaisuudessa. Yhteisöjen vahvistaminen tukee alkuperäiskansojen itsehallintopyrkimyksiä, mutta asettaa alkuperäiskansojen harteille myös odotuksia ja siirtää federaation vastuita alkuperäiskansoille. Aineistosta on lisäksi nähtävillä, että sovinnon agenda laajennetaan koskemaan myös muiden kuin alkuperäiskansojen kokemuksia rakenteellisesta rasismista ja syrjinnästä. Parhaimmillaan Kanada saa sovinnon politiikasta toimivan keinon käsitellä epäoikeudenmukaisuutta, aiheuttamaansa vahinkoa ja vaikeita kokemuksia kansallisella tasolla muidenkin vähemmistöryhmien kohdalla. Ongelmallista kuitenkin on, jos tämä tapahtuu ilman omaa kohdennettua ja osallistavaa sovintoprosessia, sillä nykyistä sovinnon politiikkaa laajentamalla fokus siirtyy herkästi pois vain alkuperäiskansoja koskevista vaikeista, mutta sovinnon kannalta erittäin tärkeistä kysymyksistä. Tällöin muidenkaan vähemmistöryhmien erityiset tarpeet ja kokemukset eivät tule välttämättä huomioituksi asianmukaisella tavalla.

Kolmannessa tulosluvussa osoitettiin, että Kanadalle sovinnon merkitys kietoutuu vahvasti alkuperäiskansasuhteen uudistamiseen. Sovinnon politiikka on Kanadalle mahdollisuus määrittää ja rajata niin sovintoa kuin suhdetta alkuperäiskansoihin sen oman sovintokäsityksen mukaisesti. Tämä tuli erityisen näkyväksi konfliktitilanteessa, jossa alkuperäiskansaryhmät protestoivat kaasuputkea vastaan ja jossa hallitus joutui puuttumaan, sillä se katsoi kanadalaisten edun vaarantuneen. Sovinnon merkitys avautuu, kun tarkastellaan, mistä Kanada voi ja mistä se ei voi tehdä myönnytyksiä. Hallituksen näkemyksen mukaan tilanne ei edistänyt sovintoa, sillä se oli vahingollinen Kanadalle ja kanadalaisille. Kaasuputken alkuperäiskansoille aiheuttamalle vahingolle ei annettu samanlaista painoarvoa. Kanadan sovintokäsitys ei näytä pitävän sisällään mahdollisuutta asettaa tarkasteltavaksi tai haastettavaksi maiden hallintaan tai suvereniteettiin liittyviä kysymyksiä. Konfliktitilanteiden ja kiistojen sijaan Kanada pyrkii sovinnolla vahvistamaan kumppanuuteen ja yhteistyöhön

perustuvaa suhdetta alkuperäiskansojen kanssa. Olennaista on Kanadan halu jättää konfliktit menneisyyteen ja häivyttää ne nykyisistä suhteista.

Kanadan hallituksista Trudeauun aikainen on kuitenkin vahvimmin osoittanut sitoutuneensa sovinnon politiikkaan. Sovinto onkin Kanadalle tilaisuus näyttää, että se pystyy rakentamaan uudet ja oikeudenmukaisemmat suhteet alkuperäiskansoihin. Tässä Kanada on viime vuosina tukeutunut YK:n alkuperäiskansajulistukseen, johon se on aiemmin suhtautunut kielteisesti. Julistuksen ja sovinnon keskiössä on alkuperäiskansojen itsemäärääminen, johon Kanadalla on kaksijakoinen suhtautuminen. Toisaalta se sopii Kanadan tulevaisuuden näkyymiin vahvoista alkuperäiskansayhteisöistä, jotka pystyvät järjestämään ja huolehtimaan omista yhteisöistään, palveluistaan ja hallinnostaan. Pitkälle vietyä itsemäärääminen kuitenkin asettaa kyseenalaiseksi Kanadan valtiollisen perustan ja nostaa esiin vaikeat kysymykset maa-oikeuksista. Uusia suhteita muodostettaessa Kanadan on oltava valmis asettumaan haastettavaksi. Kyse ei ole menettämisestä, vaan mahdollisuudesta rakentaa todella uudistuneet ja sovinnolliset suhteet alkuperäiskansojen kanssa. Konkreettiseksi keinoksi on esitetty valtion ja alkuperäiskansojen välisten sopimussuhteiden lujittamista keskeiseksi osaksi sovintoa ja sen edistämistä.

Kanadalle sovinto merkitsee mahdollisuutta muodostaa kumppanuuteen perustuvat suhteet alkuperäiskansoihin. Suhteen muotoilu kumppanuutena vastaa Kanadan tarpeisiin ja mahdollistaa monella osa-alueella suhteiden edistämisen, alkuperäiskansayhteisöjen kehittymisen ja yhteisten haasteiden ratkaisemisen. Sovinnon tärkein merkitys Kanadalle onkin sen mahdollistama eteenpäin pääseminen yhteistyön ja kumppanuuden hengessä. Kanada on lupautunut edistämään uusien suhteiden rakentamista toteuttamalla ja tunnustamalla alkuperäiskansojen oikeudet. Uusien suhteiden luominen edellyttääkin, että valtiolähtöisten tavoitteiden sijaan sovinnon keskiössä on alkuperäiskansalähtöisyys, olemassa olevien sopimussuhteiden kunnioittaminen sekä uusien, oikeudenmukaisten sopimusten solmiminen alkuperäiskansojen ja Kanadan välisten suhteiden perustaksi.

Kanadan sovinnon politiikka on sisältänyt niin edistyksellisiä kuin rajoittavia sovinnon elementtejä. Tutkielmassa on nostettu esiin teemoja, joiden merkitys tulevaisuudessa kasvaa ja joita on mahdollista edistää alkuperäiskansalähtöisesti. Kanada on jo nyt ottanut niin ympäristöä, taloudellisia suhteita kuin alkuperäiskansojen kehittymistä ja itsemääräämistä koskevat teemat kiinteäksi osaksi sovinnon politiikkaa, mutta syvällisempi sitoutuminen näihin

teemoihin on keskeinen edellytys sille, että niiden kautta voidaan edistää sovintoa kokonaisvaltaisesti. Kanada on monessa mielessä oikealla polulla sovinnon rakentamisessa, mutta pintapuoliseksi jäävät yritykset hyvittää ja korjata suhteet eivät yllä rakenteisiin asti, jolloin rakenteellinen muutos ja todella uudistuneet suhteet jäävät saavuttamatta. Sovinto edellyttää Kanadalta avoimuutta ja vastaan tulemistä, johon se ei ole aivan ollut valmis. Kanada on tehnyt sovinnon suhteen myös rajanvetoja. Hallitus on pyrkinyt määrittelemään sovintoa hyödyn kautta ja rajaamaan Kanadan tai kanadalaisten edun vaarantavan toiminnan sovinnonteon ulkopuolelle, vaikka siihen liittyisi alkuperäiskansoille tärkeitä sovinnon edellytyksiin linkittyviä kysymyksiä. Konflikti ja sen näkyminen on Kanadalle haastava paikka. Koska suhteiden taustalla olevaa konfliktia ei haluta avata, lupaukset itsemääräämisen vahvistamisesta ja itsehallinnon edistämisestä sidotaan herkästi jo olemassa olevien raamien sisään. Kanada on valmis hyvittämään historian vääryyksiä, mutta ei automaattisesti sitä, miten menneisyydestä edelleen hyödytään, sillä se vaatisi olemassa olevien, Kanadaa ja kanadalaista asuttajayhteiskuntaa hyödyttävien rakenteiden purkamista.

Tutkimuskirjallisuuteen pohjaava näkemys peräänkuuluttaa poliittista sovintoa mahdollisuutena avata tilaa poliittiselle vastakkaisuudelle ja kanavoida siten vahingoittuneiden suhteiden taustalla vallitseva konflikti näkyvällä, mutta rakentavalla tavalla keskeiseksi osaksi kanadalaista asuttajayhteiskuntaa. Konfliktien transformaatioon perustuen tämä mahdollistaisi sen, että konfliktin välttelmän, tukahduttamisen tai kieltämisen sijaan sen työstäminen poliittiseen sovintoon sitoutuen olisi mahdollisuus luoda uutta ja aidosti muuttaa vahingolliset suhteet ja epäoikeudenmukaiset rakenteet. Sarah Maddison (2017, 165) uskoo, että asuttajayhteiskunnassa on mahdollista sovittaa suhteet alkuperäiskansoihin. Tämä edellyttää sitä, että sovinto ymmärretään kompleksisena, monitasoisena muutoksena, jossa konflikti tulee aina olemaan läsnä. Konflikti on kuitenkin mahdollista kanavoida luovalla ja demokraattisella tavalla osaksi poliittista sovintoa. (Ibid.)

Kanadan sovinnolle antamat merkitykset avaavat käsitystä siitä, mitä hallitus ymmärtää tosiasiallisesti sovittavansa. Hallitus tunnustaa kolonialismin, aiheuttamansa vääryydet, kolonialismin jatkuvan perinnön ja epäoikeudenmukaisuuden. Se ei ole kuitenkaan osoittanut näkevänsä konfliktia asuttajayhteiskunnan ja alkuperäiskansasuhteiden taustalla tai varsinkaan konfliktin moniulotteisuutta ja kietoutumista nykyisyyteen. Totuuden selvittäminen ja tiedon lisääminen asuttajayhteiskunnassa on keskeistä sovinnon edistämiseksi, kun konflikti ei ole näkyvä kaikille sen jäsenille heidän jokapäiväisessä elämässään. Kaikista tärkeintä sovinnossa

on kuitenkin sen sisäistäminen, että suhteet ovat todella rikki, mikä ei koske ainoastaan suhteita alkuperäiskansoihin. Syvimmillään sovinto haastaa uudistamaan kokonaisuudessaan käsityksemme siitä, miten ihmiskunta on osa ympäröivää maailmaa ja ympäristöä. Kaikista muutoksellisista sovinto edellyttää, että meidän täytyy sovitella paikkamme maailmassa.

Sovinnossa on pohjimmiltaan kyse rauhanomaisten suhteiden rakentamisesta ja vahvistamisesta. Tämän myös Kanada on sovinnon politiikassaan sisäistänyt. Sille sovinto on mahdollisuus luoda kumppanuuteen perustuvat suhteet alkuperäiskansoihin ja kääntää katse tulevaan ja parempaan Kanadaan. Sovinto ei ole kuitenkaan vain Kanadan määriteltävissä ja sovinnon rakentamisessa onnistuminen edellyttää Kanadalta uskallusta todella tarttua ja avata vaikeita kysymyksiä, jotka ovat vielä oikeudenmukaisten suhteiden esteenä. Sovintoon ei tulisi lähteä sen takia, että sen ajatellaan olevan valtiota nopeasti hyödyttävä prosessi. Sovinto edellyttää, että kaikki vääryydet ja kipeät aiheet kaivetaan esiin ja käsitellään, millä voi olla valtion näkökulmasta myös negatiivisia seurauksia. Jos hyötyä katsotaan lyhytnäköisesti, valtion sitoutuminen ja motivaatio sovintoa kohtaan voi hiipua nopeasti. Tällöin vaarana on, että sovintoprosessia ruvetaan määrittämään vahvasti sellaiseen suuntaan, jossa korostuu se, miten kaikki on jo hyvitetty ja nyt voidaan siirtyä eteenpäin. Sen sijaan valtion on kannattavaa lähteä rakentamaan sovintoa, jos se hyväksyy sen tosiasian, ettei se ole sovinnonteon ainoa osapuoli eikä sovinnon tarve kumpua siitä itsestään, vaan suhteista, jotka se on rikkonut ja epäoikeudenmukaisuudesta, jota se on ylläpitänyt. Kanada on edennyt jo hyvän matkaa oikeaan suuntaan, mutta sen on edelleen osoitettava sitoutumisensa ja korjattava rikkoutunut luottamus uusien suhteiden pohjaksi.

Pohjoismaisten sovintoprosessien edetessä tarve suomenkieliselle sovintoa ja valtioiden alkuperäiskansasuhteita kriittisesti tarkastelevalle tutkimukselle lisääntyy. Kanada on ollut saamelaisten totuus- ja sovintokomission valmistelussa yksi malliesimerkki ja siksi Kanadan sovinnon politiikkaa on ollut ja on edelleen tärkeä tutkia, jotta ymmärretään paremmin sitä, miksi valtiot lähtevät sovintoprosesseihin, mitä ne odottavat niillä saavuttavan ja mitä sovinto niille ylipäätään merkitsee. Kanadan totuus- ja sovintokomission päättymisen 10. vuosipäivä lähenee vauhdilla ja olisikin tärkeä tutkia tämän työn jälkeen seuranneita viittä vuotta, mutta myös kokonaisuudessaan Kanadan totuus- ja sovintokomission jälkeistä sovinnon politiikan taivalta. Mitä kymmenessä vuodessa on saavutettu, missä ei olla edistytty ja onko sovinnon merkitys tai tavoite muuttunut matkan varrella?

Tässä tutkielmassa avattiin Kanadan sovinnon politiikan linkittymistä ilmastonmuutokseen ja luonnonsuojeluun erityisesti niin, että sovinto nähtiin mahdollisuutena edistää ilmastokumppanuutta alkuperäiskansojen kanssa. Jatkotutkimuksen kannalta tämä on erittäin mielenkiintoinen havainto, sillä odotettavissa on, että tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen vaikutukset vain voimistuvat ja alkuperäiskansojen aseman konkreettisesti parantamisessa on vielä paljon tehtävää. Aihetta olisikin tarve tutkia kattavammin huomioiden ihmisen ja luonnon väliset suhteet sekä voimistuva muutos. Ilmastonmuutosta ja sovinnon politiikkaa voisi tarkastella myös esimerkiksi arktisen alueen näkökulmasta, sillä muutos arktisella alueella on erityisen voimakasta. Sovinto koskettaa jo nyt arktisista maista Kanadaa, Norjaa, Suomea ja Ruotsia. Lisäksi voidaan pitää todennäköisenä, että paine Tanskaa kohtaan kasvaa Pohjoismaiden sovintoprosessien etenemisen myötä. Tulevaisuudessa Grönlannin sovintoprosessin olisikin tärkeä käsitellä Grönlannin siirtomaahistoriassa Tanskan osallisuutta. Myös Alaskan kohdalla on kuultu muutamia näkemyksiä totuus- ja sovintokomission tarpeellisuudesta (esim. Parker 2017). Arktisten maiden ohella alkuperäiskansat ovat olleet keskeisesti mukana arktisessa yhteistyössä, mikä tukisi sovinnon tarkastelemisen tärkeyttä laajemmin arktisen politiikan viitekehyksessä.

Arktinen politiikka koki kuitenkin kovan kolauksen Venäjän vuonna 2022 Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan jälkeen, jolloin yhteistyö pysähtyi kuin seinään (esim. Ängeslevä 2023). Arktinen politiikka ja yhteistyö hakeekin uudelleen muotoaan ja voisi olla mahdollista, että katseet kääntyvät vielä vahvemmin niihin suhteisiin ja kumppanuuksiin, joita tällä hetkellä olisi mahdollista ja realistista vahvistaa – arktisten valtioiden ja alkuperäiskansojen välisiin suhteisiin. Sovinnon kannalta nykyinen maailman tilanne ei kuitenkaan ole välttämättä otollinen. Se, että Euroopassa käydään sotaa voi tarkoittaa, ettei maiden kapasiteetti riitä keskittymään sellaisten suhteiden edistämiseen, joissa rauhaa pidetään itsestäänselvyytenä. Ollisikin tärkeää tarkastella, millaisia vaikutuksia sodan myötä voimistuvalla militarisaatiolla⁶ on sovintoon sitoutumiseen ja voiko sovinto jäädä käynnissä olevista sovintoprosesseista huolimatta kovan turvallisuuden kysymysten jalkoihin yhteiskunnassa.

Sovintoprosessi valtion ja alkuperäiskansojen välillä haastaa näkemään rauhan moninaisemmin kuin väkivaltaisen, aseellisen uhan puuttumisena. Demokraattisessa ja vakaassa maassa

⁶ Ks. Haaparanta, Leila & Heinämaa, Sara (2023) *Sodan ja rauhan moodit: huomioita militarisoitumisen "logiikasta"*. 20.3.2023. Etiikka.fi. <https://etiikka.fi/sodan-ja-rauhan-moodit-huomioita-militarisoitumisen-logiikasta/> (haettu 13.5.2023).

sovintoprosessiin lähteminen osoittaa, että rauhan aikanakin rauhanomaisina pidettyjen suhteiden eteen on tehtävä töitä eikä sovinnon saavuttaminen ole itsestäänselvyys. Sovinto on vahingoittuneiden ja epäoikeudenmukaisten suhteiden korjaamista, valtion osoitus vastuunkannosta sekä sen sisäistämistä, että menneisyys elää ja sen vaikutukset jatkuvat niin hyvässä kuin pahassa – toisille vääryyksien aiheuttama vahinko siirtyy yli sukupolvien, toiset hyötyvät samojen tekojen seurauksena vielä vuosisatojenkin jälkeen. Tärkeää olisikin, ettei sovintoa nähdä vain valtion ja alkuperäiskansojen välisenä asiana, vaan yhtä lailla alkuperäiskansoihin kuulumattomat kansalaiset kokisivat sovintoprosessiin osallistumisen ja sitoutumisen arvokkaana ja tärkeänä. Tässä valtiolla on merkittävä rooli, sillä sen tehtävä on esimerkiksi osoittaa, että menneisyyden vääryyksien taakka on kannettava yhdessä.

Sovinto on mahdollisuus luoda aivan uudenlaiset suhteet valtioiden ja alkuperäiskansojen välille. Avainasemassa sovinnon politiikan onnistumisessa onkin se, miten sovintoprosessia saadaan syvennettyä niin, että se sisältää työkalut poliittisen sovinnon ja rakenteellisen muutoksen saavuttamiseen sekä vahingoittuneiden ekologisten suhteiden käsittelyyn yhteiskunnassa. Ilman näitä elementtejä sovinto uhkaa jäädä kiinni olemassa olevien rakenteiden ja raamien puutteellisuuteen, eikä sen koko potentiaalia suhteita ja yhteiskuntaa uudistavana muutoksena tavoiteta. Sovinto pitää sisällään toiveen siitä, että parempi, oikeudenmukaisempi ja kestävämpi tulevaisuus on aina mahdollinen. Vaikka sovintoa ei kaikesta huolimatta ikinä täysin saavutettaisi, on se aina tavoittelemisen arvoinen.

Lähteet

Asch, Michael (2018) *Confederation Treaties and Reconciliation: Stepping Back into the Future*. Teoksessa Asch, Michael; Borrows, John & Tully, James (toim.) *Resurgence and reconciliation: indigenous-settler relations and earth teachings*. Toronto: University of Toronto Press, 29–48.

Ahonen, Sirkka (2018) Konfliktin jälkeen: Miksi sovitus ei aina onnistu? Etelä-Afrikan totuus- ja sovintokomissio 1995–1997. Teoksessa Ahonen, Sirkka (toim.) *Kokemuksia totuuskomissioista*. Seminaariraportti. Helsinki: Historioitsijat ilman rajoja, 2–8.

APTN (2016) Ottawa developing ‘Canadian definition’ of UNDRIP, says Liberal minister. 21.4.2016. <https://www.aptnnews.ca/national-news/ottawa-developing-canadian-definition-of-undrip-says-liberal-minister/> (haettu 14.1.2023).

Ayonghe, Akonwi Nebasifu (2022) *Knowledge Integration in Co-management: A Study on the People of the Mount Cameroon National Park*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Bashir, Bashir (2011) Reconciling Historical Injustices: Deliberative Democracy and the Politics of Reconciliation. *Res Publica* 18:2, 127–143.

Beaumont, Hilary (2021) The activists sabotaging railways in solidarity with Indigenous people. *The Guardian* 29.7.2021. <https://www.theguardian.com/environment/2021/jul/29/activists-sabotaging-railways-indigenous-people> (haettu 7.8.2022).

Bogart, Nicole (2020) What you need to know about the Wet'suwet'en protests. *CTV News* 10.2.2020. <https://www.ctvnews.ca/canada/what-you-need-to-know-about-the-wet-suwet-en-protests-arrests-1.4805620> (haettu 7.8.2022).

Borrows, John & Tully, James (2018) Introduction. In Asch, Michael; Borrows, John & Tully, James (toim.) *Reconciliation and Resurgence: Indigenous-Settler Relations and Earth Teachings*. Toronto: University of Toronto Press, 3–25.

Burtsoff, Petri (2021) Kanadassa löydettiin 751 ihmisten joukkohautaa alkuperäiskansojen lapsille tarkoitetun "pakkokoulun" läheltä. *Yle Uutiset* 24.6.2021. <https://yle.fi/a/3-11997873> (haettu 14.5.2023).

Byrne, Sean; Clarke, Mary Anne & Rahman, Aziz (2018) Colonialism and Peace and Conflict Studies. *Peace and Conflict Studies* 25:1, 1–21.

Cameron, Emilie & Levitan, Tyler (2014) Impact and Benefit Agreements and the Neoliberalization of Resource Governance and Indigenous-State Relations in Northern Canada. *Studies in Political Economy* 93:1, 25–52.

CBC News (2022) Indigenous groups still aim to buy Trans Mountain pipeline, even as costs soar. 7.3.2022.
<https://www.cbc.ca/news/canada/calgary/trans-mountain-pipeline-alberta-nesika-1.6376011> (haettu 8.8.2022).

Cecco, Leyland (2019) Canada: 14 arrested at indigenous anti-pipeline protest camp as tensions rise. *The Guardian* 9.1.2019.
<https://www.theguardian.com/world/2019/jan/08/canada-14-arrested-indigenous-anti-pipeline-protest-camp> (haettu 4.8.2022).

Cecco, Leyland (2020) Canada urged to open its eyes to systemic racism in wake of police violence. *The Guardian* 14.7.2020 <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/14/canada-systemic-racism-history> (haettu 29.4.2023).

Cecco, Leyland (2021) Dozens of Canada's First Nations lack drinking water: 'Unacceptable in a country so rich' *The Guardian* 30.4.2021.
<https://www.theguardian.com/world/2021/apr/30/canada-first-nations-justin-trudeau-drinking-water> (haettu 29.4.2023).

Cecco, Leyland (2022) 'Rage, despair, disgust': Canada reels from killings of Indigenous women. *The Guardian* 2.12.2022.
<https://www.theguardian.com/world/2022/dec/02/canada-murders-indigenous-women> (haettu 29.4.2023).

Charlebois, Brianna (2022) Indigenous leaders, protesters gather in Vancouver to oppose Trans Mountain pipeline. *CBC News* 9.4.2022. <https://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/vancouver-art-gallery-trans-mountain-pipeline-protest-1.6414845> (haettu 7.8.2022).

Clark, Janine Natalya (2008) The three Rs: retributive justice, restorative justice, and reconciliation. *Contemporary Justice Review* 11: 4, 331–350.

Dankersten, Astri & Arvidsson, Malin (2021) Truth Commissions in the Nordic States: Who is to be reconciled with whom? *Justice Info* 2.12.2021. <https://www.justiceinfo.net/en/85028-truth-commissions-nordic-states-who-is-to-be-reconciled-with-whom.html> (haettu 18.4.2023).

Department of Justice Canada (2018) *Principles respecting the Government of Canada's relationship with Indigenous peoples*. <https://www.justice.gc.ca/eng/csj-sjc/principles.pdf> (haettu 26.2.2023).

Egan, Brian (2012) Sharing the colonial burden: Treaty-making and reconciliation in Hul'qumi'num territory. *The Canadian Geographer* 56:4, 398–418.

Elder, Catriona (2017) Unfinished Business in (Post)Reconciliation Australia. *Australian Humanities Review* 61, 74–93.

Elgersma, Patricia (2012) Decolonization and reconciliation: the colonial dilemma of Canada's residential school apology and restitution. Teoksessa Darweish, Marwan (toim.) *Peacebuilding and Reconciliation: Contemporary Challenges and Themes*. Lontoo: Pluto Press, 87–102.

Finegan, Chance (2018) Reflection, Acknowledgement, and Justice: A Framework for Indigenous-Protected Area Reconciliation. *International Indigenous Policy Journal* 9:3, 1–29.

Forsberg, Tuomas (2012) Anteeksiäntö politiikassa. Teoksessa Jan Löfström (toim.) *Voiko historiaa hyvittää? Historiallisten vääryyksien korjaaminen ja anteeksiantaminen*. Helsinki: Gaudeamus, 61–87.

Galtung, Johan (1969) Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research* 6:3, 167–191.

Government of Canada (2018) *Indigenous history in Canada*. 14.8.2018. <https://www.rcaanc-cirnac.gc.ca/eng/1100100013778/1607903934135> (haettu 13.5.2023).

Grey, Sam (2019) Returning to the Source. *Theoria* 66:161, 37–65.

Gilbert, Michael J. & Settles, Tanya L. (2007) The Next Step: Indigenous Development of Neighborhood-Restorative Community Justice. *Criminal Justice Review* 32:5, 5–25.

Hancock, Landon E. (2016) Agency & peacebuilding: the promise of local zones of peace. *Peacebuilding* 5:3, 255–269.

Hanna, Jason & Alsup, Dave (2020) A protest over a pipeline is shutting down train service across much of Canada. *CNN* 15.2.2020. <https://edition.cnn.com/2020/02/14/americas/canada-rail-disruptions-pipeline-protests/index.html> (haettu 18.6.2022).

Hedberg, Mimosa (2018) Haavat auki totuuskomissioissa – saavatko saamelaiset pian äänensä kuuluviin? *Maailman Kuvalehti* 9.1.2018. <https://maailmankuvalehti.fi/2018/pitkat/haavat-auki-totuuskomissioissa-saavatko-saamelaiset-pian-aanensa-kuuluviin/> (haettu 14.5.2023).

Hoicka, Christina E.; Savic, Katarina & Campney, Alicia (2021) Reconciliation through renewable energy? A survey of Indigenous communities, involvement, and peoples in Canada. *Energy Research & Social Science* 74.

Humalajoki, Reetta (2018) Totuus ja sovinto Pohjois-Amerikassa: Kanadan komissio ja Yhdysvaltojen ääneton anteeksipyyntö. Teoksessa Ahonen, Sirkka (toim.) *Kokemuksia totuuskomissioista*. Seminaariraportti. Helsinki: Historioitsijat ilman rajoja, 9–14.

Inuit Tapiriit Kanatami (2018) *Inuit Tuberculosis Elimination Framework*. 10.12.2018. <https://www.itk.ca/inuittbeliminationframework/> (haettu 2.3.2023).

Jacobs, Beverly & Andrea Williams, Andrea (2008) *Legacy of Residential Schools: Missing and Murdered Aboriginal Women*. Teoksessa Brant Castellano, Marlene; Archibald, Linda & DeGagné, Mike (toim.) *From Truth to Reconciliation: Transforming the Legacy of Residential Schools*. Ottawa: Aboriginal Healing Foundation, 199–142.

Jewell, Eva & Mosby, Ian (2022) A 2022 Status Update. Teoksessa Jewell, Eva & Mosby, Ian (toim.) *Calls to Action Accountability: A 2022 Status Update on Reconciliation*. Raportti. Toronto: Yellowhead Institute, 6–15.

Jobin, Shalene Wuttunee (2023) *Upholding Indigenous Economic Relationships: Nehiyawak Narratives*. Vancouver: University of British Columbia Press.

Kanadan kenraalikuvernööri (2020) *A stronger and more resilient Canada: Speech from the Throne to Open the Second Session of the Forty-third Parliament of Canada*. Puhe. 23.9.2020. <https://www.canada.ca/en/privy-council/campaigns/speech-throne/2020/stronger-resilient-canada.html> (haettu 30.4.2023).

Kriesberg, Louis (2004) Comparing Reconciliation Action within and between Countries. Teoksessa Yaacov Bar-Siman-Tov (toim.) *From Conflict Resolution to Reconciliation*. Oxford: Oxford University Press, 81–110.

Kuokkanen, Rauna (2011) From Indigenous Economies to Market-Based Self-Governance: A Feminist Political Economy Analysis. *Canadian Journal of Political Science* 44:2, 275–297.

Kuokkanen, Rauna (2020) Reconciliation as a Threat or Structural Change? The Truth and Reconciliation Process and Settler Colonial Policy Making in Finland. *Human Rights Review* 21, 293–312.

LaPier, Rosalyn (2020) Canada's Oka Crisis marked a change in how police use force. *High Country News* 21.7.2020. <https://www.hcn.org/articles/indigenous-affairs-canadas-oka-crisis-marked-a-change-in-how-police-use-force> (haettu 12.1.2023).

Lederach, John Paul (1996) *Preparing for Peace. Conflict Transformation Across Cultures*. Syracuse: Syracuse University Press.

Lederach, John Paul (1997) *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

Lederach, John Paul (2005) *The Moral Imagination: The Art and Soul of Building Peace*. Oxford: Oxford University Press.

Lerche, Charles (2000) Peacebuilding through reconciliation. *International Journal of Peace Studies* 5:2, 61–76.

Lightfoot, Sheryl R. (2010) Emerging international indigenous rights norms and “over-compliance” in New Zealand and Canada. *Political Science* 62:1, 84–104.

Lightfoot, Sheryl R. (2012) Selective endorsement without intent to implement: indigenous rights and the Anglosphere. *The International Journal of Human Rights* 16:1, 100–122.

Lindroth, Marjo & Sinevaara-Niskanen, Heidi (2018) Sinnikäs kolonialismi: alkuperäiskansaisuus ja kehityksen politiikka. *Politiikka* 60:3, 238–250.

Lindroth, Marjo; Sinevaara-Niskanen, Heidi & Valkonen, Sanna (2018) Johdanto symposiumiin: Alkuperäiskansat ja kolonialismin muuntuvat jatkumot. *Politiikka* 60:3, 236–237.

Little, Adrian (2017) Fear, hope and disappointment. *International Political Science Review* 38:2, 200–212.

Little, Adrian & Maddison, Sarah (2017) Reconciliation, transformation, struggle: An introduction. *International Science Political Review* 38:2, 145–154.

Little, Adrian & McMillan, Mark (2016) Invisibility and the Politics of Reconciliation in Australia: Keeping Conflict in View. *Ethnopolitics* 16:5, 519–537.

Löfström, Jan (2012) Johdanto. Teoksessa Jan Löfström (toim.) *Voiko historiaa hyvittää? Historiallisten vääryyksien korjaaminen ja anteeksiantaminen*. Helsinki: Gaudeamus, 9–26.

Maddison, Sarah (2016) *Conflict Transformation and Reconciliation. Multi-level challenges in deeply divided societies*. Routledge Studies in Peace and Conflict Resolution. London: Routledge.

Maddison, Sarah (2017) Can we reconcile? Understanding the multi-level challenges of conflict transformation. *International Political Science Review* 38:2, 155–168.

Mashford-Pringle, Angela; Skura, Christine; Stutz, Sterling & Yohathasan, Thilaxy (2021) *What we heard: Indigenous Peoples and COVID-19. Supplementary Report for the Chief Public Health Officer of Canada's Report on the State of Public Health in Canada*. Waakebiness-Bryce Institute for Indigenous Health, Dalla Lana School of Public Health, University of Toronto.

McClintock, Katya (2017) *Framing reconciliation in Canada: Indigenous and Government perspectives on an Evolving Relationship*. Maisterintutkielma. Budapest: Central European University School of Public Policy.

McCool & Lewton (2022) Canadian pipeline groups spend big to pose as Indigenous champions. *The Guardian* 10.3.2022. <https://www.theguardian.com/environment/2022/mar/10/canadian-pipeline-groups-spend-big-to-pose-as-indigenous-champions> (haettu 7.8.2022).

McElhinny, Bonnie (2016) Reparations and racism, discourse and diversity: Neoliberal multiculturalism and the Canadian age of apologies. *Language & Communication* 51, 50–68.

McGregor, Deborah (2019) Reconciliation, Colonization, and Climate Futures Teoksessa Tuohy, Carolyn Hughes; Borwein, Sophie; Ioewen, Peter John & Potter, Andrew (toim.) *Policy Transformations in Canada: Is the Past Prologue?* Toronto: University of Toronto Press, 139–147.

McGregor, Deborah; Whitaker, Steven & Sritharan, Mahisha (2020) Indigenous environmental justice and sustainability. *Current Opinion on Environmental Sustainability* 43, 35–40.

Millington, R.; Giles, A. R.; Hayhurst, L. M. C.; van Luijk, N. & McSweeney, M. (2019) “Calling out” corporate redwashing: the extractives industry, corporate social responsibility and sport for development in indigenous communities in Canada. *Sport in Society* 22:12, 2122–2140.

Muldoon, Paul (2017) A reconciliation most desirable: Shame, narcissism, justice and apology. *International Political Science Review* 38:2, 213–226.

Muldoon, Paul & Schaap, Andrew (2012) Confounded by Recognition: The apology, the high court and the Aboriginal embassy in Australia. Teoksessa Hirsch, Alexander (toim.) *Theorizing Post-Conflict Reconciliation*. London: Routledge, 182–199.

Murdock, Esme G. (2018) Unsettling Reconciliation: Decolonial Methods for Transforming Social-Ecological Systems. *Environmental Values* 27:5, 513–533.

Nagy, Rosemary (2017) Can Reconciliation Be Compelled? Transnational Advocacy and the Indigenous-Canada Relationship. *Peace & Change* 42:3, 313–341.

National Inquiry into Missing and Murdered Indigenous Women and Girls (2019) *Reclaiming Power and Place: The Final Report of the National Inquiry into Missing and Murdered Indigenous Women and Girls, Volume 1a*. Loppuraportti. 3.6.2019.

Nordquist, Kjell-Åke (2006) *Reconciliation as a Political Concept: Some Observations and Remarks*. Bogotá: Editorial Universidad del Rosario.

Olander, Tuulikki (2020) Kanada lupaa YK:n julistuksen alkuperäiskansojen oikeuksista osaksi lainsäädäntöään. *The Ulkopolitist* 2.2.2020 <https://ulkopolitist.fi/2020/02/02/kanada-lupaa-ykn-julistuksen-alkuperaiskansojen-oikeuksista-osaksi-lainsaadantoaan/> (haettu 14.1.2023).

Palmer, Jane & Pocock, Celmara (2019) Aboriginal colonial history and the (un)happy object of reconciliation. *Cultural Studies* 34:1, 1–21.

Parker, Heather (2017) Truth and Reconciliation Commissions: A Needed Force in Alaska? *Alaska Law Review*, 27–66.

Patzer, Jeremy (2019) Indigenous rights and the legal politics of Canadian coloniality: what is happening to free, prior and informed consent in Canada? *The International Journal of Human Rights* 23:1–2, 214–233.

Pillay, Suren & Scanlon, Helen (2008) *Peace versus Justice?: Truth and Reconciliation Commissions and War Crime Tribunals in Africa*. Kapkaupunki: Centre for Conflict Resolution.

Preston, Jen (2013) Neoliberal settler colonialism, Canada and the tar sands. *Race & Class* 55:2, 42–59.

Regan, Paulette (2010) *Unsettling the Settler Within: Indian Residential Schools, truth telling, and reconciliation in Canada*. Vancouver: University of British Columbia Press.

Rice, Brian & Snyder, Anna (2008) Reconciliation in the Context of a Settler Society: Healing the Legacy of Colonialism in Canada. Teoksessa Brant Castellano, Marlene; Archibald, Linda & DeGagné, Mike (toim.) *From Truth to Reconciliation: Transforming the Legacy of Residential Schools*. Ottawa: Aboriginal Healing Foundation, 43–63.

Rud, Søren (2017) Toward a Postcolonial Greenland: Culture, Identity, and Colonial Legacy. *Colonialism in Greenland*, 119–144.

Saarinen, Arttu; Salmenrinne, Suvi & Keränen, Harri (2014) Hyvinvointivaltioista hyvinvoivaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 79:6, 605–618.

Schaap, Andrew (2005) *Political Reconciliation*. London: Routledge

Schaap, Andrew (2006) Agonism in divided societies. *Philosophy & Social Criticism* 32:2, 255–277.

Schaap, Andrew (2008) Reconciliation as Ideology and Politics. *Constellations* 15:2, 249–264.

Scholtz, Christa (2019) Reconciliation with a Question Mark: Three Moments. Teoksessa Hughes Tuohy, Carolyn; Borwein, Sophie; Ioewen, Peter John & Potter, Andrew (toim.) *Policy Transformations in Canada: Is the Past Prologue?* Toronto: University of Toronto Press, 132–138.

Seitamaa-Hakkarainen, Piritta (2000) *Kvalitatiivinen sisällönanalyysi*. Metodix. <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/> (haettu 30.4.2023).

Similä, Ville (2019) Raportti: Tuhansia alkuperäiskansojen naisia kuoli ”Kanadan kansanmurhassa”. *Helsingin Sanomat* 1.6.2019. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006127852.html> (haettu 29.4.2023).

Short, Damien (2003) Reconciliation, assimilation, and the Indigenous Peoples of Australia. *International Political Science Review* 24:4, 491–513.

Short, Damien (2005) Reconciliation and the Problem of Internal Colonialism. *Journal of Intercultural Studies* 26:3, 267–282.

Sjöblom, Katarina (2022) Anteeksipyytämisen ja -antamisen politiikasta. *Politiikasta*. 24.2.2022. <https://politiikasta.fi/anteeksipyytamisen-ja-antamisen-politiikasta/> (haettu 12.4.2023).

Teivainen, Teivo (2000) Truth, Justice and Legal Impunity: Dealing with Past Human Rights Violations in Chile*. *Iberoamericana. Nordic Journal of Latin American and Caribbean Studies* XXX:2 2000, 55–82.

Thurton, David (2021) The Trans Mountain project faces a year of challenges and opportunity. *CBC News* 4.1.2021. <https://www.cbc.ca/news/politics/trans-mountain-pipeline-covid-pandemic-indigenous-1.5859045> (haettu 7.8.2022).

Thurton, David (2022) Trans Mountain blames massive spike in project cost on natural disasters, debt costs — and frogs. *CBC News* 20.3.2022. <https://www.cbc.ca/news/politics/trans-mountain-pipeline-tmx-1.6389874> (haettu 7.8.2022).

Trumpener, Betsy (2022) Coastal GasLink warned more than 50 times over environmental violations during pipeline construction. *CBC News* 21.9.2022 <https://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/coastal-gaslink-pipeline-environmental-violations-warnings-1.6570441> (haettu 9.1.2023).

Truth and Reconciliation Commission of Canada (2015a) *Honouring the Truth, Reconciling for the Future. Summary of the Final Report of the Truth and Reconciliation Commission of Canada*. Tiivistelmä loppuraportista. Winnipeg: Truth and Reconciliation Commission of Canada.

Truth and Reconciliation Commission of Canada (2015b) *Truth and Reconciliation Commission of Canada: Calls to Action*. Winnipeg: Truth and Reconciliation Commission of Canada.

Truth and Reconciliation Commission of Canada (2015c) *What We Have Learned. Principles of Truth and Reconciliation*. Winnipeg: Truth and Reconciliation Commission of Canada.

Tully, James (2000) The struggle for and of freedom. Teoksessa Ivison, Duncan; Patton, Paul & Sanders, Will (toim.) *Political Theory and the Rights of Indigenous Peoples*. Cambridge: Cambridge University Press, 36–59.

Tully, James (2018) Reconciliation Here on Earth. In Asch, Michael; Borrows, John & Tully, James (toim.) *Reconciliation and Resurgence: Indigenous-Settler Relations and Earth Teachings*. Toronto: University of Toronto Press, 83–129.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Verdeja, Ernesto (2017) Political reconciliation in postcolonial settler societies. *International Political Science Review* 38:2, 227–241.

Villa-Vicencio, Charles (2009) *Walk with Us and Listen: Political Reconciliation in Africa*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

Walker, Margaret (2006) *Moral Repair: Reconstructing Moral Relations after Wrongdoing*. New York: Cambridge University Press.

Wolfe, Patrick (2006) Settler colonialism and the elimination of the native. *Journal of Genocide Research* 8:4, 387–409.

Yle Uutiset (2021a) Alkuperäiskansoille tarkoitetun koulun alueelta löydettiin satojen lapsien jäänteet Kanadassa. 29.5.2021. <https://yle.fi/a/3-11954774> (haettu 14.5.2023).

Yle Uutiset (2021b) Kanadasta löytyi taas lisää hautoja alkuperäisväestön lasten koulun läheltä – kirkkoja poltettu, paavia vaaditaan tilille. 1.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12003932> (haettu 18.6.2022).

Ängeslevä, Päivi (2023) Ukrainan sota pani Arktisen neuvoston jäihin – Suomellekin tärkeästä foorumista uhkaa tulla geopolitiikan vanki. *Suomen Kuvalehti* 5.5.2023. <https://suomenkuvalehti.fi/politiikka-ja-talous/ukrainan-sota-pani-arktisen-neuvoston-jaihin-suomellekin-tarkeasta-foorumista-uhkaa-tulla-geopolitiikan-vanki/> (haettu 14.5.2023).

Aineisto:

2015

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (15.12.2015) *Statement by Prime Minister on the release of the Final Report of the Truth and Reconciliation Commission*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2015/12/15/statement-prime-minister-release-final-report-truth-and-reconciliation> (haettu 15.2.2020).

2016

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (6.12.2016) *Prime Minister Justin Trudeau's Speech to the Assembly of First Nations Special Chiefs Assembly*. Puhe. Gatineau, Quebec. <https://pm.gc.ca/en/news/speeches/2016/12/06/prime-minister-justin-trudeaus-speech-assembly-first-nations-special> (haettu 15.2.2020).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (9.12.2016a) *Statement by the Prime Minister, Justin Trudeau, and the National Chief of the Assembly of First Nations, Perry Bellegarde*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2016/12/09/statement-prime-minister-justin-trudeau-and-national-chief-assembly> (haettu 15.2.2020).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (9.12.2016b) *Statement by the Prime Minister, Justin Trudeau, and the President of the Métis National Council, Clément Chartier*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2016/12/09/statement-prime-minister-justin-trudeau-and-president-metis-national> (haettu 15.2.2020).

2017

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (21.6.2017) *Statement by the Prime Minister of Canada on National Aboriginal Day*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2017/06/21/statement-prime-minister-canada-national-aboriginal-day> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (28.8.2017) *New Ministers to support the renewed relationship with Indigenous Peoples*. Tiedote. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/backgrounders/2017/08/28/new-ministers-support-renewed-relationship-indigenous-peoples> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (21.9.2017) *Prime Minister Justin Trudeau's Address to the 72th Session of the United Nations General Assembly*. Puhe. New York, Yhdysvallat. <https://pm.gc.ca/en/news/speeches/2017/09/21/prime-minister-justin-trudeaus-address-72th-session-united-nations-general> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (1.11.2017) *Statement by the Prime Minister on meeting with Modern Treaty and Self-Governing First Nations*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2017/11/01/statement-prime-minister-meeting-modern-treaty-and-self-governing-first> (haettu 1.5.2023).

2018

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (14.2.2018) *Remarks by the Prime Minister in the House of Commons on the Recognition and Implementation of Rights Framework*. Puhe. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/speeches/2018/02/14/remarks-prime-minister-house-commons-recognition-and-implementation-rights> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (21.6.2018a) *Prime Minister Trudeau delivers remarks on the reconciliation framework agreement in Prince Rupert*. Puhe. Prince Rupert, Brittiläinen Kolumbia. <https://pm.gc.ca/en/videos/2018/06/21/prime-minister-trudeau-delivers-remarks-reconciliation-framework-agreement-prince> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (21.6.2018b) *Statement by the Prime Minister on National Indigenous Peoples Day*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2018/06/21/statement-prime-minister-national-indigenous-peoples-day> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (9.8.2018) *Statement by the Prime Minister on the International Day of the World's Indigenous Peoples*. Lausunto. Ottawa, Ontario.

<https://pm.gc.ca/en/news/statements/2018/08/09/statement-prime-minister-international-day-worlds-indigenous-peoples> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (4.12.2018) *PM Trudeau delivers remarks at the Assembly of First Nations Special Chiefs Assembly in Ottawa*. Puhe. Ottawa, Ontario.

<https://pm.gc.ca/en/videos/2018/12/04/pm-trudeau-delivers-remarks-assembly-first-nations-special-chiefs-assembly-ottawa> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (7.12.2018) *Prime Minister meets with National Indigenous Leaders and First Ministers*. Tiedote. Montréal, Quebec.

<https://pm.gc.ca/en/news/news-releases/2018/12/07/prime-minister-meets-national-indigenous-leaders-and-first-ministers> (haettu 1.5.2023).

2019

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (8.1.2019) *Statement by the Prime Minister on meeting with Modern Treaty and Self-Governing First Nations*. Lausunto. Ottawa, Ontario.

<https://pm.gc.ca/en/news/statements/2019/01/08/statement-prime-minister-meeting-modern-treaty-and-self-governing-first> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (16.1.2019) *Prime Minister Trudeau delivers remarks prior to meeting with Youth Council in Sherbrooke, QC*. Puhe. Sherbrooke, Quebec.

<https://pm.gc.ca/en/videos/2019/01/16/prime-minister-trudeau-delivers-remarks-prior-meeting-youth-council-sherbrooke-qc> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (8.3.2019) *Statement of Apology on Behalf of the Government of Canada to Inuit for the Management of the Tuberculosis Epidemic from the 1940s-1960s*. Lausunto. Iqaluit, Nunavut.

<https://pm.gc.ca/en/news/speeches/2019/03/08/statement-apology-behalf-government-canada-inuit-management-tuberculosis> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (23.5.2019) *Prime Minister delivers a statement of exoneration for Chief Poundmaker*. Lausunto. Poundmaker Cree Nation, Saskatchewan.

<https://pm.gc.ca/en/news/news-releases/2019/05/23/prime-minister-delivers-statement-exoneration-chief-poundmaker> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (18.6.2019) *Trans Mountain Expansion will fund Canada's future clean economy*. Tiedota. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/news-releases/2019/06/18/trans-mountain-expansion-will-fund-canadas-future-clean-economy> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (20.6.2019) *Statement by the Prime Minister on National Indigenous Peoples Day*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2019/06/20/statement-prime-minister-national-indigenous-peoples-day> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (9.8.2019) *Statement by the Prime Minister on the International Day of the World's Indigenous Peoples*. Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2019/08/09/statement-prime-minister-international-day-worlds-indigenous-peoples> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (13.12.2019) *Minister of Crown-Indigenous Relations Mandate Letter*. <https://pm.gc.ca/en/mandate-letters/2019/12/13/archived-minister-crown-indigenous-relations-mandate-letter> (haettu 1.5.2023).

2020

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (18.2.2020) *Prime Minister's speech in the House of Commons about the blockades*. Puhe. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/speeches/2020/02/18/prime-ministers-speech-house-commons-about-blockades> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (21.2.2020) *PM Trudeau speaks to media after convening the Incident Response Group*. Puhe. <https://pm.gc.ca/en/videos/2020/02/21/pm-trudeau-speaks-media-after-convening-incident-response-group> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (3.6.2020) *Statement by the Prime Minister on the one-year anniversary of the final report from the National Inquiry into Missing and Murdered Indigenous Women and Girls.* Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2020/06/03/statement-prime-minister-one-year-anniversary-final-report-national> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (8.6.2020) *Prime Minister's remarks on measures to support Canadians during COVID-19.* Puhe. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/speeches/2020/06/08/prime-ministers-remarks-measures-support-canadians-during-covid-19> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (21.6.2020) *Statement by the Prime Minister on National Indigenous Peoples Day.* Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2020/06/21/statement-prime-minister-national-indigenous-peoples-day> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (25.6.2020) *First Ministers' statement on anti-racism.* Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2020/06/25/first-ministers-statement-anti-racism> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (27.11.2020) *More support to advance reform of services for Indigenous children and families.* Tiedote. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/news-releases/2020/11/27/more-support-advance-reform-services-indigenous-children-and-families> (haettu 1.5.2023).

Prime Minister of Canada, Justin Trudeau (15.12.2020) *Statement by the Prime Minister on the fifth anniversary of the Final Report of the Truth and Reconciliation Commission.* Lausunto. Ottawa, Ontario. <https://pm.gc.ca/en/news/statements/2020/12/15/statement-prime-minister-fifth-anniversary-final-report-truth-and> (haettu 1.5.2023).